

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY CELESTYNÓW
NA LATA 2009 – 2012
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2013 – 2016**

PAŹDZIERNIK 2008 r.

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

Wykonawca opracowania:

HYDROS Jacek Sawicki
Ul. Czysta 24/1
15-463 Białystok

Główny autor:
Joanna Sawicka

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

SPIS TREŚCI

WSTĘP	6
1.1 WPROWADZENIE	6
1.2 PODSTAWA OPRACOWANIA	7
1.3 CEL, ZAKRES I FUNKCJE PROGRAMU.....	7
1.4 METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU	8
PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR GMINY CELESTYNÓW	10
1.5 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	10
1.6 SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	11
1.7 GOSPODARKA ROLNA	11
1.8 WARUNKI KLIMATYCZNE	12
1.9 UKSZTAŁTOWANIE POWIERZCHNI, GEOMORFOLOGIA	13
1.10 SYTUACJA GOSPODARCZA	14
OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY CELESTYNÓW.....	15
1.11 ZASOBY WODNE	15
1.11.1 Wody powierzchniowe.....	15
1.11.2 Wody podziemne.....	15
1.12 POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	17
1.12.1 Emisja, emisja niska i imisja	17
1.12.1.1 Stan aktualny	17
1.12.1.2 Zagrożenia	18
1.13 POWIERZCHNIA ZIEMI.....	19
1.13.1 Gleby	19
1.13.1.1 Stan aktualny	19
1.13.1.2 Zagrożenia	21
1.13.2 Zasoby surowców naturalnych.....	22
1.13.2.1 Stan aktualny	22
1.13.2.2 Zagrożenia	23
1.13.2.3 Wnioski	23
1.14 WALORY PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZOWE	24
1.14.1 Lasy	24
1.14.2 Formy ochrony przyrody	24
Sieć NATURA 2000	27
1.14.3 Zagrożenia obszarów chronionych	29
1.15 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	29
1.15.1 Gospodarka wodno – ściekowa	29

1.15.1.1	Zaopatrzenie w wodę	29
1.15.1.2	Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków.....	31
1.15.2	Gazownictwo	31
1.15.3	Gospodarka odpadami	31
1.15.4	Hałas	33
1.15.5	Promieniowanie elektromagnetyczne.....	33
1.15.6	Komunikacja i transport.....	36
1.15.6.1	Transport drogowy	36
1.15.6.2	Transport kolejowy	36
ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGI		
ENERGII – WNIOSKI		39
1.16	RACJONALNE GOSPODAROWANIE WODĄ	39
1.17	WYKORZYSTANIE ENERGI	39
1.18	RACJONALNE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW	40
NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA		41
1.19	ZAGROŻENIE POŻAROWE	41
1.20	POWAŻNA AWARIA PRZEMYSŁOWA	42
1.21	BIOTECHNOLOGIA I ORGANIZMY ZMODYFIKOWANE GENETYCZNIE	44
EDUKACJA EKOLOGICZNA		46
ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY		49
PODSUMOWANIE ANALIZY STANU OBECNEGO		53
1.22	PODSUMOWANIE METODĄ ANALIZY SWOT	53
ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA		58
1.23	CELE I ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA.....	58
1.24	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.....	63
1.25	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU OTWOCKIEGO	65
USTALENIA PROGRAMU.....		66
1.26	PRIORYTETY I DZIAŁANIA EKOLOGICZNE.....	66
1.27	CELE I ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY CELESTYNÓW.....	68
ZAMIERZENIA GMINY W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA		73
UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU		74
1.28	UWARUNKOWANIA PRAWNE	74
1.29	UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE.....	74
1.30	PLANOWANIE PRZESTRZENNE.....	84
1.31	UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE.....	84

1.32 UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z INTEGRACJĄ EUROPEJSKĄ	85
REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU.....	87
1.33 ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	87
1.34 ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	88
1.35 MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU	88
1.35.1 Wskaźniki monitorowania efektywności Programu	89
ZAŁĄCZNIKI:.....	92
ZAŁĄCZNIK NR 1 WYKAZ SKRÓTÓW	92
ZAŁĄCZNIK NR 2 WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH.....	93
ZAŁĄCZNIK NR 3 BIBLIOGRAFIA	99
ZAŁĄCZNIK NR 4 PROPONOWANE KRYTERIA PILNOŚCI	100
ZAŁĄCZNIK NR 5 KOMPETENCJE STAROSTY.....	101

SPIS TABEL

TABELA NR 1 ILOŚĆ GOSPODARSTW ROLNYCH W ZALEŻNOŚCI OD WIELKOŚCI POWIERZCHNI	12
TABELA NR 2. SUBSTANCJE ZANIECZYSZCZAJĄCE POWIETRZE I ŹRÓDŁA ICH POCHODZENIA	18
TABELA NR 3 PORÓWNANIE ILOŚCI NIESEGREGOWANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH WYTWORZONYCH I ZEBRANYCH NA TERENIE GMINY CELESTYNÓW.....	32
TABELA NR 4 DŁUGOŚĆ DRÓG O NAWIERZCHNI TWARDEJ, O NAWIERZCHNI TWARDEJ ULEPSZONEJ, O NAWIERZCHNI TWARDEJ GRUNTOWEJ.....	36
TABELA NR 5 PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE GMINY CELESTYNÓW PLANOWANE DO REALIZACJI W LATACH 2009 – 2013	68
TABELA NR 6 PRZEDSIĘWZIĘCIA NIEINWESTYCYJNE GMINY CELESTYNÓW PLANOWANE DO REALIZACJI W LATACH 2009 – 2013	69
TABELA NR 7 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU.....	90

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK NR 1. MAPA POWIATU OTWOCKIEGO	10
RYSUNEK NR 2. POŁOŻENIE REZERWATU ŻURAWINOWE BAGNO NA TLE GMINY CELESTYNÓW	25

SPIS WYKRESÓW

WYKRES NR 1 LICZBA LUDNOŚCI W GRUPACH: PRZEDPRODUKCYJNEJ, PRODUKCYJNEJ I POPRODUKCYJNEJ NA TERENIE GMINY CELESTYNÓW	11
WYKRES NR 2 ILOŚĆ GOSPODARSTW ROLNYCH W ZALEŻNOŚCI OD WIELKOŚCI POWIERZCHNI W GMINIE CELESTYNÓW [SZT.]	12
WYKRES NR 3 STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GMINIE CELESTYNÓW [HA]	14
WYKRES NR 4 ILOŚCI WYTWORZONYCH NIESEGREGOWANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH W PORÓWNIANIU Z ILOŚCIĄ ZEBRANĄ NIESEGREGOWANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH	32

WSTĘP

1.1 *Wprowadzenie*

Program ochrony środowiska ma za zadanie pomóc w rozwiązywaniu istniejących problemów, a także przeciwdziałać zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. „*Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów na lata 2009-2012, z perspektywą na lata 2013-2016*” jest zarówno długoterminowym planem strategicznym do roku 2016, jak też planem wdrożeniowym na lata 2009 – 2012. Jest też aktualizacją i kontynuacją dotychczasowego „Programu ochrony środowiska gminy Celestynów”.

W myśl art. 10 Ustawy o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001r. (tekst jednolity: Dz. U. Nr 100, poz. 1085) niniejszy program ochrony środowiska został opracowany zgodnie z polityką ekologiczną państwa. Wdrożenie programu umożliwi osiągnięcie celów założonych w tej polityce oraz realizację zasad, a także stworzenie i funkcjonowanie na analizowanym obszarze zintegrowanego zespołu instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska naturalnego, spełniającego wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska.

Prawo ochrony środowiska, określa w art. 14 ust. 2, iż politykę ekologiczną przyjmuje się na cztery lata i przewiduje się w niej działania w perspektywie obejmującej kolejne cztery lata. *Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów na lata 2009-2012, z perspektywą na lata 2013-2016* zawiera cele i zadania krótkookresowe do 2012 oraz cele długookresowe do 2016r. Ocena i weryfikacja realizacji zadań *Programu* dokonywana będzie zgodnie z

wymogami ustawy co 2 lata od przyjęcia dokumentu, stwarzając możliwości weryfikacji i aktualizacji dokumentu.

Wykaz aktów prawnych zgodnie, z którymi sporządzono niniejsze opracowanie został umieszczony w **ZAŁĄCZNIKU NR 2**.

1.2 *Podstawa opracowania*

Opracowanie niniejszego gminnego programu ochrony środowiska wynika z:

- art. 10 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2001 r. Nr 10 poz. 1085);
- art. 17 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (jednolity tekst z 2008r. Dz. U. Nr 25, poz. 150):

Gmina w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska uwzględniając wymagania art. 14 ww. ustawy, tj.: na podstawie aktualnego stanu środowiska określa w szczególności:

- ⇒ *cele ekologiczne,*
- ⇒ *priorytety ekologiczne,*
- ⇒ *poziomy celów długoterminowych,*
- ⇒ *rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,*
- ⇒ *środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.*

1.3 *Cel, zakres i funkcje Programu*

Głównym celem *Programu ochrony środowiska dla gminy Celestynów na lata 2009-2012, z perspektywą na lata 2013-2016*, zwanego dalej *Programem*, jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju gminy Celestynów, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa, Programu ochrony środowiska województwa mazowieckiego w skali regionu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
 - równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,

- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.¹

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. Poniżej przedstawiony jest także dokładny opis uwarunkowań realizacyjnych dokumentu, jego wdrożenie, ewaluacja i monitoring.

Główne funkcje *Programu ochrony środowiska dla gminy Celestynów na lata 2009-2012, z perspektywą na lata 2013-2016* to:

- realizacja polityki ekologicznej państwa na terenie gminy,
- strategiczne zarządzanie regionem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- pomoc przy konstruowaniu budżetu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
- organizacja systemu informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Program obejmuje następujące zagadnienia merytoryczne:

- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,
- gospodarkę wodną,
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

1.4 *Metodyka opracowania Programu*

W związku z tym, że istnieje ścisła zależność pomiędzy stanem środowiska, jakością jego poszczególnych komponentów i rozwojem gospodarczym regionu, w programie zaprezentowano:

- ⇒ podejście sektorowe, w odniesieniu do analizy aktualnego stanu środowiska oraz monitorowania jego przyszłych zmian,
- ⇒ podejście integralne, dotyczące określenia działań niezbędnych do realizacji w dziedzinie ochrony środowiska, związanych z głównymi kierunkami rozwoju gminy.

¹

Zgodnie z Konstytucją RP oraz z Traktatem o Wspólnocie Europejskiej

Niniejszy Program Ochrony Środowiska uwzględnia: założenia, kierunki rozwoju, zadania oraz inne dane istotne przy sporządzaniu ww. dokumentu, wynikające, m.in. z opracowań, tj.:

- sprawozdania z realizacji PGO,
- uchwalonego gminnego programu ochrony środowiska,
- planu rozwoju lokalnego,
- wieloletnich planów inwestycyjnych.

Przy sporządzaniu niniejszego *Programu* zostały uwzględnione wymagania obowiązujących przepisów prawnych, dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Ponadto przy sporządzaniu niniejszego *Programu* uwzględnione zostały:

- ⇒ wytyczne Ministerstwa Środowiska dotyczące opracowywania programów ochrony środowiska,
- ⇒ II Polityka ekologiczna państwa,
- ⇒ program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa,
- ⇒ program ochrony środowiska województwa mazowieckiego,
- ⇒ raport o stanie środowiska w województwie mazowieckim (2007r.),
- ⇒ informacja Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie o stanie środowiska na terenie województwa mazowieckiego w 2006r.,
- ⇒ dane statystyczne z Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Państwowej Straży Pożarnej i Państwowego Instytutu Geologicznego,
- ⇒ analiza słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń gminy metodą analizy SWOT,
- ⇒ określenie środowiska zewnętrznego - scharakteryzowanie uwarunkowań realizacyjnych *Programu* w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych oraz źródeł finansowania zewnętrznego,
- ⇒ definiowanie priorytetów ochrony środowiska,
- ⇒ konkretyzacja priorytetów poprzez sformułowanie listy zadań,
- ⇒ opracowanie systemu monitorowania *Programu*.

PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR GMINY CELESTYNÓW

1.5 *Położenie geograficzne*

Gmina Celestynów położona jest w środkowej części powiatu otwockiego, w odległości ok. 30km od Warszawy. Graniczy ze wszystkimi gminami powiatu, za wyjątkiem gminy miejsko – wiejskiej Józefów.

Powierzchnia gminy Celestynów wynosi 90 km², natomiast liczba mieszkańców – 11 122 (stan na rok 2007). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 119 osoby/km² i jest nieco niższa od średniej krajowej (124 osoby/km²) i dużo niższa od średniej dla powiatu (183 osoby/km²).

W Celestynowie brak jest ośrodków przemysłowych, jest to gmina o charakterze rolnym. Użytki rolne zajmują powierzchnię ok. 30 km², co stanowi 36% powierzchni gminy. Na tle powiatu jest to gmina o najmniejszej powierzchni wykorzystywanej rolniczo, co niewątpliwie jest związane z bardzo wysokim wskaźnikiem lesistości, przekraczającym 55% (najwyższy w powiecie otwockim, wartość średnia dla powiatu wynosi 30,2%). Wśród upraw dominują: żyto, ziemniaki i rośliny pastewne, natomiast produkcja zwierzęca nie odgrywa znaczącej roli. Dominują gospodarstwa małe, o powierzchni do 5 ha. Przeważającą część gminy obejmują lasy w obrębie obszarów prawnie chronionych (Mazowiecki Park Krajobrazowy).

RYSUNEK NR 1. Mapa powiatu otwockiego²

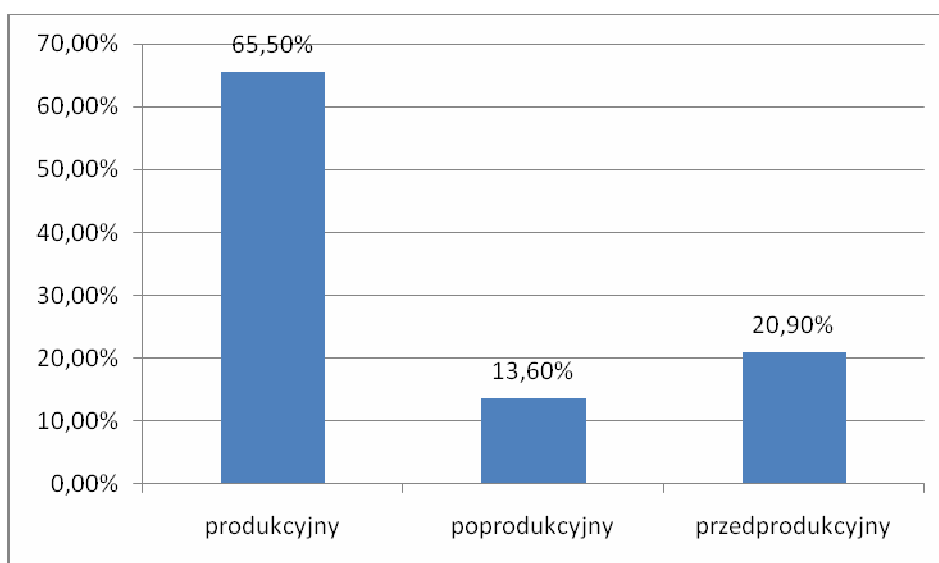
²

www.old.bazagmin.pl

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

1.6 *Sytuacja demograficzna*

W Gminie Celestynów na dzień 31 XII 2007 roku jest zameldowanych 11 122 osób³, w tym 5 439 mężczyzn oraz 5 563 kobiet. Ludność w wieku przedprodukcyjnym to stanowi 20,90 % ogółu ludności gminy. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 65,5 % ogółu ludności gminy. W wieku poprodukcyjnym znajduje się 13,6 % ludności gminy. Graficznym obrazem tej sytuacji jest poniższy wykres.

WYKRES NR 1 Liczba ludności w grupach: przedprodukcyjnej, produkcyjnej i poprodukcyjnej na terenie **GMINY CELESTYNÓW**⁴

Przyrost ludności następował głównie w drodze przyrostu naturalnego, kształtującego się na poziomie ok. 500 osób rocznie. Jednakże w ostatnich latach obserwuje się spadek przyrostu naturalnego. W zasadzie wpływ poziomu umieralności na rozmiary przyrostu naturalnego jest nieznaczny. Czynnikiem decydującym o stałym zmniejszaniu się corocznych przyrostów ludności jest duży spadek liczby urodzeń. Współczynnik dzietności wciąż się obniża. Czynnikiem demograficznym, który z pewnością wpływa na niski poziom dzietności kobiet, jest coraz mniejsza liczba zawieranych małżeństw.

1.7 *Gospodarka rolna*

W gminie jest 601 gospodarstw rolnych, największa ilość to gospodarstwa o powierzchni od 1 – 2 ha oraz od 2 – 5 ha.

³ Najnowsze dane GUS w chwili pisania Programu

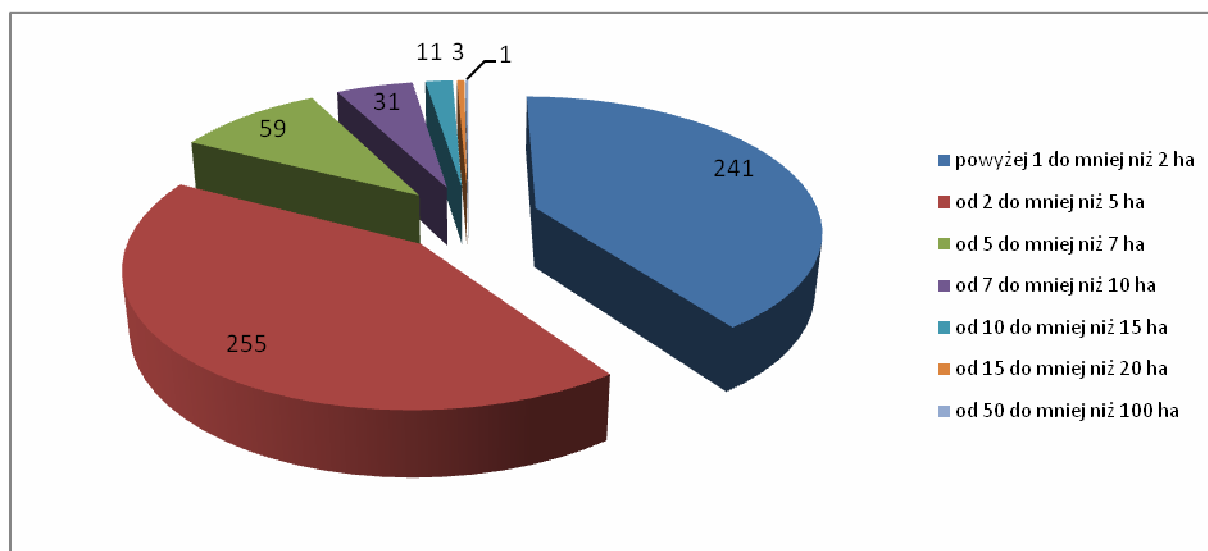
⁴ www.stat.gov.pl – dane za 2007 r.

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

TABELA NR 1 Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni

Gospodarstwa rolne [ha]	[szt.]
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	241
od 2 do mniej niż 5 ha	255
od 5 do mniej niż 7 ha	59
od 7 do mniej niż 10 ha	31
od 10 do mniej niż 15 ha	11
od 15 do mniej niż 20 ha	3
od 50 do mniej niż 100 ha	1
Ogółem	601

Źródło: www.stat.gov.pl – powszechny spis rolny 2002r.

WYKRES NR 2 Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni w **GMINIE CELESTYNÓW** [szt.]

Gleby na terenie gminy Celestynów to przede wszystkim gleby biellicowe, powstałe głównie z piasków pochodzenia lodowcowego, miejscami z piasków gliniastych. Są to gleby słabe, w większości V i VI klasy bonitacyjnej. Jedynie w południowo-zachodniej części gminy występują gleby torfowe. Duża część gminy zachowała cechy naturalnego lub seminaturalnego krajobrazu, co stanowi o jej znaczącej wartości przyrodniczej. Lasy zajmują 51 % powierzchni gminy. W gminie Celestynów nie ma korzystnych warunków do rozwoju rolnictwa. Większość gleb należy do słabej V i VI klasy. W gminie przeważają małe gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha. Pod względem struktury upraw dominują zboża. Ponadto uprawia się ziemniaki i rośliny pastewne. Produkcja zwierzęca nie odgrywa znaczącej roli. Nie można mówić o istnieniu gospodarstw hodowlanych.

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

1.8 Warunki klimatyczne

Podstawowe parametry charakteryzujące warunki klimatyczne to:

- opady atmosferyczne - są wyjątkowo niskie - średnio 550 mm, przy czym charakteryzują się one dużą zmiennością w poszczególnych latach,
- średnia wilgotność względna 80%,
- przeważają wiatry zachodnie i południowo-zachodnie,
- średnia roczna temperatur waha się od 7,6 do 8,1°C.

Miesiącem o najniższej średniej temperaturze jest styczeń -3,4°C, najwyższa średnia temperatura w lipcu wynosi 18, 1°C. Ze względu na ukształtowanie terenu i pokrycie terenu można wyróżnić kilka głównych typów topoklimatów:

- ⇒ Topoklimat obszarów wydmowych przeważnie porośniętych borami suchymi - dość duży dopływ słonecznego do dna lasu, mała wilgotność, dobre przewietrzanie, może występować niedosyt tlenu. W powietrzu jest mała ilość bakterii i zarodników grzybów. Duże wydzielanie substancji lotnych, głównie wiosną i wczesnym latem działa uspokajająco i spowalnia aktywność ruchową co dla niektórych osób może być niebezpieczne. Jednocześnie działa leczniczo na choroby układu oddechowego.
- ⇒ Topoklimat łągów i olsów - ograniczony dopływ słonecznego do dna lasów, duża wilgotność (70 - 100%). Słabe przewietrzanie, duża produkcja tlenu. Niekorzystne warunki zdrowotne.
- ⇒ Topoklimat torfowisk i borów bagiennych - nasłonecznienie duże do bardzo ograniczonego, duża (do 100 %) wilgotność przewietrzanie słabe do dużego na torfowiskach. Mała produkcja tlenu, duże wydzielanie substancji lotnych działających stymulująco i antyseptycznie.

1.9 Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia

Obszar gminy Celestynów charakteryzuje się średnio urozmaiconą powierzchnią terenu. Zgodnie z regionalizacją fizyczno- geograficzną według J. Kondrackiego (1998) gmina położona jest w obrębie dwóch bardzo różnych mezoregionów Niziny Środkowomazowieckiej: Doliny Środkowej Wisły i Równiny Garwolińskiej. Każdy z nich kształtowany był przez inny zespół procesów geologicznych. Granica pomiędzy nimi wyznaczana jest przez zbocze doliny i przebiega przez miejscowości: Tabor i Podbiel

Formy terenu na omawianym obszarze powstały głównie w wyniku procesów denudacyjnych i fluwialnych. W wyniku zatarcia form glacialnych, w krajobrazie dominują płaskie równiny denudacyjne i tarasy rzeczne urozmaicone występowaniem wydm. Kulminacje wydmowych wałów w okolicach Celestynowa i Zabieżek osiągają wysokość 150 –155 m n.p.m.

Położony we wschodniej części powiatu mezoregion *Równiny Garwolińskiej* uformował się w okresie recesji zlodowaceń środkowopolskich. Stanowi on silnie zdenudowaną i zerodowaną wysoczyznę polodowcową zlodowacenia Warty (stadiału mazowiecko-podlaskiego zlodowacenia środkowopolskiego). Od chwili recesji tego lądolodu powierzchnia akumulacyjna wysoczyzny podlegała prawie wyłącznie procesom niszczenia.

Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**

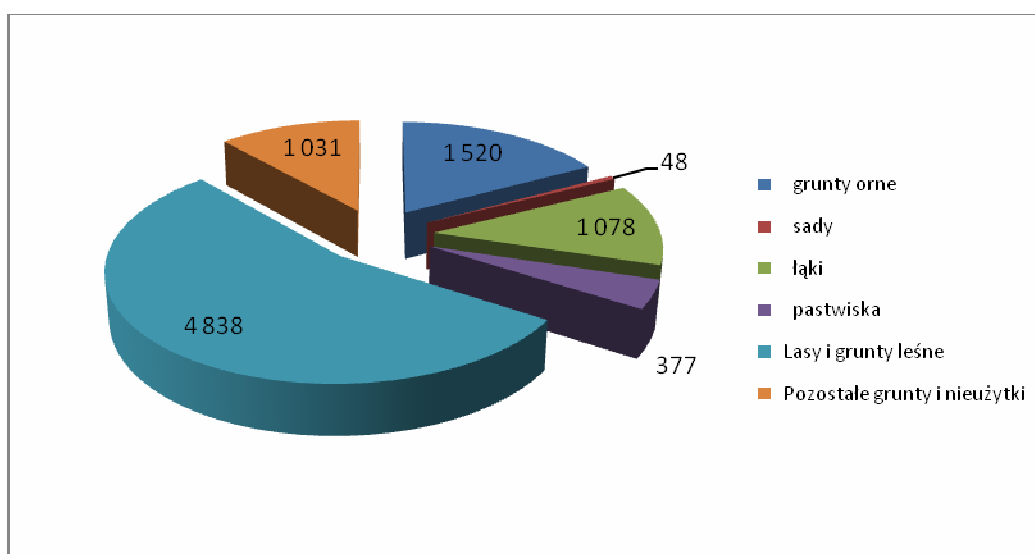
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Mezoregion *Doliny Środkowej Wisły* ukształtował się w plejstocenie głównie w wyniku powtarzających się cyklicznie procesów erozji i akumulacji rzecznej. Szeroka i głęboka dolina pra-Wisły utworzona w interglacjale mazowieckim (Wielkim), wypełniona osadami glacialnymi w trakcie zlodowaceń środkowopolskich (Odry i Warty), w okresie interglacjału eemskiego odtworzona została przez rzekę mniej więcej w tym samym miejscu. Dzisiejszy kształt dolina Wisły w obrębie gminy Celestynów uzyskała w okresie ostatniego zlodowacenia (Wisły). Utworzyły się wówczas nadzalewowe tarasy plejstoceńskie. Granica między obu starszymi tarasami plejstoceńskimi jest bardzo słabo czytelna w terenie. Stosunkowo płaską powierzchnię obu wyższych tarasów plejstoceńskich urozmaicają wydmy osiągające wysokość do 22 m, powstałe u schyłku ostatniego zlodowacenia - stąd inna, wspólna nazwa tych tarasów- taras wydmy. Najniższy z tarasów plejstoceńskich- praski - powstały u schyłku zlodowacenia wznosi się 6-10 m nad poziom Wisły.

Dolina Środkowej Wisły obejmuje stosunkowo niewielki fragment gminy. Jest to obszar położony w części południowo-zachodniej, w obrębie terenu cennego pod względem przyrodniczym, jaki stanowi zespół bagienno- łąkowy torfowiska Całowanie.

Formy użytkowania terenów

W granicach administracyjnych gmina Celestynów zajmuje powierzchnię 8 892 ha. Dominującą formę użytkowania gruntów w gminie stanowią lasy 4 838 ha⁵ oraz użytki rolne 3 023 ha.

WYKRES NR 3 Struktura użytkowania gruntów w **GMINIE CELESTYNÓW** [ha]

1.10 *Sytuacja gospodarcza*

Na koniec 2007 r. odnotowano w gminie Celestynów prawie 928 funkcjonujących podmiotów gospodarczych, w tym 52 spółki handlowe, przeszło 757 osób fizycznych

⁵ www.stat.gov.pl – dane za 2005r.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

prowadzących działalność gospodarczą, 10 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, 3 spółdzielnie, 2 fundacje oraz 14 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Udział sektora prywatnego w działalności gospodarczej ogółem wynosił 96,98 % w roku 2007. Natomiast udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w sektorze prywatnym w roku 2007 wynosił 81,57%

Położenie gminy Celestynów w regionie o charakterze rolniczo – leśnym wskazuje, że podstawowymi dziedzinami rozwoju gospodarczego może być rozwój przemysłu spożywczego, przetwórstwa płodów rolnych (produkcja pasz, zdrowej żywności, browarnictwo), przemysłu drzewnego, meblowego, związanego z ochroną środowiska oraz obsługi kwalifikowanej turystyki.

OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY CELESTYNÓW

1.11 Zasoby wodne

1.11.1 Wody powierzchniowe

Teren gminy Celestynów położony jest w dorzeczu Wisły, która płynie w odległości 7- 10 km od zachodniej granicy gminy. Sieć hydrograficzna jest bardzo uboga, w granicach gminy brak jest rzek i jezior. Przez wschodnią część gminy przebiega dział wodny oddzielający zlewnię Świdra od bezpośredniej zlewni Wisły. Wschodnia, niewielka część obszaru gminy położona na wschód od Celestynowa, oraz w rejonie wsi Ostrów, Ostrówek i Zabieźki odwadniana jest do zlewni Świdra. Pozostała część terenu gminy odwadniana jest przez niewielkie, bezimienne ciek w kierunku Wisły. Część z nich ma charakter okresowy i zanika po przejściu z wysoczyzny na tarasy Wisły. Retencja wód powierzchniowych jest niewielka i dla jej zwiększenia planuje się budowę 4 zbiorników dolinach rowów o funkcji retencyjnej, klimatycznej, stabilizacyjno-oczyszczającej i rekreacyjnej. Zbiorniki mają powstać w okolicy wsi Dąbrówka, Lasek (Strzępki) i Regut. W rejonie wsi Tabor, Podbiel (Bąki) (Bagno Całowanie) występują podmokłości i bagna o dużej retencji gruntowej.

Na terenie gminy nie ma punktów obserwacyjnych wód powierzchniowych: posterunków wodowskazowych i punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu jakości. Najbliższe punkty pomiarowo-kontrolne monitoringu regionalnego zlokalizowane są w Wólce Mładzkiej na Świdrze i w Karczewie na Jagodziance. Wody w badanych punktach mają charakter pozaklasowy-NON. Dla jakości wód zlewni Świdra zagrożenie między innymi stanowią ścieki z Celestynowa. Zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych są również zanieczyszczenia wielkoobszarowe, związane z niewłaściwym stosowaniem nawozów mineralnych i środków ochrony roślin w gospodarce rolnej.

Na całym terenie województwa mazowieckiego obserwuje się występowanie deficytu wód powierzchniowych spowodowanego głównie nieprzestrzeganiem zasady zrównoważonego rozwoju. Wiąże się to ze zmniejszeniem naturalnej retencji gruntowej poprzez prowadzenie wylesień oraz z osuszaniem bagien, torfowisk i użytków rolnych w

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

ramach robót melioracyjnych. Na terenie gminy Celestynów problem ten nie jest obserwowany.

1.11.2 Wody podziemne

Na terenie gminy Celestynów użytkowe poziomy wodonośne występują w utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych.

Wody podziemne w utworach czwartorzędowych

W utworach czwartorzędowych wody występują w obrębie dwóch struktur hydrogeologicznych, różniących się genezą, rozprzestrzenieniem i odpornością na zanieczyszczenia z powierzchni terenu:

- *Obszar doliny Wisły* (południowo-zachodnia część gminy) Główny użytkowy poziom wodonośny występuje w piaskach średnioziarnistych i drobnoziarnistych pochodzenia rzeczno- lodowcowego, o miąższości 20 - 30 m. Pozbawiony jest izolacji od powierzchni terenu, co stwarza wysoki stopień zagrożenia dla tych wód. Swobodne zwierciadło wód podziemnych występuje na głębokości poniżej 5 m i podlega okresowym wahaniom zależnym od pory roku i warunków meteorologicznych (ilości opadów). Jest to obszar o wysokiej odnawialności zasobów wód. Wydajności eksploatacyjne ujęć mogą dochodzić do 70-120 m³/h. Jakość wód jest średnia, wymagająca prostego uzdatniania.
- *Obszar wysoczyzny* (centralna i wschodnia część gminy). Główny użytkowy poziom wodonośny występuje na głębokości około 15 - 50 m, w warstwie międzyglinowych piasków o różnych granulacjach, przeważnie pochodzenia wodnolodowcowego, o miąższości od kilkunastu do ponad 40 m. Warstwy te izolowane są od antropogenicznych wpływów z powierzchni terenu pakietem glin zwałowych o miąższości powyżej 15 m. W strefie krawędziowej doliny Wisły izolacja ta może być mniejsza. Zwierciadło wody ma charakter naporowy i stabilizuje się na głębokości od kilku do 25 m ppt., wydajności potencjalne pojedynczego otworu w części zachodniej i południowej gminy wynoszą 10-30 m³/h., w części centralnej (rejon Regut-Celestynów) 70-120 m³/h. Poziom wodonośny charakteryzuje się na ogół dobrą odpornością na zanieczyszczenia antropogeniczne.

Na terenie gminy i w jej pobliżu brak jest punktów monitoringu wód podziemnych poziomu czwartorzędowego. Zgodnie z Mapą hydrogeologiczną Polski w skali 1 : 50 000 ark. Otwock jakość wód podziemnych czwartorzędowego poziomu wodonośnego na terenie gminy Celestynów jest średnia i do picia wymaga prostego uzdatniania, ze względu na podwyższone wartości żelaza i manganu. Jedynie na niewielkim obszarze w rejonie Starej Wsi jakość wody jest dobra. Na terenie gminy ujmowane do eksploatacji studniami wierconymi są wyłącznie wody pięttra czwartorzędowego

Wody podziemne w utworach trzeciorzędowych

Gmina Celestynów i tereny okoliczne położone są w granicach głównego zbiornika wód podziemnych w utworach trzeciorzędowych GZWP Subniecka Warszawska (GZWP 215

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

A). Wody podziemne w utworach trzeciorzędowych, tworzą mioceński i oligoceński poziom wodonośny. Poziom mioceński nie jest ujmowany dla celów pitnych, ze względu na niekorzystne parametry fizykochemiczne wody, związane z formacją burowęglową (piaski pylaste i mułki z domieszką węgla brunatnego). Oligoceński poziom wód podziemnych występuje na głębokości >150 m i charakteryzuje się wydajnością ujęć wynoszącą 50 - 70 m³/h, średnią jakością wody i dobrą odpornością na zanieczyszczenia antropogeniczne. Na terenie gminy nie jest on ujmowany studniami wierconymi. Warunki występowania trzeciorzędowych utworów wodonośnych (znaczna izolacja) oraz wysoka odporność na zanieczyszczenia antropogeniczne nie wymagają podjęcia działań dla ustanowienia obszaru ochrony zbiornika.

Wg najbliższego punktu monitoringu wód podziemnych WIOŚ znajdującego się w Otwocku, gdzie prowadzone są badania jakości wód piętra trzeciorzędowego (punkt monitoringu nr 272). Jakość wód podziemnych w badanej studni jest dobra (klasa Ib).

Po analizie powyższych danych można stwierdzić, że na terenie gminy występują korzystne warunki hydrogeologiczne, zarówno pod względem zasobowym, jak i jakościowym użytkowego (czwartorzędowego) poziomu wodonośnego. Stan zagospodarowania przestrzennego – wysoki udział obszarów chronionych przy braku obszarów skoncentrowanego przemysłu, sprzyja ochronie wód podziemnych.

Możliwości wykorzystania wód geotermalnych

Zasoby wód geotermalnych o znaczeniu przemysłowym związane są na Niżu Polskim z pokrywą skał mezozoicznych. Rozpatrując możliwości wykorzystania tych wód, za najbardziej perspektywiczne uważa się piaskowce dolnej jury (liasu) i dolnej kredy.

Teren gminy Celestynów znajduje się w obrębie jednego z dwóch subbasenów basenu mezozoicznego, tj. subbasenu grudziądzko- warszawskiego⁽³⁾.

Zbiornik dolnokredowy w obrębie gminy występuje na głębokości ok. 750- 1000m ppt osiągając miąższości poniżej 50m. Temperatury w stropie wynoszą ok. 30-35 °C.

Natomiast zbiornik dolnojurajski występuje w tym rejonie na głębokości 1250m ppt. Jego miąższości są równie mało znaczące, dochodząc maksymalnie do 150m (w tym pokłady wodonośnych piasków- ok. 50m). Temperatury wód złożowych w stropie utworów dolnej jury są nieco wyższe i wynoszą średnio 35-40 °C.

Zarówno dolnokredowy, jak i dolnojurajski zbiornik wód geotermalnych w rejonach gminy Celestynów charakteryzuje się dość niskim gradientem geotermicznym, nie przekraczającym wartości 2-3 °C/ 100m.

Dostępne zasoby energii geotermalnej w obrębie powiatu można oszacować jako nieznaczne. Ilości zakumulowanego ciepła przypadającego na jednostkę powierzchni wynoszą ok. 300 GJ/m².

Zgodnie ze „Strategią rozwoju gminy Celestynów” należy przeprowadzić badania źródeł geotermalnych, jednak dotychczas zebrane materiały (Atlas zasobów energii

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

geotermalnej na Niziu Polski, red. W. Górecki 1995r.) dowodzą, że omawiany obszar nie jest perspektywiczny pod względem wykorzystania ciepła z pokładów wodonośnych

1.12 Powietrze atmosferyczne

1.12.1 Emisja, emisja niska i imisja

1.12.1.1 Stan aktualny

W ostatnich latach w całym kraju obserwuje się wzrost zanieczyszczenia powietrza. Zjawisko to definiuje się jako wprowadzanie do powietrza organizmów żywych lub substancji chemicznych, które nie są jego naturalnymi składnikami, albo – będąc nimi – występują w stężeniach przekraczający właściwy dla nich zakres.

Powietrze, jako niezbędny do życia zasobnik tlenu, ma decydujący wpływ na zdrowie człowieka i otaczającą go przyrodę. Z tego też powodu dbałość o dobrą jakość powietrza stanowi jeden z istotniejszych priorytetów w działaniach z zakresu ochrony środowiska.

Na terenie gminy Celestynów brak jest stacji pomiarowych zanieczyszczeń powietrza. W skali powiatu, jakość powietrza atmosferycznego określona na podstawie porównania emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych dla poszczególnych powiatów województwa mazowieckiego (dane GUS), jest oceniana dość wysoko. Obserwuje się tu jedynie podwyższenie zawartości dwutlenku węgla, co jest konsekwencją emisji z kotłowni węglowych oraz zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Na stan atmosfery w gminie Celestynów mają wpływ przede wszystkim emisje z kotłowni należących do gospodarstw rolnych i właścicieli zabudowy jednorodzinnej (niska emisja palenisk domowych oraz małych zakładów wyposażonych w piece węglowe- związki węgla i siarki) oraz nielicznych zakładów produkcyjnych, zlokalizowanych w Celestynowie, Jatnem i Ostrowie. Na terenie gminy, w większości przypadków jako paliwo nadal wykorzystywany jest węgiel kamienny. Źródła energii odnawialnej (np. zrębki), stanowiące istotny czynnik zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery, nie są stosowane na terenie gminy Celestynów.

Pomiary zanieczyszczeń gazowych

Z badań przeprowadzonych przez Delegaturę WIOŚ w Mińsku Mazowieckim w ramach monitoringu środowiska wynika, że na terenie gminy Celestynów, średnie roczne stężenia głównych zanieczyszczeń gazowych powietrza tj. stężenia SO₂, NO₂ i tlenków azotu w 2007 roku wykazują wartości niskie i nie przekraczają dopuszczalnych norm.

1.12.1.2 Zagrożenia

Na stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy Celestynów mają wpływ zanieczyszczenia pochodzące :

- z procesów spalania paliw – zbiorowe i indywidualne ogrzewanie pomieszczeń - zanieczyszczenia (pył, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla)

Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- ze środków transportu kołowego – zanieczyszczenia (węglowodory, tlenek węgla, pył, ołów)
- z procesów produkcyjnych - zanieczyszczenia (węglowodory i ich pochodne, fluor, pyły siarki i cementu, siarkowodór i inne specyficzne dla danej produkcji substancje).

Poniżej przedstawiono wykaz podstawowych substancji zanieczyszczających powietrze oraz źródła ich pochodzenia.

TABELA NR 2. Substancje zanieczyszczające powietrze i źródła ich pochodzenia

Zanieczyszczenie	Źródło emisji
Pył ogółem	Spalanie paliw, unos pyłu przez wiatr, pojazdy, procesy technologiczne
SO ₂ – dwutlenek siarki	Spalanie paliw zawierających siarkę, procesy technologiczne
NO - tlenek azotu	Spalanie paliw i procesy technologiczne przy wysokiej temperaturze, transport
NO ₂ – dwutlenek azotu	Spalanie paliw i procesy technologiczne, transport
NO _x - suma tlenków azotu	Spalanie paliw, transport, procesy technologiczne (NO, NO ₂)
CO - tlenek węgla	Powstaje podczas niepełnego spalania
O ₃ – ozon	Powstaje naturalnie oraz z innych zanieczyszczeń (utleniaczy)

Objektami charakteryzującymi się najwyższymi poziomami emisji zanieczyszczeń do powietrza są kotłownie zasilane węglem kamiennym.

1.13 Powierzchnia ziemi

1.13.1 Gleby

1.13.1.1 Stan aktualny

Stan i jakość gleb na obszarze o typowo rolniczym charakterze ma szczególne znaczenie, decyduje bowiem o rodzaju uprawianych roślin, a także o wielkości zbiorów. Dlatego też, sposób ich użytkowania powinien być na tyle racjonalny, aby przy zachowaniu możliwości produkcyjnego wykorzystania gleb nie pogorszyć standardów ich jakości.

Na terenie gminy Celestynów przeważają gleby typu bielcowego i psudobielcowego oraz gleby brunatne, które wykształciły się na podłożu utworów glacialnych. W obniżeniach terenu, oprócz gleb brunatnych i wylugowanych występują gleby torfowe, namuły torfiaste i mady.

Przeważającą część obszaru gminy pokrywają lasy, natomiast użytki rolne stanowią 36% (3 217 ha) powierzchni gminy, z czego prawie połowę stanowią grunty orne (1 541 ha). Rolnictwo oparte jest na glebach o przewadze niskich klas bonitacyjnych (V-VI). Gleby wyższych klas występują jedynie lokalnie (południowa część gminy).

Na obszarze gminy dominują gleby o odczynie kwaśnym, wymagające wapnowania. Kwasowość, która stanowi ważny wskaźnik degradacji gleb uprawnych, powodowana jest głównie przez naturalne czynniki klimatyczno - glebowe oraz przez niewłaściwe nawożenie mineralne. Bardzo istotne jest więc racjonalne stosowanie środków chemicznych i biologicznych, aby nie dopuścić do naruszenia równowagi przyrodniczej.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Gleba, szczególnie w obszarach rolniczych, powinna podlegać ochronie. Większość obszarów rolniczych na terenie omawianej gminy (poza częścią południową), należy zaliczyć do słabych użytków, podlegających tylko częściowej ochronie.

Na terenie gminy nie ma punktu pomiarowego monitoringu chemizmu gleb gruntów ornych. Przed 2000 r. w ramach monitoringu regionalnego (WIOŚ) prowadzono badania, których celem było rozpoznanie zanieczyszczenia gleby metalami ciężkimi. Oceną objęto wierzchnie warstwy gleby wzdłuż trasy komunikacyjnej Warszawa-Lublin, w sąsiedztwie gminy Celestynów, na odcinku Kołbiel-Trojanów. Stwierdzono wówczas wysokie stężenia kadmu, często przekraczające 1 mg/kg s.m. gleby, świadczące o zanieczyszczeniu tym pierwiastkiem.

Powierzchnia ziemi stanowi jeden z bardziej zagrożonych antropopresją element środowiska. Degradacja może obejmować przekształcenia mechaniczne i chemiczne gleby i ziemi oraz przekształcenia obiektów, które ją pokrywają (np. lasów). Jest to proces stopniowego zmniejszania się zdolności do pełnienia naturalnych funkcji przypisanych ziemi, glebie lub obiektowi. Degradacja powierzchni ziemi może być wynikiem pogorszenia się warunków przyrodniczych, zmian środowiska, prowadzenia działalności przemysłowej lub wadliwej działalności rolniczej, nieodpowiedniej eksploatacji zasobów naturalnych lub awarii urządzeń infrastruktury technicznej .

Zdegradowana lub zdewastowana powierzchnia terenu wymaga przywrócenia wartości użytkowej lub przyrodniczej poprzez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

Powierzchnię ziemi na terenie gminy Celestynów można określić jako mało zdewastowaną i mało zdegradowaną. Jej odporność na degradację jest mała, co ma bezpośredni związek ze strukturą ekologiczną, budową gruntu i rzeźbą terenu, stosunkami gruntowo - wodnymi oraz chemizmem gleby i roślinnością.

W gminie Celestynów degradacja powierzchni ziemi występuje punktowo i ma związek przede wszystkim z prowadzeniem odkrywkowej eksploatacji złóż kopalin. Należy zauważyć, że nie podjęcie prac rekultywacyjnych bezpośrednio po zakończeniu eksploatacji złoża przez właściciela danej działki, przyczynia się do dalszej postępującej degradacji powierzchni terenu.

Do degradacji powierzchni ziemi może dojść również pod wpływem nieodpowiedniego składowania odpadów komunalnych, szczególnie jeśli wykorzystywane są do tego celu odkrywki poeksploatacyjne. Obecność „dzikiego” wysypiska zwiększa możliwość antropogenicznego zanieczyszczenia wód podziemnych. Przyczynę degradacji może stanowić ponadto awaria, bądź nieumiejętna eksploatacja urządzeń infrastruktury technicznej oraz obiektów składujących materiały niebezpieczne.

Na terenie gminy znajduje się kilka działek, które zakwalifikowano jako tereny zdegradowane wymagające rekultywacji. Największe obszarowo działki znajdują się w obrębie zespołu bagienno- łąkowego torfowiska Całowanie. Jedna z nich, o nazwie

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

zwyczajowej „Wydma Pękatka” zlokalizowana jest w miejscowości Podbiel (działka nr ewid. 152, własność prywatna Katarzyny i Andrzeja Bartnickich). Na przestrzeni kilku lat prowadzono w tym rejonie eksploatację torfu w dwóch odkrywkach. Prace wydobywcze w obrębie jednej z odkrywek (powierzchnia działki- 4,8ha, wielkość wydobycia 88,9 tys. m³) zostały zakończone, aktualnie zagospodarowano na tym obszarze staw hodowlany. Wydobycie w obrębie drugiej odkrywki nie zostało zakończone.

Poza tym, na terenie gminy zlokalizowano wyrobiska w trakcie lub po eksploatacji kruszywa naturalnego (piasku). Są to m.in.:

- działka we wsi Dąbrówka (nr ewid. 39) o powierzchni 0,025 ha (mienie prywatne),
- działka we wsi Ponurzyca (nr ewid. 1612) o powierzchni 0,060 ha na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego (mienie prywatne),
- działka położona w rejonie Ponurzyca- Zabieźki o powierzchni 0,007 ha.

1.13.1.2 Zagrożenia

Nasilające się stałe wpływy różnorodnych form działalności przemysłowej, rolniczej i urbanizacyjnej przyczyniają się do znacznych zmian w naturalnych warunkach glebowych. Zmiany te przejawiają się w postaci szeregu form degradacji pokrywy glebowej i prowadzą do wytworzenia gleb o zmienionym profilu i właściwościach fizykochemicznych. Procesy degradacji gleb związane są przede wszystkim z:

- rejonami intensywnej produkcji rolnej i hodowlanej
- rejonami budowy nowych osiedli mieszkaniowych
- tras komunikacyjnych
- terenami przemysłowymi
- miejscami składowania odpadów

Przekształcenia mechaniczne gleb powodowane są przez zabudowę terenu, utwardzanie i ubicie podłoża, zdjęcie pokrywy glebowej lub jej wymieszanie z elementami obcymi (np. gruzem budowlanym) oraz w wyniku formowania wykopów i wyrównań. Ważną rolę odgrywa emisja zanieczyszczeń powietrza i opad zanieczyszczeń oraz procesy chemicznego degradowania gleb przez niewłaściwie prowadzoną gospodarkę ściekową i odpadową. Do specyficznych form degradacji gleb w obszarach miejsko – przemysłowych należy zaburzenie stosunków hydrogeologicznych, występujących przy eksploatacji surowców naturalnych. W obszarach dolinnych źródłem zanieczyszczeń gleb są wylewy rzek, zwłaszcza tych, które prowadzą wody zanieczyszczone.

Antropogeniczne przekształcenia powierzchni ziemi na terenie gminy Celestynów spowodowane są oddziaływaniem niekontrolowanej eksploatacji, przeważnie piasków z krawędziowej części wysoczyzny. Zmiany rzeźby terenu w pobliżu skarpy powodują zjawiska ruchów mas ziemni (spływy i obrywy). Stanowi to istotne zagrożenie dla obiektów posadowionych w krawędziowej części wysoczyzny.

Tereny poprzemysłowe mieszczą w sobie cały szereg typów terenu, który na skutek różnych funkcji użytkowych uległ degradacji w stosunku do stanu pierwotnego. Nie istnieje

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

jednorodna i oficjalnie obowiązująca klasyfikacja tych terenów. Szereg opracowań i dokumentów pozwala wyróżnić następujące ich rodzaje:

- zwały odpadów chemicznych i osadów ściekowych
- składowiska stałych odpadów komunalnych
- tereny przesuszone i nieużytkowane
- zalewiska
- tereny zabagnione
- tereny produkcyjne
- nieużytki zielone

Elementem pozwalającym uporządkować problemy związane z przekształceniami terenów przemysłowych i zdegradowanych są systematyczne badania oceniające możliwości ich rekultywacji i ponownego zagospodarowania. Oprócz wyżej wspomnianych terenów dodatkowym problemem jest zagospodarowania znacznej ilości towarzyszących im obiektów przemysłowych. Do obiektów tych zalicza się obiekty kubaturowe, inżynierskie i różnego typu sieci. Ze względu na uwarunkowania dziejowe, niektóre z tych obiektów posiadają wartość zabytkową i objęte są ochroną konserwatorską. Istotnym czynnikiem utrudniającym proces przekształcania terenów przemysłowych jest rozdrobnienie praw własnościowych tychże terenów.

Gmina Celestynów nie jest narażona na znaczny wpływ zanieczyszczeń, ponieważ nie jest silnie zurbanizowana ani uprzemysłowiona. Najważniejsze jest więc zabezpieczenie gleby przed degradacją: fizyczną (polegającą na ubytku masy gleby), chemiczną (powstającą w wyniku utraty składników pokarmowych i nagromadzeniu się substancji szkodliwych) i biologiczną (w wyniku, której następuje zmniejszenie zawartości substancji organicznej). Erozja może być wynikiem prowadzenia niewłaściwych zabiegów rolniczych, naruszających równowagę przyrodniczą, do których można zaliczyć niewłaściwe nawożenie pól, nadmierny wypas zwierząt czy wypalanie łąk i pastwisk. Na grunty wpływa w znacznym stopniu zły stan techniczny urządzeń melioracyjnych, co powoduje ich nadmierne osuszanie lub tworzenie się lokalnych podmokłości. Należy jednak wspomnieć, że na terenie omawianej gminy znajdują się obiekty, które przy nieodpowiedniej eksploatacji, bądź przy nieodpowiednim zabezpieczeniu mogą spowodować duże zagrożenie dla powierzchni ziemi (stacja paliw w miejscowości Regut, drogi, gazociąg). Należy zatem minimalizować ryzyko wystąpienia różnego rodzaju awarii poprzez np. prowadzenie kontroli obiektów. Ochrona gleb stanowi jedno z zadań do realizacji w ramach pakietu Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego w obrębie wydzielonych stref priorytetowych. Jedną z tych stref (Wisły i Pilicy) obejmuje zasięgiem gminę Celestynów.

1.13.2 Zasoby surowców naturalnych

1.13.2.1 Stan aktualny

W granicach gminy, w strefie przypowierzchniowej, występują przede wszystkim złoża kopalin pospolitych: osadów piaszczystych i żwirowych, związanych z czwartorzędowymi formami działalności lodowców i procesami eolicznymi, jak również z akumulacyjną działalnością jeziorną. Podstawowe znaczenie mają złoża kruszywa drobnego,

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

w tym piaski eoliczne, występujące w formie wydm w obrębie tarasów rzecznych jak i wysoczyzny oraz złoża torfów i osadów ilastych

Perspektywiczne złoża holocenijskich piasków eolicznych występują przeważnie na obszarach kompleksów leśnych, na ogół podlegających ochronie na mocy przepisów szczegółowych. Są to tereny o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, należące do Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, rezerwatów lub użytków ekologicznych. Fakt ten minimalizuje ewentualne znaczenie użytkowe kopalni. W obrębie „leśnej” gminy Celestynów, występujące na znacznych obszarach piaski drobne (eoliczne), jedynie w pojedynczych przypadkach, mogą być udokumentowane dla eksploatacji złóż kruszywa naturalnego. W rejonie chronionym eksploatacja złóż nie powinna być prowadzona, gdyż jest ona związana z dużą degradacją powierzchni ziemi, gleby, dewastacją drzewostanu i odwodnieniem. Ponadto, eksploatacja na tym obszarze nie jest uwarunkowana zapotrzebowaniem przemysłowym.

Według stanu na 31.12.2007 r. (wg "Bilansu zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce") na terenie gminy brak jest udokumentowanych złóż surowców mineralnych (w całym powiecie takich złóż jest osiem).

Należy jednak zwrócić uwagę na występowanie w tym rejonie rozległych torfowisk. Największy obszar znajduje się na terenie tarasu janowskiego pomiędzy wsiami Całowanie, Podbiel i Łukowiec. Miąższość osadów dochodzi tu nawet do 3m. Pomimo lokalizacji w obrębie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, torfowiska te objęte są aktualnie eksploatacją, co nieuchronnie prowadzi do degradacji obszaru bardzo cennego pod względem przyrodniczym. Na mniejszą skalę torfowiska występują również w licznych miejscach na wysoczyźnie.

Ponadto, warto również zwrócić uwagę na obszar perspektywiczny dla występowania kruszywa naturalnego drobnego (piaskowego) w Ponurzyca. Kruszywo to jest pochodzenia eolicznego i mogłoby mieć zastosowanie w budownictwie do produkcji zapraw i tynków murarskich, jednak ze względu na położenie w obrębie MPK prognozy nie zostały tu wyznaczone.

Poszukiwanie, dokumentowanie i wydobywanie kopaliny ze złoża wymaga koncesji. Organem koncesyjnym dla prowadzenia eksploatacji złóż pospolitych jest wojewoda lub starosta. Nadzór górniczy prowadzi dyrektor okręgowego urzędu górniczego, zgodnie z ustawą z dn. 04 lutego 1994r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2005r., Nr 228, poz. 1947 z późniejszymi zmianami). W koncesji określone są również wymagania z zakresu ochrony środowiska, stanowiące m.in. o tym, że wyeksploatowane wyrobiska należy rekultywować, aby zapobiec wykorzystaniu ich jako nielegalnych składowisk opadów.

Żadne ze złóż na terenie gminy nie posiada koncesji na wydobywanie ani koncesji na prace poszukiwawczo- rozpoznawcze.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

1.13.2.2 Zagrożenia

Duża liczba eksploatowanych złóż kruszywa naturalnego w Polsce jest spowodowana dużym zapotrzebowaniem na kopaliny oraz dużą ilością ich udokumentowanych zasobów. Po zakończeniu eksploatacji odkrywkowej pozostają otwarte wyrobiska, często o dużej powierzchni.

Zagrożeniem dla środowiska jest także nielegalna eksploatacja kopalin. W chwili obecnej nie istnieje żadna ewidencja, ani inwentaryzacja tego zjawiska, w związku z tym nie ma danych na temat, wielkości obszarów do rekultywacji.

1.13.2.3 Wnioski

Szczególnym zagrożeniem dla środowiska jest nielegalna eksploatacja kopalin. Problemem jest również powstawanie „dzikich wysypisk śmieci” poprzez umieszczenie w wyrobiskach odpadów. Poważne zagrożenie dla środowiska stanowią otwarte wyrobiska poeksploatacyjne po kopalniach odkrywkowych.

1.14 Walory przyrodnicze i krajobrazowe

1.14.1 Lasy

Lasy są siedliskiem większości dzikich gatunków zwierząt i roślin, stanowią główny czynnik równowagi ekologicznej. Spełniają trzy funkcje: ekologiczną, gospodarczą i społeczną. Podstawowymi wartościami przyrodniczymi na terenie gminy są formacje leśne. Lasy podlegają silnej antropopresji: nadmiernej penetracji w okresie zbioru jagód i grzybów, kłusownictwu i płoszeniu zwierzyny, niszczeniu drzew, gniazd, mrowisk, zaśmiecaniu itp.

Lasy Nadleśnictwa Celestynów zakwalifikowane zostały do I kat. zagrożenia pożarowego co świadczy o dużym zagrożeniu pożarowym. W Nadleśnictwie opracowany jest „Sposób postępowania na wypadek powstania pożaru lasu”, który corocznie uzgadniany jest w Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Otwocku. Utworzony jest system obserwacyjno alarmowy opisany szczegółowo w „Planie Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Celestynów”. Dla poprawy warunków zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów zalecane tam zostało dostosowanie do obowiązujących przepisów prawa dróg leśnych wykorzystywanych jako drogi pożarowe. Oprócz w/w planu został utworzony „Uproszczony Plan Urządzania Lasu” dla nieruchomości prywatnych, który został przyjęty 1 stycznia 2009r. i obowiązuje do roku 2018. Jest on dostępny między innymi w Starostwie Powiatowym.

Gmina Celestynów stanowiąca tzw. „gminę leśną” (obok Otwocka i Józefowa) charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i pełni ważną funkcję ekologiczną w krajowym i europejskim systemie równowagi ekologicznej. Zwarty kompleks lasów otwockich i celestynowskich stanowi największy maszyn leśny w środkowej części województwa. Wchodzi też w skład korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym, który rozciąga się wzdłuż doliny Wisły (wg „Koncepcji Krajowej Sieci ECONET-POLSKA”).

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Na tle województwa mazowieckiego i powiatu otwockiego bardzo korzystnie przedstawia się udział lasów i gruntów leśnych (4839 ha) w stosunku do ogólnej powierzchni gminy (8892 ha). Wskaźnik lesistości dla gminy wynosi 54,4 % i jest znacznie wyższy od średniej wartości dla województwa (22,2 %) i powiatu (30,2 %).

Całkowita powierzchnia lasów w gminie Celestynów to 4839 hektarów, co stanowi ok. 55 % powierzchni gminy.

1.14.2 Formy ochrony przyrody

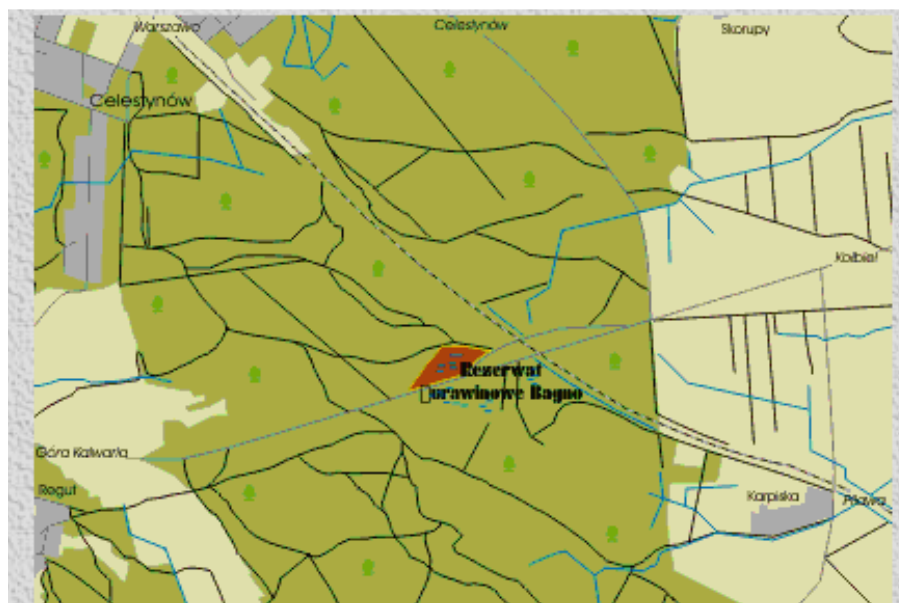
Na terenie gminy występują takie formy ochrony przyrody jak park krajobrazowy (wraz z otuliną), rezerwat, obszar chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, pomniki przyrody.

Mazowiecki Park Krajobrazowy im. Czesława Łaszka (MPK) powstał w 1987 r. dla „zachowania istniejących kompleksów leśnych jako istotnego elementu struktury przyrodniczej i budowy biologicznej oraz zachowania najcenniejszych przyrodniczo zbiorowisk roślinnych, siedlisk i ostoi zwierząt, form geomorfologicznych, walorów kulturowych i krajobrazowych”. Na terenach objętych MPK obszary leśne, rolne i nieruchomości pozostawia się w gospodarczym użytkowaniu pod szczególnymi rygorami. Zasady zagospodarowania przestrzennego i prowadzenia działań na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, określone w *Rozporządzeniu Wojewody Mazowieckiego z dnia 24.01.2001 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego nr 13 poz. 118)*, wprowadzane są do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin. W „*Planie ochrony Mazowieckiego Parku Krajobrazowego*”, jako realizację głównego celu ochrony Parku, zachowano dotychczasowy zasięg terenów leśnych, ustalono zakaz przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne i wprowadzania nowej zabudowy z wyjątkiem terenów wskazanych w ustaleniach szczegółowych. Teren MPK wraz z otuliną obejmuje przeważającą część gminy. Jedyne niewielki fragment w rejonie wsi Ostrowik i Ostrów leży poza granicami MPK wraz z otuliną.

Rezerwaty przyrody chronią unikatową florę i faunę, dobrze zachowane zbiorowiska roślinne, biotypy wodne, rzeczne i jeziorowe oraz formy geomorfologiczne. Na terenie gminy istnieją następujące rezerwaty przyrody:

Rezerwat „Żurawinowe Bagno” – utworzony w roku 1994 o powierzchni 2,33 ha. Typ - biocenotyczny i fizjocenotyczny / torfowisk (BF/T). Celem ochrony jest torfowisko przejściowe z charakterystyczną fauną i florą.

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

RYSUNEK NR 2. Położenie Rezerwatu Żurawinowe Bagno na tle gminy Celestynów

Zlokalizowany jest w granicach administracyjnych wsi Regut, przy trasie tranzytowej Góra Kalwaria - Mińsk Mazowiecki (gm. Celestynów). W granicach rezerwatu znalazł się fragment torfowiska przejściowego wraz z charakterystyczną florą i fauną oraz otaczające je bory bagienne i wilgotne

Rezerwat częściowy „Bagno Bocianowskie” – powołany w 1982 r (MP nr 25 poz.234 z 1982 r.) na powierzchni 68,98 ha. Celem ochrony tego rezerwatu są zbiorowiska leśne bagienne o charakterze naturalnym i półnaturalnym na wydmach śródlądowych i torfowiskach. Przedmiotem ochrony są drzewa pomnikowe i rośliny chronione.

Rezerwat częściowy „Czarci Dół” – powołany w 1983 r (MP nr 39 poz.230 z 1983 r.) na powierzchni 8,75 ha. Przedmiotem ochrony tego rezerwatu jest torfowisko wysokie z typową roślinnością, natomiast celem ochrony jest zachowanie zbiorowisk torfowych z charakterystyczną roślinnością.

Rezerwat częściowy „Grądy Celestynowskie” – powołany w 1987 r (MP nr 7 poz.55 z 1987 r.) na powierzchni 8,35 ha. Przedmiotem ochrony tego rezerwatu jest grąd typowy ze stanowiskami rzadkich i chronionych gatunków roślin, natomiast celem ochrony jest zachowanie i utrzymanie ładu typowego.

Obszary chronionego krajobrazu służą ochronie kompleksów rolno-leśnych, zapewniają zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i turystyczno – wypoczynkowych terenu. Na podstawie *rozporządzeń Wojewody Mazowieckiego* utworzony został Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący znaczny obszar gminy (*Rozporządzenie nr 57/2002*). Zasady zagospodarowania przestrzennego i prowadzenia działań na terenie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (WOCK) ustanowione zostały *Rozporządzeniem Wojewody Warszawskiego z dn. 29.08.1997 r (Dz. U. woj. warszawskiego nr 43 poz. 149 z późniejszymi zmianami – w tym Rozp. Wojewody*

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Mazowieckiego nr 117 z dn. 03.08.2000 Dz. Urz. woj. mazowieckiego nr 93 poz. 911). Obecnie obowiązujące nakazy, zakazy i ograniczenia określone zostały w załączniku nr 2 do ww. rozporządzenia z dn. 03.08.2000 r.

Użytki ekologiczne są formą ochrony przyrody chroniącą pozostałości ekosystemów, mających szczególne znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowisk. Na terenie gminy są wydzielone dwa użytki ekologiczne.

1. Użytek ekologiczny Podbiel
2. Użytek ekologiczny w Lasach Państwowych Nadleśnictwa Celestynów

Pomniki przyrody są obiektami o wysokiej wartości przyrodniczej Według danych z „Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Celestynów” w Rejestrze pomników przyrody prowadzonym przez b. Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Warszawie znajdowało się 26 pomników przyrody. Są to dęby szypułkowe, lipy drobnolistne i sosna zwyczajna. ponadto ochroną konserwatorską objęte są dwa parki miejskie w Celestynowie.

Oprócz ochrony przyrody na terenach objętych krajowym systemem obszarów chronionych oraz ochrony konserwatorskiej obiektów, prowadzone są (głównie w lasach) działania w ramach ochrony czynnej. Działania te dotyczą ochrony gatunkowej zwierząt (w tym ochrony siedlisk) i roślin a prowadzone są m. in. przez pozarządowe organizacje ekologiczne. W lasach gminy Celestynów występuje około 45 gatunków chronionych roślin, porostów i grzybów oraz około 240 gatunków chronionych fauny, w tym około 120 gatunków ptaków. Gatunki te objęte są ochroną ścisłą lub częściową. Na terenie całego województwa mazowieckiego a w tym również na terenie gminy Celestynów prowadzone są prace obejmujące ochronę m. in. bociana białego i czarnego, strzebli błotnej i puchacza. Prace te wykonywane są przy udziale ekologicznych organizacji pozarządowych.

Sieć NATURA 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie Unii Europejskiej. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych, pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej. W skład sieci Natura 2000 wchodzi:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) - wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, tzw. *Dyrektywy Ptasiej*,
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)- wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. *Dyrektywy Siedliskowej* zwanej też *Habitatową*, dla siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I oraz gatunków roślin i zwierząt wymienionych w załączniku II do Dyrektywy.

W ramach Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego obszar gminy Celestynów został zaklasyfikowany do drugiej strefy priorytetowej (Wisły i Pilicy), z uwagi na walory przyrodniczo-krajobrazowe

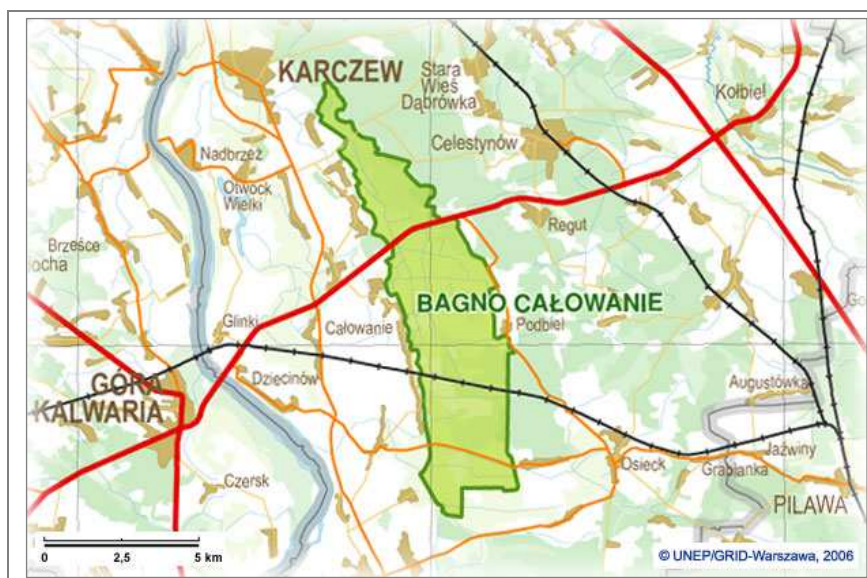
Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Na terenie gminy Celestynów należy kontynuować prace zmierzające do wyznaczenia i wprowadzenia wybranych terenów do sieci ekologicznej *Natura 2000*. Działania takie podejmować mogą m. in. organizacje pozarządowe oraz organy administracji np. gminnej. Mogą one polegać na przeprowadzeniu inwentaryzacji przyrodniczej środowiska i wyznaczeniu terenów kwalifikujących się do tej sieci. Zakwalifikowanie jakiegokolwiek obszaru do sieci ekologicznej obszarów chronionych *Natura 2000*, nie pociąga za sobą konieczności uznawania go np. za park narodowy, czy rezerwat przyrody. Pociąga za sobą jednak konieczność zapewnienia, aby wartości będące podstawą kwalifikacji zostały zachowane w dobrym stanie. Nie ma przy tym przeciwwskazań, aby obszary *Natury 2000* były miejscem intensywnego rozwoju łagodnych dla przyrody form gospodarki np. ekoturystyki. Obszary wskazywane przez administrację rządową do objęcia ochroną w formie sieci *Natura 2000* na terenie gminy Celestynów obejmują znaczną część Mazowieckiego Parku Krajobrazowego.

Obszary *Natura 2000* wyznaczone na podstawie obu dyrektyw częściowo nakładają się na siebie. Dodatkowo były one już wcześniej objęte ochroną prawną, i częściowo pokrywają się z siecią obszarów chronionych województwa. Praktycznie, system obszarów chronionych *Natura 2000* działa równoległe z siecią obszarów chronionych i wzmacnia prawne reżimy ochronne zgodnie z ustawodawstwem Unii Europejskiej.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków *Natura 2000* **Bagno Całowanie** o kodzie PLB140011 obejmujące obszar 4 215 ha położone jest między innymi na obszarze gminy Celestynów (1 467,6 ha).

RYSUNEK NR 3. Obszar NATURA 2000

Źródło: <http://przyroda.polska.pl>

Bagno Całowanie znajduje się na najwyższej terasie nadzalewowej doliny środkowej Wisły, wyniesionej 5-15 m nad poziom rzeki. Położone jest przy krawędzi doliny i ciągnie się pasem o długości 15 km i szerokości ok. 3 km wzdłuż zbocza staroglacjalnej równiny moreny

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

dennej, od miejscowości Osieck na południu do leśniczówki Torfy na północy. Największy fragment (ok. 2000 ha) to równina torfowa, którą tworzy kompleks torfowisk niskich, obficie zasilanych wodami podziemnymi, napływającymi od wschodu z wysoczyzny morenowej. Miąższość złóż sięga 4 m, przy czym dominują wśród nich torfy mechowiskowe, a w strefie przyzboczowej także drzewne. Lokalnie utwory organiczne podścielone są gytą zalegającą na piaszczystych aluwiach. Jest to jedno z największych torfowisk Niziny Mazowieckiej, na którym - mimo melioracji - zachowało się naturalne zróżnicowanie roślinne i siedliskowe. W części przyzboczowej występują zbiorowiska leśne - bory bagienne oraz olsy porastające gleby murszowo-torfowe. Od zachodu sąsiadują z nimi ekstensywnie użytkowane wilgotne łąki w mozaice ze zbiorowiskami szuwarowymi, wykształcone na glebach organicznych słabo i średnio zmurszałych. W środkowej części obiektu, na wysokości wsi Podbiel i Całowanie, znaczną powierzchnię zajmują dawne wyrobiska po eksploatacji torfu, w których na skutek kilkudziesięcioletniego procesu łądowania nastąpiła spontaniczna restytucja zbiorowisk mszysto-turzycowych związanych z minerotroficznymi torfowiskami niskimi. Torfowisko przecina biegnący południkowo pas piaszczystych wyniesień z bardzo silnie zróżnicowaną szatą roślinną, w tym ciepłolubnymi murawami. Jedno ze wzniesień jest ważnym stanowiskiem archeologicznym. Płynąca przy zachodnim skraju torfowiska struga Jagodzianka wykształciła szeroką na ponad 100 m strefę o urozmaiconej rzeźbie, z piaszczystymi oraz pylasto-piaszczystymi namułami. Chociaż obecnie rzeka jest uregulowana, zachowały się tu starorzecza, dobrze wykształcone zbiorowiska szuwarowe oraz zmiennowilgotne łąki. W południowej części obszaru, w górnym biegu Jagodzianki, na wysokości wsi Osieck znajduje się rozległy, ekstensywnie użytkowany rolniczo obszar z mozaiką zbiorowisk łąkowych, szuwarowych oraz z płatami zadrzewień, powstałych na utworach mineralnych lub płytkich utworach organicznych. Tereny zalesione zajmują niemal 40% obszaru, resztę stanowią środowiska nieleśne.

Obszar w większości położony na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego (15 519,23 ha; 1987) z rezerwatem przyrody Na torfach (21 ha; 1977); częściowo na terenie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (70 070 ha).

1.14.3 Zagrożenia obszarów chronionych

Czynniki negatywnie oddziałujące na obszary chronione można sklasyfikować z uwzględnieniem :

- pochodzenia, jako: abiotyczne, biotyczne i antropogeniczne;
- charakteru oddziaływania, jako: fizjologiczne, mechaniczne i chemiczne;
- długotrwałości oddziaływania, jako chroniczne i okresowe;
- roli, jaką odgrywają w procesie chorobowym, jako: predyspozycyjne, inicjujące i współuczestniczące.

Do najważniejszych czynników abiotycznych należy zaliczyć czynniki atmosferyczne (anomalie pogodowe, czynniki termiczno – wilgotnościowe, wiatr) oraz właściwości gleby i warunki fizjograficzne. Czynniki biotycznymi są: struktura drzewostanów (skład gatunkowy oraz niezgodność z siedliskiem), szkodniki owadzie, grzybowe choroby infekcyjne a także nadmierne występowanie roślinożernych ssaków. Na antropogeniczne czynniki stresowe składają się zanieczyszczenia powietrza (energetyka, transport, gospodarka

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

komunalna), zanieczyszczenia wód i gleb (przemysł, gospodarka komunalna, rolnictwo), przekształcenia powierzchni ziemi, pożary lasu, szkodnictwo leśne i niewłaściwa gospodarka leśna.

Zanieczyszczenia powietrza wiążą się z działalnością przemysłową, transportem, działalnością komunalną - przede wszystkim z emisją pyłów i takich związków gazowych jak SO₂ i NO₂. Substancje te wpływają negatywnie na wszystkie komponenty obszarów chronionych.

1.15 Infrastruktura techniczna

1.15.1 Gospodarka wodno – ściekowa

1.15.1.1 Zaopatrzenie w wodę

Sieć wodociągowa - łączna długość eksploatowanej sieci wynosi ponad 170 km, a w tym przyłącza domowe z siecią rozdzielczą o długości 82 km, całość sieci wykonana jest z rur PVC i PE, na sieci zainstalowanych jest:

- ok. 150 hydrantów p.poż. (Ø 80 mm),
- ok. 300 zasuw (Ø 80 – 225 mm),
- ok. 2500 zasuw lokalnych (Ø 32 – 50),
- ponad 2900 wodomierzy główny.

Sieć wodociągowa na całym terenie gminy administrowana jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Celestynowie.

Wody ujmowane na terenie gminy wymagają uzdatniania. Są one poddawane przeważnie napowietrzaniu, odżelazianiu, odmanganianiu i niekiedy chlorowaniu. Wody popłuczne z tych stacji są oczyszczane w odstojnikach, a następnie zrzucane do okolicznych rowów melioracyjnych. Zgodnie z pozwoleniami wodnoprawnymi właściciele stacji mają obowiązek wykonywać zabiegi konserwacyjne w miejscach zrzutu ścieków. Powinna być także prowadzona kontrola ich jakości.

Stacja Uzdatniania Wody w Celestynowie, eksploatowana od 1988 r, pobór wody z trzech studni głębinowych, średni pobór wody 70m³/h. Zakład prowadzi stały monitoring jakości wody pitnej pod względem fizyko – chemicznym, organoleptycznym i bakteriologicznym. Woda uzdatniona spełnia wymagania norm dla wody pitnej

Do stacji w Celestynowie podłączona jest sieć wodociągowa w miejscowościach :

- Celestynów,
- Dąbrówka,
- Stara Wieś,
- Lasek,
- Regut,
- Podbiel,

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów***

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- Tabor
- Ponurzyca

Stacja Uzdatniania Wody w Glinie, eksploatowana od 1987 r, pobór wody z dwóch studni głębinowych, średni pobór wody 15 m³/h. Zakład prowadzi stały monitoring jakości wody pitnej pod względem fizyko – chemicznym, organoleptycznym i bakteriologicznym. Woda uzdatniona spełnia wymagania norm dla wody pitnej.

Do stacji w Glinie podłączona jest sieć wodociągowa w miejscowościach :

- Glina,
- Pogorzal

Ww. sieć wodociągowa została połączona w miejscowości Stara Wieś z siecią wodociągową SUW Celestynów, dzięki czemu w przypadku awarii miejscowości Glina i Pogorzal mogą być zasilane z SUW Celestynów.

Stacja Uzdatniania Wody w Ostrowiu, eksploatowana od 1998r, pobór wody z dwóch studni głębinowych, średni pobór wody 15 m³/h. Zakład prowadzi stały monitoring jakości wody pitnej pod względem fizyko – chemicznym, organoleptycznym i bakteriologicznym. Woda uzdatniona spełnia wymagania norm dla wody pitnej.

Do stacji w Ostrowiu podłączona jest sieć wodociągowa w miejscowościach :

- Jatne,
- Ostrów,
- Ostrowik,
- Dyzin

Miejscowość Zabiezki zaopatrywana jest w wodę ze **Stacji Uzdatniania Wody Bocian w Kołbieli**.

1.15.1.2 Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

Odsetek mieszkańców gminy Celestynów korzystających z kanalizacji sanitarnej wynosi 31,0 %. Wykonanych jest 32,0 km sieci kanalizacji sanitarnej. Ścieki są odprowadzane do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni miejskiej w Otwocku poprzez system sieci kanalizacyjnej zbiorczej o długości 12 km. Kanalizacja zbiorcza jest poprowadzona od Celestynowa i przechodzi przez miejscowości: Dąbrówka i Pogorzal. Pozostałe miejscowości nie posiadają zbiorczych układów odprowadzania ścieków bytowo-gospodarczych. Ścieki z zabudowań jednorodzinnych, obiektów usługowo-handlowych oraz gospodarstw rolnych odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych, a następnie wywożone do oczyszczalni ścieków.

W zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków gmina obsługiwana jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Celestynowie. Został on powołany w dniu 8 lipca 2003r. Działalność zakładu polega na odbiorze i przesyłaniu ścieków bytowo- gospodarczych do

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

miejskiej oczyszczalni ścieków w Otwocku. Ilość ścieków dostarczanych z terenu gminy Celestynów wynosi rocznie 3000 m³.

Pojedyncze obiekty posiadają własne oczyszczalnie ścieków. Na terenie gminy znajduje się oczyszczalnia należąca do Wojskowego Ośrodka Farmacji i Techniki Medycznej w Celestynowie. Odbiornikiem ścieków jest rów melioracyjny.

Do 2002r. na terenie gminy funkcjonowała gminna oczyszczalnia ścieków w Celestynowie, do której podłączona była sieć kanalizacyjna o długości 1,2km. Odbiornikiem ścieków był rów melioracyjny. Funkcjonowała ona bez pozwolenia wodnoprawnego na zrzut ścieków (kary WIOŚ: 2001-2002r). Aktualnie jest nieczynna. System kanalizacji również został wyłączony z eksploatacji. Ze względu na zużycie materiału nie przewiduje się jego ponownego podłączenia do rozbudowywanej obecnie sieci kanalizacyjnej.

1.15.2 Gazownictwo

Długość sieci gazowej na terenie gminy wynosi 38,35 km. Według danych GUS w 2007 roku było 877 odbiorców gazu, a zużycie gazu kształtowało się na poziomie 975,50 dam³.

1.15.3 Gospodarka odpadami⁶

Z terenu gminy Celestynów w roku 2006 wg GUS zebrano – **1 350,37 Mg** zmieszanych odpadów komunalnych z czego **1 026,28 Mg** zebrano z gospodarstw domowych. Poniżej przedstawiono w sposób tabelaryczny i graficzny różnicę pomiędzy niesegregowanymi odpadami komunalnymi wytworzonymi a zebranymi. Sytuacja w której ilości te są sobie równe jest niezwykle rzadka wręcz teoretyczna. Świadczy o idealnym systemie zbiórki w którym 100% mieszkańców danego obszaru oddaje wszystkie odpady wytworzone do systemu zbierania istniejącym na danym terenie oraz nie zagospodarowuje wytworzonych odpadów w swoim gospodarstwie na własne potrzeby (np. spalanie w piecu centralnego ogrzewania, skarmianie zwierząt, kompostowanie). Generalnie im bliższe sobie są wartości odpadów wytworzonych i zebranych tym sprawniej działa system zbierania odpadów na danym terenie. Sytuacja w której odpady wytworzone znacznie przewyższają odpady zebrane budzi niepokój, każe nam domniemywać, iż na danym terenie pojawiają się dzikie wysypiska, ponadto może oznaczać, że nie wszyscy mieszkańcy danego obszaru są objęci zorganizowaną zbiórką, stąd wynika w sposób logiczny potrzeba prowadzenia ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli, co wprowadziła Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (art.3 ust.3 pkt.3).

⁶ Gospodarka odpadami w gminie Celestynów została szczegółowo opracowana w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Celestynów na lata 2008 – 2011, z perspektywą na lata 2012 – 2015”

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

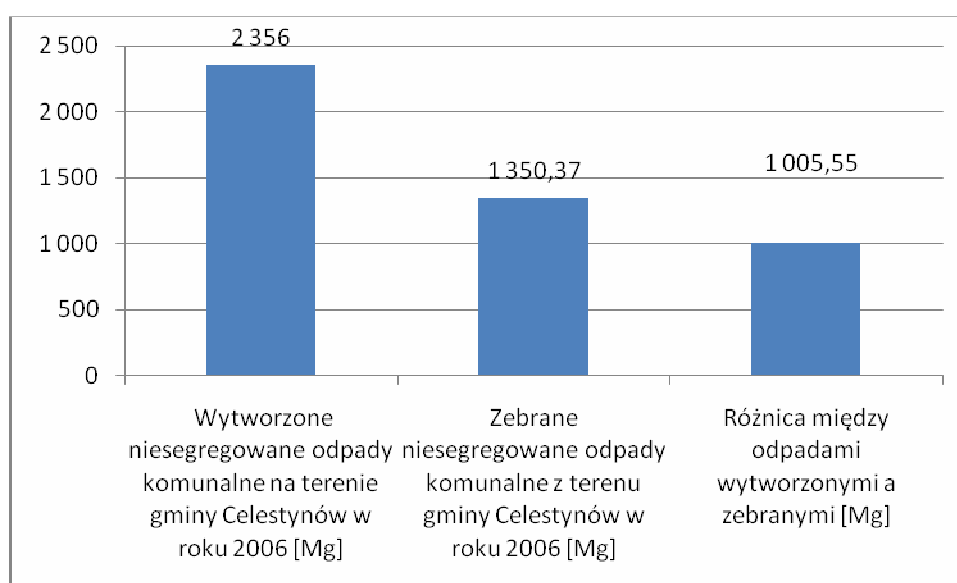
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

TABELA NR 3 Porównanie ilości niesegregowanych odpadów komunalnych wytworzonych i zebranych na terenie gminy Celestynów

Wytworzone niesegregowane odpady komunalne na terenie gminy Celestynów w roku 2006 [Mg] ¹	Zebrane niesegregowane odpady komunalne z terenu gminy Celestynów w roku 2006 [Mg] ²	Różnica między odpadami wytworzonymi a zebranymi [Mg]
2 356	1 350,37	1 005,55

¹ obliczenia z zastosowaniem wskaźników z Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015

² dane z www.stat.gov.pl rok 2006

WYKRES NR 4 Ilości wytworzonych niesegregowanych odpadów komunalnych w porównaniu z ilością zebraną niesegregowanych odpadów komunalnych

W gminie Celestynów różnica między niesegregowanymi odpadami komunalnymi wytworzonymi a zebranymi jest duża i wynosi 1005,55 Mg, co stanowi 42,68% wytworzonych niesegregowanych odpadów komunalnych. Różnica ta jest spowodowana faktem, iż zorganizowaną zbiórką odpadów jest objętych niewiele ponad 50% mieszkańców gminy Celestynów. Na terenie gminy nie istnieją dzikie wysypiska, świadczy to o tym, że mieszkańcy gmin wiejskich do jakiej należy przecież gmina Celestynów zagospodarowują dużą ilość odpadów wytworzonych w ramach własnego gospodarstwa

Odpady usług komunalnych są zbierane w ilości 9 Mg miesięcznie, co daje nam ilość 108 Mg rocznie. Dla porównania, wg szacunków, ilość wytworzonych odpadów usług komunalnych wynosi 142 Mg. Odpady usług komunalnych to odpady z czyszczenia ulic i placów, targowisk oraz cmentarzy na terenie gminy Celestynów. Odpady typu trawa, pochodząca z zabiegów pielęgnacyjnych zieleni jest kompostowana przez Gospodarkę Komunalną na jej terenie jak również udostępniana hodowcom. Pozostałe odpady pochodzące z czyszczenia koszy ulicznych są składowane na składowisku w Otwocku- Świerku.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

1.15.4 Hałas

Czynnikami, mającymi największy wpływ na klimat akustyczny gminy są komunikacja drogowa (zwłaszcza udział w niej samochodów ciężkich) oraz hałas przemysłowy.

W obrębie gminy Celestynów, najbardziej zagrożone pod tym względem są tereny położone wzdłuż dróg ponadlokalnych. Nie zawsze zadowalający stan dróg powiatowych w połączeniu ze wzmożonym ruchem samochodów, szczególnie ciężarowych, również może wpłynąć na pogorszenie klimatu akustycznego.

Narażenie na ponadnormatywny hałas może też wystąpić wzdłuż szlaku kolejowego Warszawa-Lublin, który prowadzi relacje pociągów komunikacji podmiejskiej (od 4 kursy/godz. w godzinach szczytu do ok. 1 kurs/godz. poza szczytem). W ostatnich latach ilość kursów pociągów jest ograniczana, co powoduje poprawę stanu akustycznego środowiska wzdłuż linii kolejowej.

W obrębie gminy Celestynów nie prowadzi się badań uciążliwości komunikacyjnej.

1.15.5 Promieniowanie elektromagnetyczne

Wśród zidentyfikowanych, szkodliwych dla środowiska, rodzajów promieniowania powodowanego działalnością człowieka, wyróżnia się :

- **promieniowanie jonizujące**, pojawiające się w wyniku użytkowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- **promieniowanie niejonizujące**, pojawiające się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego, elektronicznego itp., nadmierne dawki promieniowania działają szkodliwie na człowieka i inne żywe organizmy, stąd ochrona przed szkodliwym promieniowaniem jest jednym z ważnych zadań ochrony środowiska.

Promieniowanie jonizujące

Przy opracowywaniu zbiorczych ocen zagrożeń radiacyjnych dla ludzi i środowiska rozróżnia się zagrożenia pochodzące od radionuklidów naturalnych i sztucznych. Sytuację radiologiczną Polski określają poziomy promieniowania:

- Obecnych w środowisku radionuklidów naturalnych głównie radionuklidów szeregu uranowo-radowego, szeregu uranowo-aktynowego, szeregu torowego i potasu K-40 (radionuklidów o dużym połowicznym okresie zaniku w porównaniu z czasem istnienia Ziemi) oraz takich radionuklidów, jak H-3, Be-7, Na-22 i C-14, powstających w wyniku oddziaływania promieniowania kosmicznego na pierwiastki występujące na powierzchni ziemi i w atmosferze,
- Radionuklidów pochodzenia sztucznego, które przedostały się do środowiska w wyniku

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

prób z bronią jądrową lub zostały uwolnione z obiektów jądrowych i składowisk paliwa w trakcie ich normalnej eksploatacji lub w stanach awaryjnych (np. katastrofa elektrowni jądrowej w Czarnobylu), a także promieniowanie generowane przez różnego rodzaju urządzenia stosowane w diagnostyce medycznej, przemyśle, badaniach naukowych i innych dziedzinach działalności ludzkiej.

Ogólną sytuację radiacyjną w środowisku charakteryzują obecnie następujące wielkości podstawowe:

- Poziom promieniowania gamma, obrazujący zagrożenie zewnętrzne naturalnymi i sztucznymi źródłami promieniowania jonizującego, istniejące w środowisku lub wprowadzone przez człowieka,
- Stężenia naturalnych i sztucznych izotopów promieniotwórczych w komponentach środowiska, a w konsekwencji w artykułach spożywczych, obrazujące narażenie wewnętrzne ludzi w wyniku wchłonięcia izotopów drogą pokarmową.

Wymienione wielkości charakteryzuje naturalna zmienność, są one także w poważnym stopniu uzależnione od wprowadzonych do środowiska substancji promieniotwórczych w wyniku wybuchów jądrowych oraz katastrofy w Czarnobylu.

Biorąc pod uwagę informacje zawarte w roczniku statystycznym GUS, a także opierając się na aktualnym komunikacie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki w sprawie sytuacji radiacyjnej Polski w I kwartale 2002 r., należy stwierdzić, że rejestrowane obecnie w Polsce moce dawek promieniowania oraz zawartość cezu-137 w powietrzu i mleku (podstawowy wskaźnik reprezentujący skażenie promieniotwórcze materiałów środowiskowych oraz artykułów spożywczych sztucznymi izotopami promieniotwórczymi) utrzymują się na poziomie z 1985 r. tzn. z okresu przed awarią czarnobylską.

Promieniowanie niejonizujące

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są:

- Elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- Stacje radiowe i telewizyjne,
- Łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- Stacje radiolokacji i radionawigacji.

Znaczenie tego oddziaływania w ostatnich latach rośnie. Powodowane jest to przez rozwój radiokomunikacji oraz powstawanie coraz większej liczby stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych (operatorów publicznych i komercyjnych). Dodatkowymi źródłami promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowej, systemów przywoławczych, radiotelefonicznych, alarmowych komputerowych itp., pokrywających coraz gęstszą siecią obszary dużych skupisk ludności, jak również coraz powszechniej stosowane radiotelefony przenośne.

Wymieniony rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje zarówno ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

zwiększenie liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Należy jednak stwierdzić, że wzrost poziomu tła elektromagnetycznego nie zwiększa istotnie zagrożenia środowiska i ludności. W dalszym ciągu poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Nie dotyczy to jednak pól elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, które lokalnie, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji, mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne.

W przepisach obowiązujących w Polsce ustalone są dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na terenach dostępnych dla ludzi. Szczególnej ochronie podlegają obszary zabudowy mieszkaniowej, a także obszary, na których zlokalizowane są szpitale, żłobki, przedszkola, internaty.

W roku 2007 w ramach podsystemu monitoringu pól elektromagnetycznych prowadzono obserwacje zmian poziomów sztucznie wytworzonych pól elektromagnetycznych w środowisku. Celem tych obserwacji była ochrona przed wzrostem poziomów pól elektromagnetycznych ponad wartości normatywne określone dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności.

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego na terenie gminy są:

- stacje radiowe i telewizyjne,
- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia, stacje transformatorowe,
- stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej,
- zespoły sieci i urządzeń elektrycznych w gospodarstwie domowym (np. kuchenki mikrofalowe)
- urządzenia radiolokacyjne i radionawigacyjne.

Obszar gminy Celestynów jest w niewielkim stopniu zagrożony występowaniem pól elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

Przez teren gminy przebiegają linie energetyczne wysokiego (400kV), średniego(15 kV) i niskiego (0,4kV) napięcia o charakterze tranzytowym. Z punktu widzenia ochrony środowiska znaczenie mają linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110kV i wyższych. Na terenie gminy Celestynów dotyczy to więc jedynie linii elektroenergetycznej napięcia 400kV, która przechodzi przez miejscowości: Tabor, Dąbrówka, Stara Wieś i Pogorzel.

Ponadto, na terenie gminy znajdują się punktowe źródła promieniowania niejonizującego. Są to dwie stacje bazowe telefonii komórkowej w Starej Wsi (przy budynku szkoły) oraz w Celestynowie (przy budynku Straży Pożarnej) oraz urządzenia o niewielkiej mocy promieniowania, będące w dyspozycji straży pożarnej oraz Wojskowego Ośrodka Farmacji i Technik Medycznych.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

1.15.6 Komunikacja i transport

1.15.6.1 Transport drogowy

Przez teren gminy przebiegają następujące drogi:

- Droga krajowa nr 50 (DK50)- [Ciechanów](#)– [Ostrów Mazowiecka](#), tranzytowa obwodnica [Warszawy](#), przechodząca obok wsi Regut;
- Droga krajowa nr 17 (DW797)- przechodząca przez miejscowości Ostrowik, Wandzin i Ostrów.
- Droga wojewódzka nr 797 (DW797) o długości 3 km łączy wieś [Celestynów](#) ze wsią [Regut](#) a także z drogą krajową nr 50 (DK50). Droga w całości leży na terenie [powiatu otwockiego](#) (gminy: [Celestynów](#)).
- Droga wojewódzka nr 862 (DW 862) – łączy wieś Tabor z Osieckiem. Droga w całości przebiega przez teren powiatu otwockiego, przez gminy: Celestynów oraz Osieck.

Na terenie gminnym występuje 177,3 km dróg o nawierzchni asfaltowej, 145,6 km dróg o nawierzchni brukowcowej i 1114 km dróg o nawierzchni gruntowej. Długość dróg gminnych wynosi 1436,9 km.

Drogami o znaczeniu powiatowym można dotrzeć m.in. do [Warszawy](#), [Otwocka](#) i innych miejscowości [powiatu otwockiego](#).

TABELA NR 4 Długość dróg o nawierzchni twardej, o nawierzchni twardej ulepszonej, o nawierzchni twardej gruntowej.

gmina	o nawierzchni twardej [km]	o nawierzchni twardej ulepszonej [km]	o nawierzchni gruntowej [km]
Celestynów	4,0	4,0	76,0

Źródło: www.stat.gov.pl ostatnie dane z roku 2004

1.15.6.2 Transport kolejowy

Stacja kolejowa Celestynów znajduje się na linii [kolei nadwiślańskiej](#) z [Warszawy Wschodniej](#) do [Dorohuska \(Linia kolejowa nr 7\)](#). Na terenie stacji kolejowej w Celestynowie znajduje zabytkowy budynek z kasą biletową [Kolei Mazowieckich](#) oraz poczekalnię. Na terenie stacji znajduje się również budynek [nastawni](#) Celestynów (CI). Na terenie stacji kolejowej w Celestynowie znajdują się cztery [tory](#) z czego trzy są stale używane, a jeden używany sporadycznie w przypadku mijanek trzech pociągów. Tor nr 5 (czwarty od budynku stacji) jest całkowicie zarośnięty i był niegdyś używany w przypadku mijanek z udziałem [pociągów towarowych](#), które nie musiały zatrzymywać się przy [peronach](#). Tor drugi był sporadycznie wykorzystywany przez pociągi jadące w kierunku [jednostki wojskowej](#) w Celestynowie (obecnie [Wojskowy Ośrodek Farmacji i Techniki Medycznej](#)), obecnie bocznicą do WOFiTM w Celestynowie jest nieczynna, [przejazd kolejowy](#) przy WOFiTM został zalany asfaltem. Jednak początkowa część bocznicę stanowiąca przedłużenie toru 2. jest sporadycznie wykorzystywana dla postoju wagonów towarowych z materiałami sypkimi.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Wysoki, środkowy peron (kolor ciemnoszary) obsługuje większość pociągów przejeżdżających przez stację. Niski boczny peron przy drugim obsługuje pociągi osobowe w razie mijanki trzech pociągów. Jest także wykorzystywany przez pociąg osobowy nr 581 (powrót 9580) z [Warszawy Zachodniej](#) do Celestynowa jako tor postojowy. Wszystkie tory z wyjątkiem pierwszego (drugi od budynku stacji) mają drewniane [podkłady](#). Tor pierwszy jest zbudowany w standardzie bezстыkowy na podkładach żelazobetonowych, szyny są mocowane śrubowo. Wszystkie cztery tory są zelektryfikowane, przy czym tor drugi jedynie na odcinku od początku toru do pierwszego rozjazdu, dalsza jazda możliwa jest wyłącznie z [lokomotywą spalinową](#) lub [parową](#). Wszystkie 7 rozjazdów leży na drewnianych [podrozdnicach](#), a szyny są do nich mocowane śrubowo lub poprzez przytwierdzenie śrubowo-sprężyste Skl-12.

Źródłem zanieczyszczenia środowiska na terenie jest transport drogowy i kolejowy oraz przebiegające przez teren gminy linie energetyczne. W ostatnich latach w Polsce nastąpił gwałtowny rozwój transportu drogowego, a wraz z nim pojawiły się nowe zagrożenia środowiska. Prawie dwukrotnie wzrosła liczba prywatnych samochodów. Towarzyszy temu niedostateczny rozwój sieci dróg, autostrad, co powoduje zatory, korki i większą emisję substancji i hałasu do środowiska. Spaliny i hałas komunikacyjny stwarzają duże zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi. Wzrastająca liczba samochodów, często starych, wyeksploatowanych – to także źródło dużej ilości odpadów.

Zanieczyszczenie powietrza przez środki transportu na terenie gmin ma charakter ograniczony do okolic dróg o znaczącym natężeniu ruchu. Jest to związane z tym, że źródło emisji zanieczyszczeń znajduje się na wysokości do metra od powierzchni ziemi, a także z unosem pyłu drogowego spowodowanym ruchem pojazdów. Uciążliwości związane z obniżeniem jakości powietrza atmosferycznego wokół szlaków komunikacyjnych mają inny charakter na terenie osłoniętym przez zabudowania, wzniesienia, zadrzewienia, a inny na otwartych przestrzeniach. Równocześnie zależą od stałych parametrów pogody dla danego obszaru, jak: kierunek wiatru, pułap chmur, częstotliwość opadów atmosferycznych. Transport drogowy należy do powierzchniowych źródeł emisji. W terenie zurbanizowanym, a szczególnie w okolicy skrzyżowań głównych dróg, natężenie ruchu jest największe i występuje kumulacja strumienia emisji oraz z reguły gorsze warunki jej rozpraszania, co często jest przyczyną powstawania lokalnych zagrożeń (długotrwała ekspozycja, smogi). Dużą rolę odgrywa tu przepustowość dróg i związana z tym płynność jazdy, a także lokalizacja dróg tranzytowych (czy w centrum, czy na obrzeżach osiedli).

Oddziaływanie ruchu pociągów na środowisko dotyczy głównie hałasu i drgań, a w przypadku linii nie zelektryfikowanych, także emisji spalin. Przebieg niektórych linii kolejowych przez obszary chronione, a zwłaszcza parki narodowe i obszary NATURA 2000 koliduje z wymogami ochrony środowiska i może stwarzać problemy na etapie ich rozbudowy.

ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII – WNIOSKI

Na obszarze gminy Celestynów największe oddziaływanie na środowisko występuje poprzez:

- transport,
- zakłady przemysłowe,
- gospodarka komunalna – głównie oczyszczalnie ścieków oraz odpady.

Istotne kierunki oddziaływania to: pobór wód powierzchniowych oraz energii, emisja hałasu oraz zanieczyszczeń do wód i powietrza, wytwarzanie odpadów. Uzyskanie efektów zmniejszania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności jest sprawą bardzo ważną, ponieważ koszt pozyskania energii, surowców ze źródeł pierwotnych i wody jest wysoki.

1.16 *Racjonalne gospodarowanie wodą*

Szybki wzrost gospodarczy kraju nie zwiększa poboru wody na potrzeby gospodarki narodowej. Jest to możliwe zarówno dzięki wdrażaniu wodooszczędnych technologii przez podmioty gospodarcze, jak również w wyniku realizacji celów polityki ekologicznej państwa (np. kontrole przedsiębiorstw wykorzystujących wodę). Dalsze ograniczenie zużycia wody wymagać będzie wprowadzenia nowych instrumentów takich jak:

- wspieranie działań zmierzających do ograniczenia zużycia materiałów, wody i energii na jednostkę produktu przez podmioty gospodarcze, zwłaszcza przez wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT),
- opracowanie i wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu,
- ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych,
- właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych,
- intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystywania mniej zanieczyszczonych ścieków.

1.17 *Wykorzystanie energii*

Rozwój energetyki opartej na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE) stanowi jeden z priorytetów krajowej polityki energetycznej⁷. Podstawowym celem polityki w tym zakresie jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-

⁷

Polityka energetyczna Polski do 2025r. – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dn. 4 stycznia 2005r.

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

energetycznym kraju do 7,5% w 2010r. i do 14% w 2020r. w strukturze zużycia nośników pierwotnych.⁸ Racjonalne wykorzystanie energii odbywać się będzie przez:

- zmniejszenie energochłonności gospodarki poprzez stosowanie energooszczędnych technologii (również z wykorzystaniem kryteriów BAT), racjonalizację przewozów oraz wydłużenie cyklu życia produktów;
- zmniejszenie zużycia energii poprzez wprowadzanie indywidualnych liczników energii elektrycznej, wody i ciepła;
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

1.18 *Racjonalne wykorzystanie materiałów*

Ograniczenie materiałochłonności przez zakłady przemysłowe i rolnictwo zalecane jest zarówno przez kierunki polityki ekologicznej Polski, jak i Unii Europejskiej poprzez zastosowanie najlepszych możliwych technologii. Do podstawowych zasad jakie zalecane są przez BAT należą:

- zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- zmniejszenie materiałochłonności gospodarki poprzez wprowadzanie technologii niskoodpadowych oraz recykling;
- zmniejszenie oddziaływania rolnictwa na środowisko poprzez rozpropagowanie i stosowanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, kontynuacja budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę;
- racjonalne gospodarowanie kopaliniami poprzez opracowanie planów eksploatacji kopalini i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Na terenie gminy istnieją spore możliwości szerszego wykorzystania energii odnawialnej. Możliwe jest stosowanie w wąskim zakresie metod przetwarzania energii biomasy (np. słomy, drewna) na energię użyteczną, głównie ciepłą (kotły opalane biomasą). Do celów energetycznych może być również wykorzystywany gaz powstający w wyniku fermentacji metanowej osadów ściekowych. Pewnym rozwiązaniem mogłoby być termiczne przekształcanie w ciepłowni miejskiej paliw zastępczych, np. z odpadów komunalnych (RDF).

⁸

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014

NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Nadzwyczajnymi zagrożeniami dla środowiska, jakie mogą wystąpić na terenie gminy Celestynów są:

- pożary,
- susze,
- gradobicia,
- silne wiatry,
- awarie urządzeń infrastruktury technicznej,
- katastrofy komunikacyjne drogowe i kolejowe, w tym katastrofy związane z transportem materiałów niebezpiecznych.

1.19 Zagrożenie pożarowe

Poważny problem na obszarze gminy Celestynów stanowi zagrożenie pożarowe. Ma to związek przede wszystkim z dużą powierzchnią użytków leśnych, jakie tworzy obszar Mazowieckiego Parku Krajobrazowego.

Ponadto, lokalnie może to być związane ze sposobem zabudowy niektórych miejscowości. Zwarta zabudowa o palnej konstrukcji oraz układ wąskich uliczek powoduje bowiem znaczne utrudnienie lub brak możliwości manewrowania pojazdami straży pożarnej. Czynnikiem zwiększającym zagrożenie pożarowe są również: rozwój infrastruktury oraz starzenie się instalacji elektrycznych na wsiach.

Ryzyko wystąpienia pożaru w gminie Celestynów może się też wiązać z zabudową indywidualnych gospodarstw rolnych, w obrębie których znajdują się obiekty gospodarcze (stodoły, obory) składujące zazwyczaj znaczne ilości materiałów łatwo zapalnych, jak słoma i siano. Dodatkowym czynnikiem zwiększającym zagrożenie jest nieodpowiednie posługiwanie się urządzeniami elektrycznymi, używanie prowizorycznych punktów oświetleniowych i gniazd zasilających.

Omawiany obszar charakteryzuje się bardzo wysokim wskaźnikiem lesistości, najwyższym w powiecie otwockim, wynoszącym 55%. Tak duży udział użytków leśnych zwiększa w znacznym stopniu ryzyko wybuchu pożaru, w tym pożaru wielkoobszarowego. Po uwzględnieniu takich czynników jak: warunki przyrodniczo- leśne (udział siedlisk borowych i klas wieku), średnie wartości występowania pożarów w minionym okresie oraz warunki klimatyczne określone współczynnikiem Sielaninowa, zakwalifikowano lasy Nadleśnictwa Celestynów do I kategorii zagrożenia pożarowego (duże zagrożenie pożarowe).

Lokalnie zagrożenie pożarowe może wystąpić w suchych siedliskach lasu, na których brak jest podszytów z gatunków liściastych utrudniających rozprzestrzenianie się ognia w lesie. Ponadto, ryzyko pożaru istnieje również w rejonach penetrowanych przez ludność (gęsta sieć dróg lokalnych, działki rekreacyjno- letniskowe).

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Szczególnie zagrożone są tereny lasów niepaństwowych (54% powierzchni użytków leśnych w obrębie gminy), gdzie dominującym drzewostanem jest sosna charakteryzująca się wysoką palnością. Zagrożenie powodować może brak prowadzenia prac pielęgnacyjnych, zaleganie dużych ilości gałęzi i podsuszu, a także brak pasów przeciwpożarowych w stanie zmineralizowanym. Niekorzystne czynniki stanowią również: zły stan dróg dojazdowych niewystarczająca ilość zasobów wodnych do celów gaśniczych, a także niepełne oznakowanie tablicami informacyjnymi i ostrzegawczymi, dotyczącymi bezpieczeństwa pożarowego. Ponadto, występujące okresowo susze powodują zwiększenie się palności lasów.

Poważne zagrożenie stwarzają również pożary traw wypalanych przez miejscową ludność w miesiącach wiosennych, które niejednokrotnie przenoszą się na budynki i obszary leśne.

Statystycznie najczęściej pożarów powstaje w wyniku nieumyślnego zaproszenia ognia oraz coraz częściej przyczyną pożaru jest podpalenie. Zagrożenie to nasila się w okresie wiosennym i letnim (kwiecień- październik).

1.20 Poważna awaria przemysłowa

W obrębie gminy nie znajdują się tzw. zakłady o zwiększonym ryzyku i o dużym ryzyku, a więc zakłady stwarzające ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, zgodnie z klasyfikacjami dyrektywy Rady Unii Europejskiej SEVESO II, które znalazły swoje odzwierciedlenie w ustawie Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami) i w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 09 kwietnia z 2002r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2002 r., Nr. 58, poz. 535 z późniejszymi zmianami).

Zagrożenie dla środowiska w obrębie gminy Celestynów może być związane z przewozem niebezpiecznych substancji do zakładów na terenie powiatu oraz tranzytem. Transport taki odbywa się głównie drogą krajową nr 17 (Warszawa- Lublin do granicy z Ukrainą) oraz nr 50 (Ciechanów – Płońsk – Żyrardów – Mińsk Mazowiecki – Ostrów Mazowiecka do granicy z Litwą) i dotyczy m.in. kwasu fosforowego, kwasu azotowego, amoniaku, propan- butanu i żywic P-2.

Znaczne ilości substancji niebezpiecznych są transportowane również linią kolejową Warszawa-Lublin, która prowadzi relacje pociągów komunikacji podmiejskiej (od 4 kursy/godz. w godzinach szczytu do ok. 1 kurs/godz. poza szczytem) i dotyczy to m.in.: amoniaku, chloru, benzyny i innych paliw. Można przyjąć, że w pasie 5km od linii kolejowej istnieje zagrożenie skażenia.

Do lokalnego skażenia może również dojść w pobliżu stacji paliw, gdzie są gromadzone znaczne ilości etyliny i oleju napędowego. W obrębie gminy znajduje się jedna stacja paliw zlokalizowana w miejscowości Regut, na terenie której są magazynowane ciecze palne w zbiornikach podziemnych. Zagrożenie pożarowe występuje także w sąsiedztwie stacji dystrybucji gazu.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Zagrożenie mogą powodować również obiekty, które magazynują niebezpieczne substancje, m. in. Wojskowy Ośrodek Farmacji i Technik Medycznych w Celestynowie, prowadzący działalność zaopatrzeniową dla wojska w środki farmaceutyczne.

Lokalnie zagrożenie ekologiczne może być spowodowane mechanicznym uszkodzeniem instalacji gazociągowej, która prowadzi przez teren gminy w układzie podziemnym oraz sieci gazowej w Celestynowie rozprowadzającej gaz do poszczególnych odbiorców, np. podczas nierozważnego prowadzenia prac budowlanych, zakładania wodociągu, sieci kanalizacyjnej itp.

Na terenie powiatu otwockiego zlokalizowany jest tylko jeden zakład, który w rozumieniu *Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 9.04.2002 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 535)*, zaliczony został do „zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii”. Jest to Ośrodek Jądrowy w Otwocku - Świerku, położony około 2 km od północnej granicy gminy Celestynów, na terenie którego działają cztery podmioty przetwarzające i przechowujące substancje promieniotwórcze:

- Instytut Energii Atomowej, który eksploatuje reaktor atomowy „MARIA”
- Instytut Problemów Jądrowych, który znajduje się w posiadaniu niewielkich źródeł promieniowania oraz zajmuje się produkcją urządzeń wykorzystujących źródła promieniowania
- Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych, który zajmuje się przechowywaniem, przetwarzaniem, transportowaniem źródeł promieniowania, a także ich odbiorem od użytkowników
- Ośrodek Badawczo Rozwojowy Izotopów, który zajmuje się produkcją izotopów promieniotwórczych oraz ich dystrybucją

Źródła promieniowania znajdujące się na terenie Ośrodka można podzielić na 4 grupy:

- małe źródła promieniowania, przechowywane w odpowiednich warunkach technicznych określonych w decyzjach, znajdujące się w laboratoriach i innych pomieszczeniach na terenie Ośrodka
- wypalone paliwo jądrowe, którym gospodaruje Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych. Jest ono składowane w dwóch budynkach (nr 19, 19A w basenach pod powierzchnią wody oraz w basenie przy reaktorze „MARIA”, z którego ma być sukcesywnie przenoszone do budynku 19A). Obecnie rozpoczęto proces przechodzenia na suche składowanie wypalonego paliwa jądrowego.
- pracujący reaktor „MARIA”, który stanowi największe źródło promieniowania w Ośrodku Jądrowym
- odpady promieniotwórcze, czasowo przechowywane na terenie Ośrodka, a następnie wywożone na składowisko w Różanie. Odpady nisko aktywne przechowywane są w stalowych, ocynkowanych beczkach, odpady średnio aktywne są dodatkowo zabetonowane w beczkach, a odpady wysoko aktywne przechowywane są do momentu wywiezienia na składowisko w ołowianych kontenerach.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

1.21 *Biotechnologia i organizmy zmodyfikowane genetycznie*

Biotechnologia jest dyscypliną nauk technicznych wykorzystującą procesy biologiczne na skalę przemysłową. Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r., Nr 184, poz. 1532) podaje jedną z najszerszych definicji: „Biotechnologia oznacza zastosowanie technologiczne, które używa systemów biologicznych, organizmów żywych lub ich składników, żeby wytwarzać lub modyfikować produkty lub procesy w określonym zastosowaniu.” Biotechnologie są w stosunku do tradycyjnych (chemicznych) znacznie mniej energochłonne, bezodpadowe lub niskoodpadowe, tańsze i wydajniejsze oraz często mniej obciążające środowisko, znajdują zastosowanie także w działalności służącej ochronie środowiska (w oczyszczaniu ścieków, neutralizacji odpadów, w produkcji biogazu).

Organizmy Modyfikowane Genetycznie (GMO) są to rośliny lub zwierzęta, które dzięki modyfikacji w ich genomie - materiale genetycznym - uzyskały nowe cechy. Modyfikacja genetyczna zwykle polega na wstawieniu nowego genu (co fizycznie jest fragmentem DNA) do genomu modyfikowanego organizmu. Jednak można także i wyciszać geny poprzez wprowadzenie komplementarnego genu kodującego tzw. nonsensowne RNA, czy też za pomocą kierowanej mutagenyzy, wywołać mutacje w konkretnym genie, co może doprowadzić do jego inaktywacji (dokładnie inaktywacji produktu tego genu).

Na świecie ma miejsce dynamiczny rozwój badań w zakresie inżynierii genetycznej i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach.

Produkty nowoczesnej biotechnologii (organizmy genetycznie zmodyfikowane) coraz częściej pojawiają się na rynku, budząc wiele kontrowersji, szczególnie w odniesieniu do problematyki bezpieczeństwa tych produktów dla zdrowia człowieka i ewentualnego ich wpływu na inne organizmy w środowisku. W związku z powyższym zachodzi potrzeba dokonywania oceny stopnia zagrożenia tych produktów dla zdrowia ludzi i środowiska. Procedury i mechanizmy oceny ryzyka związanego z wykorzystywaniem genetycznie zmodyfikowanych organizmów są ciągle doskonalone.

W 2006r. przyjęto Ramowe Stanowisko Rządu RP dotyczące GMO. Jest to dokument wyznaczający kierunek działań dotyczących GMO, na podstawie którego realizowana będzie w Polsce polityka w tym zakresie.

Biotechnologie i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach daje nowe możliwości rozwoju. Korzystanie z osiągnięć biotechnologii związane może być jednak z nieznanym dotąd zagrożeniem bezpieczeństwa biologicznego.

Najważniejsze problemy:

- brak nadzoru nad wprowadzaniem GMO,
- brak świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego,
- zagrożenie rodzimych gatunków roślin i zwierząt przez obce gatunki lub nowe organizmy wytworzone technikami transgenezy,

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów***

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- brak jednoznacznych regulacji prawnych w zakresie rozwiązań systemowych dotyczących ochrony środowiska, a zwłaszcza koegzystencji upraw roślin modyfikowanych i niemodyfikowanych.

EDUKACJA EKOLOGICZNA

Warunkiem koniecznym i niezbędnym do realizacji celów związanych z ochroną środowiska zgodną z zasadą zrównoważonego rozwoju jest dobrze zaplanowany, zorganizowany i realizowany proces powszechnej edukacji, obejmujący nie tylko dzieci i młodzież, ale też całe społeczeństwo.

Edukacja ekologiczna zwana także edukacją środowiskową, to koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem myśleć globalnie – działać lokalnie. Obejmuje ona wprowadzanie do programów szkół wszystkich szczebli tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska, umożliwiającej łączenie wiedzy przyrodniczej z postawą humanistyczną, tworzenie krajowych i międzynarodowych systemów kształcenia specjalistów i kwalifikowanych pracowników dla różnych działów ochrony środowiska, nauczycieli ochrony środowiska, dokształcanie inżynierów i techników różnych specjalności oraz menedżerów gospodarki, a także powszechną edukację szkolną i pozaszkolną. W potocznym rozumieniu są to wszelkie formy działalności skierowanej do społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, które mają na celu wpływanie na poziom świadomości ekologicznej, propagowanie konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska naturalnego, upowszechnianie wiedzy o przyrodzie. Działania te prowadzone są przez szkoły, przez specjalistyczne placówki edukacyjne zarówno publiczne jak i niepubliczne, a także przez liczne organizacje ekologiczne.

Może przyjmować różne formy:

- kształcenie ustawiczne (wykłady, seminaria, rozdawanie ulotek i programy edukacyjne),
- kształcenie dzieci i młodzieży w zakresie ekologii,
- zielone szkoły.

Niestety istnieje moda na konsumpcyjny styl życia. Zauważalny jest brak myślenia w kategoriach ponadlokalnych o problemach ochrony środowiska, w szczególności gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej. Niejednokrotnie wiąże się to z niskim poziomem socjalnym społeczeństwa, a działania „ekologiczne”, to wciąż działania kosztowne.

Edukacja ekologiczna mieszkańców spoczywa na barkach szkół, jednostek samorządu terytorialnego i trzeciego sektora.

Województwo mazowieckie charakteryzuje się wysokimi współczynnikami nasycenia tak organizacjami, jak i inicjatywami, zdecydowanie przekraczającymi średnie dla całego kraju, jednakże aktywność tych organizacji jest nierównomierna, niesystematyczna i częstokroć krótkotrwała. W latach 2000 – 2006 podejmowano działania w niewielkiej liczbie obszarów tematycznych, zdecydowanie najczęściej realizowano inicjatywy wynikające z bogactwa przyrodniczych zasobów województwa - w zakresie ochrony gatunkowej oraz przestrzennych form ochrony, a także ogólnie w zakresie ochrony środowiska. Edukacja ekologiczna obecna jest w formalnym systemie kształcenia od 2002 roku. Wprowadzona

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

została prawnie poprzez *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*. Rozporządzenie wprowadza edukację ekologiczną w postaci oddzielnej ścieżki edukacyjnej o charakterze wychowawczo-dydaktycznym począwszy od II etapu edukacyjnego (klasy IV-VI).

Edukacja powinna być akceptowana i realizowana przez ogół nauczycieli, poprzez właściwe wykorzystanie treści ekologicznych zawartych w programach nauczania danego szczebla szkolnictwa. Treści związane z nauczaniem i wychowaniem pro środowiskowym należy prezentować w sposób bardzo interesujący, aby w następstwie uczyły one nowego podejścia do problemów związanych z ekologią. Cóż dają najpiękniejsze nawet treści werbalne, które nie rozbudzają autentycznych potrzeb czynnego uczenia się i rozwiązywania wysuwanych problemów. W edukacji ekologicznej każde dziecko powinno stać się aktywnym uczestnikiem, i umieć współdecydować o tym, czego i w jaki sposób się uczyć.

Przykładem do stworzenia systemu edukacji ekologicznej może być *Narodowy Program Edukacji Ekologicznej*, będący rozwinięciem i konkretyzacją zapisów *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej*. System edukacji ekologicznej powinien eliminować działania pozorne i mało efektywne, propagować zaś działania które przyczynią się aby zachować zdrowe środowisko oraz jego walory dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Główne cele Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej to:

1. Wdrożenie zaleceń Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania Państwa oraz integracji z Unią Europejską;
2. Stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad rozwoju zrównoważonego, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;
3. Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie przepływu informacji i decyzji z wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia.

Cele operacyjne Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej to:

1. Dokonanie kompleksowej, empirycznej diagnozy funkcjonowania edukacji ekologicznej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem jej źródeł, priorytetów i stosowanych w niej metod i procedur wdrożenia.
2. Dostarczenie informacji o optymalnym systemie edukacji ekologicznej w kraju i o warunkach dochodzenia do takiego systemu.
3. Wypełnienie zobowiązań wynikających z sygnowanych przez RP porozumień międzynarodowych.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

4. Inspirowanie potencjalnych podmiotów do tworzenia branżowych, resortowych, regionalnych, lokalnych, instytucjonalnych oraz innych programów edukacji ekologicznej.
5. Stworzenie jednolitego dokumentu pozwalającego monitorować rozwój edukacji ekologicznej w Polsce w kontekście oczekiwań społecznych i możliwości realizacyjnych.

Zgodnie z zapisami *Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej* wyróżniono następujące trzy sfery implementacji zapisów Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej:

1. Edukacja formalna to zorganizowany system kształcenia zgodny z określonymi zasadami sformułowanymi w odpowiednich aktach prawnych (ustawy i rozporządzenia). Polski system edukacji formalnej obejmuje system oświaty i szkolnictwa wyższego.
2. Ekologiczną świadomość społeczną możemy określić jako stan wiedzy, poglądów i wyobrażeń ludzi o środowisku przyrodniczym, jego antropogennym obciążeniu, stopniu wyeksploatowania, zagrożeniach i ochronie, w tym także stan wiedzy o sposobach i instrumentach sterowania, użytkowania i ochrony środowiska. Świadomość ta kształtowana jest przede wszystkim przez organizacje państwowe, społeczne (Pozarządowe Organizacje Społeczne - POS) oraz media.
3. Szkolenia to zinstytucjonalizowane formy przekazywania wiedzy i umiejętności dla określonej grupy zawodowej lub społecznej służące podnoszeniu kwalifikacji niezbędnych zarówno w życiu zawodowym, działalności społecznej jak i dla potrzeb indywidualnych.

Trzy wyodrębnione sfery edukacji ekologicznej w chwili obecnej są ze sobą dość luźno powiązane i nie stymulują się wzajemnie, stąd też efektywność edukacji ukierunkowanej na propagowanie idei i zasad rozwoju zrównoważonego jest niewielka.

Edukacja ekologiczna nie ogranicza form stosowanych przy jej realizacji. Warunek atrakcyjności, niezbędny w procesie przebudowy postaw i utrwalania dobrych nawyków każe stosować możliwie bogatą gamę stymulatorów. Planowane formy edukacji ekologicznej to: akcje, festiwale, święta, manifestacje oraz inne imprezy uliczne, protesty, interpelacje i procedury odwoławcze, aukcje, festyny, happeningi, pokazy i zloty, olimpiady, targi, wystawy i dni otwarte w miejscach (instytucjach) związanych z ekologią, wycieczki, turystyka kwalifikowana, ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze, publikacje, strony internetowe.

ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY

Proces zarządzania obejmuje następujące czynności: planowanie, organizowanie, decydowanie, motywowanie, kontrolowanie. W każdym systemie zarządzania można wyodrębnić sferę procesów realnych i sferę regulacji. Sfera procesów realnych obejmuje działalność człowieka skierowaną bezpośrednio na podmioty materialne i przekształcenie materii, a sfera regulacji – całość procesów informacyjnych, myślowych i decyzyjnych, podejmowanych z myślą o kształtowaniu systemu sfery realnej.

W Polsce zarządzanie środowiskiem funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Podział kompetencji stanowi dużą uciążliwość zarówno dla administracji publicznej, jak i dla wszystkich stron biorących udział w działaniach podejmowanych na rzecz ochrony środowiska. Struktura organizacyjna ochrony środowiska nie ma charakteru hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe, a dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Organy decyzyjne państwa: Sejm wraz z Senatem i Prezydentem oraz Rada Ministrów.
- Centralne organy administracji państwowej: premier, ministrowie, w szczególności Minister Środowiska i kierownicy urzędów centralnych, ministerstwa i urzędy centralne.

Minister Środowiska – odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.

- Terenowe organy administracji rządowej: wojewodowie i urzędy wojewódzkie.

Wojewoda – obejmuje ochroną konserwatorską cenne formy ochrony przyrody, realizuje zadania z zakresu łowiectwa, nadzoru nad lasami prywatnymi.

- Samorządy terytorialne: gminne, powiatowe, wojewódzkie.

Samorząd Województwa dysponuje kompetencjami o charakterze strategicznym: ustala strategię rozwoju województwa, politykę przestrzenną w postaci planu zagospodarowania przestrzennego, a także wojewódzkie programy. Z mocy prawa głównymi wykonawcami programu są więc *Marszałek i Zarząd Województwa*. Współdziałają w jego realizacji z administracją rządową, a w szczególności z Wojewodą i podległymi mu służbami zespolonymi, innymi organami administracji publicznej oraz samorządami powiatowymi i gminnymi. *Marszałek Województwa* – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji,

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych.

Sejmik - uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa, program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami.

Starosta – główny decydent w ochronie środowiska, wydający decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko **ZAŁĄCZNIK NR 5**, sprawujący nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Rada Powiatu - uchwała *Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami*, co 2 lata analizuje raporty z realizacji *Programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami*, ustanawia obszary ograniczonego użytkowania wokół niektórych instalacji (składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, oczyszczalni ścieków, tras komunikacyjnych, linii i stacji elektroenergetycznych oraz instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej), wyraża zgodę na powołanie społecznej straży rybackiej.

Wójt, burmistrz, prezydent miasta - rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Rada Gminy – uchwała miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwała budżet gminy, uchwała plany gospodarcze i rozwojowe mikroregionu, ustala zakres działań jednostek pomocniczych, uchwała podatki i opłaty lokalne, w tym np.: stawki za usuwanie i unieszkodliwianie odpadów, czy podejmuje decyzji odnośnie współpracy z innymi jednostkami, jak np.: utworzenie związku gmin.

— Jednostki gospodarcze (produkcyjne i usługowe)

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Zadania z ochrony środowiska niejednokrotnie są także realizowane przez stowarzyszenia i związki gmin, powołane np. w celu wspólnej gospodarki odpadami.

Podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

Do instrumentów prawnych ochrony środowiska należą:

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

1. Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia:
 - zintegrowane,
 - na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
 - na emitowanie hałasu do środowiska,
 - na emitowanie pól elektromagnetycznych,
 - na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
 - na pobór wody,
 - na wytwarzanie odpadów.

2. Zezwolenia między innymi na:
 - przewóz lub wywóz odpadów niebezpiecznych za granicę,
 - odzysk, unieszkodliwianie i transport odpadów,
 - przewożenie przez granicę państwa określonych roślin i zwierząt.

3. Oceny między innymi:
 - jakości powietrza,
 - jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
 - stanu akustycznego środowiska,
 - pól elektromagnetycznych w środowisku.

4. Rejestry terenów, na których, między innymi:
 - stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
 - stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby,
 - występują rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, parki narodowe.

5. Raporty między innymi:
 - bezpieczeństwa,
 - o oddziaływaniu na środowisko

6. Zgody między innymi:
 - na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze,
 - na gospodarcze wykorzystanie odpadów

7. Decyzje, w tym koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego; pozwolenia wodnoprawne, wykorzystanie odpadów,
8. Zgłoszenia, np. poważnych awarii do GIOŚ,
9. Informacje np. o środowisku, dotyczące zanieczyszczenia powietrza,
10. Programy między innymi:

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- ochrony powietrza,
- zalesień,
- ochrony środowiska przed hałasem.

11. Plany między innymi:

- gospodarki odpadami,
- działań, sporządzane w przypadku ryzyka występowania przekroczeń dopuszczalnych lub alarmowych poziomów substancji w powietrzu,
- gospodarowania wodami dorzecza,
- zewnętrzne plany ratownicze,
- ochrony przeciwpowodziowej.

Do instrumentów strukturalnych umożliwiających realizację *Programu Ochrony Środowiska* należą:

- plan zagospodarowania przestrzennego,
- programy obszarowe realizujące różne cele ekologiczne,
- strategie sektorowe (które powinny również spełniać wymogi ochrony środowiska).

PODSUMOWANIE ANALIZY STANU OBECNEGO

1.22 Podsumowanie metodą analizy SWOT

Celem syntetycznego ujęcia pozycji gminy Celestynów w stosunku do występujących warunków, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, zastosowano system analizy SWOT. Zastosowanie tej metody pozwala na identyfikację słabych i mocnych stron gminy oraz szans i zagrożeń zarówno tych obecnie występujących jak też potencjalnych. Każde planowanie, aby mogło być obciążone stosunkowo najmniejszym błędem, winno brać pod uwagę maksymalną ilość czynników mogących mieć wpływ na przebieg zdarzeń. Precyzyjna i obiektywna analiza w tym zakresie pozwala dokonać właściwego wyboru kierunków rozwoju i możliwości realizacji.

W ramach uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych przeanalizowano następujące obszary:

- Ochrona wód,
- Gospodarka wodno – ściekowa,
- Warunki glebowe,
- Środowisko przyrodnicze,
- Ochrona atmosfery,
- Gospodarka odpadami,
- Edukacja ekologiczna,
- Gospodarka finansowa.

Uwarunkowania wewnętrzne podzielono za zagadnienia dotyczące:

- Stanu infrastruktury służącej ochronie środowiska,
- Sfery gospodarczej,
- Sfery społecznej,
- Sfery prawnej i politycznej,
- Sfery przyrodniczej.

Poniżej w tabeli przedstawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które wywierają istotny wpływ na istnienie i rozwój środowiska.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Uwarunkowania wewnętrzne	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Węzeł komunikacyjny (drogi krajowe nr 50 i 17) - Bliskość Warszawy. - Dobry mikroklimat - Duży stopień zwodociągowania gminy - Duża lesistość gminy, położenie w Mazowieckim Parku Krajobrazowym - Duża aktywność zawodowa mieszkańców gminy - Dobrze rozwinięty system planowania stref przemysłowych gminy - Wysoki poziom edukacji mieszkańców - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Duża ilość wiodących podmiotów gospodarczych - Skoncentrowane osadnictwo - Rozwój przedsiębiorczości indywidualnej zwłaszcza w zakresie usług nieprodukcyjnych i drobnej wytwórczości (powstanie licznych nowych podmiotów gospodarczych). 	<ul style="list-style-type: none"> - Transport materiałów niebezpiecznych głównymi drogami gminy, co powoduje wzrost zagrożenia życia i zdrowia mieszkańców gminy. - Zła jakość nawierzchni dróg. Brak środków finansowych na budowę nowych dróg. - Niewystarczająco rozbudowana sieć gazowa rozdzielcza gminy - Brak ciągłości w dostawie energii elektrycznej (przerwy) i częste spadki napięcia oraz stare stacje transformatorowe. - Nieuregulowany stan prawny nieruchomości prywatnych przeznaczonych pod budowę sieci wodno-kanalizacyjnych. - Brak infrastruktury rekreacyjno – sportowej - Niedostateczny poziom skanalizowania gminy - Brak infrastruktury turystycznej - Rozdrobnienie gruntów - Wzrost kosztów administracji - Niewielkie uczestnictwo mieszkańców w działalności organizacji pozarządowych.
Uwarunkowania zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Trwały i dynamiczny rozwój gospodarczy Polski (średnioroczne tempo wzrostu Produktu - Krajowego Brutto powyżej 5%), co będzie powodowało spadek stopy rejestrowanego bezrobocia. - Trwała koniunktura gospodarcza w krajach Unii Europejskiej i na Wschodzie, umożliwiająca wzrost eksportu polskich towarów, co sprzyjać będzie poprawie koniunktury gospodarczej w Polsce, a w konsekwencji wzroste zatrudnienia i dochodów osobistych ludności. - Członkostwo Polski w Unii Europejskiej. Maksymalne wykorzystanie przez 	<ul style="list-style-type: none"> - Skomplikowane procedury ubiegania się przez gminy o środki pomocowe Unii Europejskiej, co grozić będzie nie wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonej dla Polski w latach 2007-2013 (fundusze strukturalne i Fundusz Spójności). - Niskie tempo rozwoju gospodarczego kraju (PKB poniżej 5%), co będzie powodowało utrzymywanie się wysokiej stopy rejestrowanego bezrobocia. - Dekoniunktura gospodarcza w krajach Unii Europejskiej i na Wschodzie, co w konsekwencji będzie powodować spadek eksportu polskiej gospodarki. - Utrzymywanie się niskiego poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Uwarunkowania zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Polskę unijnej pomocy z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. - Systemowa pomoc i wsparcie ze strony Rządu RP dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, w tym firm rodzinnych. - Współfinansowanie z budżetu państwa tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza dla absolwentów szkół. - Preferencyjne kredyty i ulgi podatkowe dla przedsiębiorców zwiększających zatrudnienie - Decentralizacja finansów publicznych, umożliwiająca generowanie większych dochodów własnych jednostkom samorządu terytorialnego oraz stabilne „reguły gry” w zakresie ich finansowania z budżetu państwa (dotacje, subwencje). - Ekologizacja procesów rozwoju kraju, tj. powszechne i współzależne uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczych w sterowaniu procesami rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zagospodarowania przestrzeni - praktyczna realizacja zasady zrównoważonego rozwoju kraju. - Znacząca poprawa stanu środowiska przyrodniczego (osiągnięcie norm ekologicznych, obowiązujących w Unii Europejskiej). - Opracowanie i realizacja długookresowej polityki mieszkaniowej państwa zawierającej m.in. instrumenty finansowo-kredytowe wspomagające działania gmin na rzecz rozwoju mieszkalnictwa (budownictwo komunalne, remonty zasobów komunalnych, uzbrojenie terenów). - Wzrost nakładów finansowych z budżetu państwa na edukację (do min. 4% PKB – jest to minimalny standard określony przez UNESCO) i ochronę zdrowia (składka na ubezpieczenia zdrowotne ok. 10%) oraz pomoc społeczną. - Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego i aktywne zwalczanie patologii społecznych. - Rozwój sektora pozarządowego (organizacje społeczne, fundacje, stowarzyszenia, itp.) oraz wolontariatu. - Istnienie uzgodnionej społecznie strategii przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu - Narodowej Strategii Integracji Społecznej, wskazującej przyczyny wykluczenia oraz sposoby integracji grup społecznych zmarginalizowanych lub zagrożonych marginalizacją. - Rozwój współpracy sektora publicznego (państwowego i samorządowego) z organizacjami pozarządowymi na rzecz rozwoju edukacji, kultury i sztuki oraz 	<ul style="list-style-type: none"> - Tendencje do ograniczania roli samorządu terytorialnego w decydowaniu o swoich sprawach - centralizacja państwa. - Brak aktywnej polityki państwa w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, a tym samym przeciwdziałania bezrobociu. Zbyt małe środki z budżetu państwa na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. - Zwiększanie się rozmiarów przestępczości i innych przejawów patologii społecznej przy jednoczesnym utrzymywaniu się nie dofinansowania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne (Policja, Straż Pożarna) oraz wymiaru sprawiedliwości (sądy i prokuratura). W społecznym odczuciu występuje obecnie duże zagrożenie bezpieczeństwa publicznego. Dotyczy to zarówno przestępczości wobec osób i rodzin, jak i ich mienia. - Brak określonych przez Ministerstwo Edukacji standardów kształcenia, zatrudnienia nauczycieli i pracowników obsługi oraz administracji szkół, liczebności oddziałów szkolnych, itp., będących podstawą naliczania subwencji oświatowej dla jednostek samorządu terytorialnego. - Spadek nakładów finansowych na oświatę i wychowanie z budżetu państwa (obecnie stanowią one ok. 3,1% ogólnych wydatków). Natomiast według UNESCO nakłady na oświatę powinny kształtować się na poziomie 5,2% produktu krajowego brutto, a nakłady w granicach 4% to niezbędne minimum. - Spadek realnej wartości subwencji oświatowej, co spowoduje konieczność coraz większego dofinansowywania oświaty z budżetów samorządów terytorialnych, kosztem innych dziedzin. - Wzrost zjawiska ubóstwa ekonomicznego w polskim społeczeństwie - pauperyzacja osób i rodzin prowadząca do ich wykluczenia społecznego. - Pogorszenie w odczuciu społecznym dostępności pacjentów do świadczeń medycznych, zwłaszcza usług o charakterze specjalistycznym (wizyty u lekarzy specjalistów, specjalistyczne badania diagnostyczne, pomoc szpitalna). - Zbyt małe środki finansowe z budżetu państwa na zabezpieczenie potrzeb ludności w zakresie pomocy społecznej. - Zmniejszanie się liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. - Brak spójnej i aktywnej długookresowej polityki mieszkaniowej państwa, w tym zwłaszcza wsparcie taniego budownictwa mieszkaniowego dla osób niezamożnych (budownictwo komunalne, w tym socjalne).

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Uwarunkowania zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<p>opieki społecznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie rozwoju wolontariatu jako formy pomocy osobom i rodzinom znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. - Stały wzrost zainteresowania turystycznego Polską przez mieszkańców krajów członkowskich Unii Europejskiej i spoza niej. - Tworzenie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego - Istotne dla rozwoju turystyki, wybitne walory przyrodnicze, w tym parków krajobrazowych, jezior, kompleksów leśnych i terenów bagiennych. - Realizacja rządowego programu budowy i modernizacji dróg, w tym szybkiego ruchu. - Budowa i modernizacja wojewódzkiej infrastruktury drogowej. - Wzrastający poziom wykształcenia mieszkańców - wzrost wskaźnika uczestnictwa mieszkańców województwa mazowieckiego w edukacji szczebla wyższego. 	<ul style="list-style-type: none"> - Niski poziom nakładów finansowych na budowę i modernizację dróg kołowych (krajowych, wojewódzkich i powiatowych), co przy dynamicznym rozwoju motoryzacji powoduje stałe pogarszanie się warunków podróżowania i bezpieczeństwa ruchu. - Brak spójnej i kompleksowej polityki państwa odnośnie rolnictwa i obszarów wiejskich. - Duże rozmiary rejestrowanego bezrobocia wśród ludzi młodych w wieku 18-34 lata. Ukryte bezrobocie na terenach wiejskich. - Niska zdolność przystosowawcza osób pozostających bez pracy do nowych warunków gospodarczych, a także niewystarczające instrumenty i instytucje nastawione na kształcenie ustawiczne, dzięki któremu osoby bezrobotne mogłyby uzyskać nowe kwalifikacje zawodowe, a przez to podnieść swoje szanse na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy. - Postępujące ubożenie rodzin i rosnące dysproporcje w poziomie życia ludności

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

Biorąc powyższe wyniki analizy uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych Gminy Celestynów, jego władze swą działalność będą koncentrować na dwóch rodzajach postępowania, a mianowicie:

- **zorientowanego na świat zewnętrzny** (otoczenie Gminy), poszukując w nim szans (sposobności) i unikając zagrożeń rozwojowych. Innymi słowy chodzi tu z jednej strony o maksymalne wykorzystywanie pojawiających się szans rozwojowych, z drugiej zaś - minimalizowanie negatywnych oddziaływań (zagrożeń) - jest to swoista "ochrona" przed niesprzyjającym otoczeniem.
- **zorientowanego na zasoby wewnętrzne**, czyli zasoby własne Gminy (społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, przestrzenne, ekologiczne, finansowe i kadrowe), które z jednej strony wpływają na jakość życia obecnych mieszkańców i funkcjonowania zlokalizowanych już przedsiębiorców, z drugiej zaś strony determinują poziom jego atrakcyjności lokalizacyjnej dla potencjalnych mieszkańców i podmiotów gospodarczych w przyszłości. Chodzi tu o dalsze umacnianie silnych stron oraz o eliminowanie słabych stron Gminy Celestynów.

ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

1.23 Cele i zasady Polityki ekologicznej państwa

“Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014” została sporządzona jako realizacja ustaleń ustawy Prawo ochrony środowiska⁹. Ustawa ta w art.13- 16 wprowadziła nowe zasady krajowej polityki ekologicznej, w tym obowiązek jej sporządzania i aktualizowania co 4 lata.

W 1990 r. powstał pierwszy dokument „Polityka Ekologiczna Państwa”, przyjęty przez Radę Ministrów, a następnie w 1991 r. zaakceptowany przez Sejm i Senat RP. W dniu 8 maja 2003r. Sejm RP przyjął dokument „Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” będący uszczegółowieniem “II Polityki ekologicznej Państwa” z 2000r. Opracowanie, określające kierunki polityki ekologicznej na lata 2007- 2010 oraz 2011-2014, należy traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji “Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska.

Potrzeba tej aktualizacji wynikała też z uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Stwarza to, z jednej strony, szansę szybkiego rozwiązania wielu problemów ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców, przykładowo poprzez możliwość korzystania ze środków finansowych UE, z drugiej strony oznacza konieczność spełnienia wymagań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz osiągania celów wspólnotowej polityki ekologicznej. "Polityka ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014" bierze pod uwagę te zobowiązania. Dlatego przy jej opracowywaniu uwzględniono nie tylko strategiczne i programowe dokumenty rządu Rzeczypospolitej Polskiej, ale także Wspólnoty Europejskiej.

Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, dlatego jej zalecenia muszą być uwzględniane we wszystkich dokumentach strategicznych oraz programach, których realizacja może mieć wpływ na stan środowiska. W praktyce oznacza to, że wiele jej celów będzie osiągane tylko wtedy i w takim zakresie, w jakim zostały one uwzględnione w tych strategiach. Nakłada to na wszystkie instytucje publiczne obowiązek dbałości o stan środowiska, co jest zgodne z wymaganiami art. 74 Konstytucji RP¹⁰.

Kierując się potrzebą wypracowania jasnych i czytelnych zasad oceny zgodności regionalnych lokalnych programów ochrony środowiska z polityką ekologiczną państwa, w “III Polityce ekologicznej Państwa” zachowano podobną strukturę dokumentu jak w przypadku "*Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*". **Wprowadzone zmiany to:**

- dodanie rozdziału zawierającego wstępną diagnozę rozwoju polityki ekologicznej,
- dodanie rozdziału zawierającego priorytety i cele polityki ekologicznej na lata 2007-2010,
- uwzględnienie w szerszym zakresie zagadnień ujętych w Konwencji klimatycznej i w Protokole z Kioto, co wynika z faktu, że polityka ochrony klimatu uzyskała w

⁹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2006 r. Nr 129, poz 902) zwana dalej Ustawą Prawo ochrony środowiska lub Ustawą POŚ

¹⁰ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483).

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

ostatnich latach najwyższy priorytet w świecie, a problemy z nią związane nabrały istotnego znaczenia nie tylko dla ochrony środowiska, ale również dla działalności gospodarczej i społecznej.

Natomiast w odniesieniu do rozdziałów 3- 6 utrzymano ich strukturę podobną jak w poprzedniej *Polityce...* wprowadzając jedynie małe poprawki mające na celu ułatwienie posługiwania się tym dokumentem. Niektóre kwestie (m.in. wzmocnienie instytucjonalne, współpraca z zagranicą), ujęte poprzednio odrębnie, obecnie zostały uwzględnione w ramach poszczególnych zagadnień. Jako osobny rozdział (nr 7) wydzielono natomiast problematykę ochrony klimatu.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska.

We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów. Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

Właściwemu osiągnięciu celów polityki ekologicznej sprzyja przestrzeganie następujących zasad:

- Zasada równorzędności polityki ekologicznej, gospodarczej i społecznej;
- Zasada integralności polityki ekologicznej z każdą wyodrębnioną polityką sektorową w skali państwa z polityką międzynarodową, (uwzględnienie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi);
- Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego i jednakowego obowiązku jego ochrony;
- Zasada „zanieczyszczający płaci” (odpowiedzialność za skutki

Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska);

- Zasada uspołecznienia przez stworzenie warunków do uczestnictwa obywateli;
- Zasada ekonomizacji polityki ekologicznej, czyli osiągnięcia postawionych celów minimalnym nakładem sił i środków;
- Zasada przezroczności (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu);
- Zasada prewencji (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć);
- Zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT);
- Zasada subsydiarności (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem).

Kierując się potrzebą wypracowania jasnych i czytelnych zasad oceny zgodności regionalnych lokalnych programów ochrony środowiska z polityką ekologiczną państwa, w "III Polityce ekologicznej Państwa" zachowano podobną strukturę dokumentu jak w przypadku "*Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*". **Wprowadzone zmiany to:**

- dodanie rozdziału zawierającego wstępną diagnozę rozwoju polityki ekologicznej,
 - dodanie rozdziału zawierającego priorytety i cele polityki ekologicznej na lata 2007-2010,
 - uwzględnienie w szerszym zakresie zagadnień ujętych w Konwencji klimatycznej i w Protokole z Kioto, co wynika z faktu, że polityka ochrony klimatu uzyskała w ostatnich latach najwyższy priorytet w świecie, a problemy z nią związane nabrały istotnego znaczenia nie tylko dla ochrony środowiska, ale również dla działalności gospodarczej i społecznej.
- Natomiast w odniesieniu do rozdziałów 3- 6 utrzymano ich strukturę podobną jak w poprzedniej *Polityce...* wprowadzając jedynie małe poprawki mające na celu ułatwienie posługiwania się tym dokumentem. Niektóre kwestie (m.in. wzmocnienie instytucjonalne, współpraca z zagranicą), ujęte poprzednio odrębnie, obecnie zostały uwzględnione w ramach poszczególnych zagadnień. Jako osobny rozdział (nr 7) wydzielono natomiast problematykę ochrony klimatu

Cele polityki ekologicznej państwa:

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno . gospodarczego. Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska. Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

- 1) Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska
- 2) Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody
- 3) Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- 4) Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski
- 5) Ochrona klimatu

1) Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska

- Przegląd prawa z punktu widzenia jego zgodności z przepisami UE, jego udoskonalenie i uproszczenie oraz koordynacja działań w tym zakresie,
- zapewnienie integracji celów ochrony środowiska i priorytetów polityki ekologicznej ze strategiami rozwoju różnych sektorów gospodarki,
- prowadzenie edukacji ekologicznej dla zapewnienia akceptacji społecznej dla podejmowanych programów ochrony środowiska,
- zapewnienie pełniejszego wykorzystania sił rynkowych dla ochrony środowiska, likwidacja błędnych sygnałów ekonomicznych (m.in. antyekologicznych subsydiów),
- wspieranie zmian w systemie podatkowym stymulującym działania pożądanego z punktu widzenia ochrony środowiska,
- promocja przyjaznych środowisku postaw konsumenckich,
- wspieranie aktywności podmiotów gospodarczych wdrażających systemy zarządzania środowiskowego,
- wzmocnienie roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska,
- wspieranie badań naukowych dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystywania jego zasobów,
- wprowadzenie pełnej odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku jako elementu realizacji zasady zanieczyszczający płaci,
- zagwarantowanie wystarczającego strumienia finansowego na działania zapewniające realizację celów polityki ekologicznej, rozwój instrumentów wspierających te działania,
- zainicjowanie prac dla szerszego uwzględniania w kosztach produkcji kosztów zewnętrznych.

2) Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody

- wzmacnianie krajowego systemu obszarów chronionych,
- weryfikacja i uporządkowanie systemu obszarów chronionych w ramach sieci NATURA 2000,
- stworzenie skutecznych mechanizmów ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych poza terenami chronionymi,
- ochrona terenów wodno- błotnych,
- odtworzenie zniszczonych ekosystemów i siedlisk, odbudowa zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- wzmocnienie ochrony różnorodności biologicznej zarówno *in situ* jak i *ex situ*,
- kontynuacja prac zmierzających do wzrostu lesistości kraju (docelowo do 30% pow. kraju),
- wspieranie rozwoju wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- kontynuacja prac przy rekultywacji terenów zdegradowanych,

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- wspieranie programów rolniczych zapewniających zrównoważone korzystanie z gleb (rolnictwo ekologiczne i zrównoważone, programy rolno-środowiskowe),
- poszukiwanie substytutów zasobów nieodnawialnych i wspieranie ich stosowania w gospodarce,
- wzrost racjonalności wykorzystania zasobów kopalin,
- wzmacnianie bezpieczeństwa biologicznego w odniesieniu do GMO,

3) Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

- wdrażanie zasady *decouplingu* – rozdzielenia zależności wielkości emisji od rozwoju gospodarczego,
- zmniejszenie zużycia energii na jednostkę PKB (w 2014 o 15% w stosunku do 2005 roku),
- wprowadzanie wskaźników zużycia surowców, wody i energii na jednostkę produktu w poszczególnych sektorach gospodarki,
- wspieranie programów efektywnego wykorzystania wody w przemyśle, w tym zamkniętych jej obiegów,
- osiągnięcie 7,5% udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zarówno w bilansie zużycia energii pierwotnej w 2010 roku, jak i takiego samego udziału tych źródeł w produkcji energii elektrycznej,
- uzyskanie 5,75% udziału biokomponentów w zużyciu paliw płynnych w 2010 roku, opracowanie i wdrażanie planów gospodarowania wodami na obszarach wydzielonych dorzeczy oraz programów działań dla osiągnięcia dobrego stanu wód w 2015 roku,
- opracowanie i wdrażanie planów ochrony przeciwpowodziowej oraz zapobiegania skutkom suszy.

4) Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski

- zmniejszanie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do wód przez modernizację istniejących i budowę nowych oczyszczalni ścieków,
- zakończenie programu budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w aglomeracjach powyżej 15 000 RLM,
- zakończenie programu budowy oczyszczalni ścieków w zakładach sektora rolno . spożywczego,
- zmniejszanie potrzeb transportowych i ograniczanie emisji ze środków transportu jako elementu poprawy jakości powietrza na terenach zurbanizowanych,
- realizacja programów ograniczenia wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
- ograniczenie emisji z dużych źródeł spalania energetycznego,
- wspieranie działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewniających bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwienie, podniesienie poziomu odzysku odpadów komunalnych do 10% w 2010 roku,
- ograniczanie zagrożenia dla zdrowia ludzi i jakości środowiska spowodowanego stosowaniem substancji chemicznych,

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową,
- zapobieganie ryzyku powstania poważnych awarii przemysłowych przez wzmocnienie kontroli nad instalacjami stwarzającymi takie ryzyko,
- wspieranie działań mających na celu ograniczenie uciążliwości hałasu,
- ochrona ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- prowadzenie skutecznego nadzoru nad wykorzystywaniem źródeł promieniowania jonizującego.

Ochrona klimatu

- spełnienie wymagań Protokołu z Kioto,
- wykorzystanie lasów jako pochłaniaczy gazów cieplarnianych,
- dalsza redukcja emisji gazów cieplarnianych ze wszystkich sektorów gospodarki,
- wspieranie sektorowych działań prowadzących do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych lub
- zwiększających ilość wiązanego węgla,
- podjęcie działań instytucjonalnych pozwalających na korzystanie z mechanizmów elastyczności Protokołu z Kioto,
- rozpoczęcie analiz dotyczących potrzeb i możliwości wdrażania działań adaptacyjnych w sektorach szczególnie wrażliwych na skutki zmiany klimatu,
- stworzenie warunków instytucjonalnych pozwalających na aktywne współtworzenie wspólnotowej polityki klimatycznej, w tym przyjęcia zobowiązań na okres po roku 2012.
- Szczegółowy opis kierunków działań, które będą podejmowane w latach 2007 . 2010 dla zapewnienia realizacji ww. priorytetów i zadań przedstawiono w rozdziałach 3 - 7.

1.24 *Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego*

Dokumentem nadrzędnym wytyczającym cele i kierunki działań w zakresie polityki ekologicznej województwa jest „Strategia rozwoju województwa mazowieckiego”. Projekt „Programu ochrony środowiska woj. mazowieckiego” został uchwalony przez Sejmik Województwa w dniu 19 lutego 2007r. (Uchwała Nr 19/07). Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej ujęte w Programie ochrony środowiska są celami przyjętymi w „Strategii”.

Cel główny: zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska

Cele szczegółowe:

- poprawa jakości wód,
- uporządkowanie gospodarki odpadami,
- zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego,
- ograniczenie uciążliwości hałasu.

Cel główny: racjonalizacja gospodarki wodnej

Cele szczegółowe:

- zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych,
- ograniczenie poboru wód podziemnych dla celów gospodarczych produkcji i usług,

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- ograniczenie wodochłonności,
- poprawa standardów zaopatrzenia w wodę.

Cel główny: zwiększenie lesistości i ochrona lasów

Cele szczegółowe:

- osiągnięcie wskaźnika lesistości Mazowsza do 25 %,
- zmiana struktury własnościowej lasów,
- racjonalizacja gospodarki leśnej,
- rozwój funkcji ochronnych i buforowych lasu.

Cel główny: poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego

Cele szczegółowe:

- ochrona przeciwpowodziowa,
- ochrona przeciwpożarowa,
- zmniejszenie ryzyka awarii związanych z wykorzystaniem lub transportem substancji niebezpiecznych.

Cel główny: podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej

Cele szczegółowe:

- kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju,
- wiedza ekologiczna jako ważny czynnik w procesie zarządzania,
- tworzenie ekologicznych podstaw kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej.

Cel główny: rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej

Cele szczegółowe:

- wzrost ilości podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty jakości,
- rozwój proekologicznych form produkcji rolniczej,
- wzrost wykorzystania energii odnawialnej,
- zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osób i towarów,
- zmniejszenie materiałochłonności i energochłonności

Cel główny: utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych

Cele szczegółowe:

- zwiększenie obszarów objętych ochroną prawną do 35 % powierzchni województwa, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych, kompleksów leśnych,

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- określenie do roku 2006 zasad gospodarowania na wszystkich obszarach chronionych oraz sporządzenie planów ochrony dla tych obszarów,
- utrzymanie i wzmocnienie ciągłości powiązań przyrodniczych w ramach korytarzy ekologicznych krajowych, regionalnych i lokalnych,
- partnerstwo samorządowe i partycypacja społeczna w działaniach na rzecz tworzenia obszarów chronionych,
- włączenie obszarów cennych przyrodniczo do europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.

Postanowiono, że cele polityki ekologicznej woj. mazowieckiego będą realizowane w oparciu o krajowe limity przyjęte w Polityce ekologicznej państwa.

Biorąc pod uwagę założenia wyjściowe z POŚWM, Program Ochrony Środowiska dla gminy Celestynów na lata 2008 – 2011, określa własne priorytety i zadania do realizacji (rozdział 10), które są spójne z dokumentami wyższego rzędu.

1.25 Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska Powiatu Otwockiego

Głównym celem *Programu Ochrony Środowiska powiatu otwockiego*, zwanego dalej *Programem*, jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju powiatu otwockiego, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa oraz Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na obszarze powiatu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
 - równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.¹¹

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju powiatu, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. Poniżej przedstawiony jest także dokładny opis uwarunkowań realizacyjnych dokumentu, jego wdrożenie, ewaluacja i monitoring.

¹¹ Zgodnie z Konstytucją RP oraz z Traktatem o Wspólnocie Europejskiej

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

USTALENIA PROGRAMU

1.26 *Priorytety i działania ekologiczne*

Misją¹² Programu jest

**Poprawa jakości życia i bezpieczeństwa ekologicznego
mieszkańców
gminy CELESTYNÓW**

Powyższa misja będzie realizowana poprzez priorytety i działania ekologiczne Gminy, z którymi będą spójne gminne priorytety i działania planowane w programach ochrony środowiska. *Program* będzie realizowany przez cele długoterminowe, nazywane dalej priorytetami, obejmujące lata 2009-2014 oraz przez cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2009 - 2011.

Cele długoterminowe Programu to:

- ⇒ Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska,
 - kontynuacja działań związanych z poprawą jakości wód
 - kontynuacja działań związanych z ochroną powierzchni ziemi
 - racjonalna gospodarka odpadami
 - kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza atmosferycznego
 - kontynuacja działań związanych z ochroną przed hałasem
 - kontynuacja działań związanych z ochroną przed promieniowaniem elektromagnetycznym
- ⇒ Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej:
 - zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych i podziemnych
 - zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
 - zmniejszenie presji działalności rolniczej na środowisko naturalne
 - zmniejszenie presji środków transportu na środowisko naturalne
- ⇒ Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych
- ⇒ Zwiększenie lesistości i ochrona lasów
- ⇒ Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego
 - ograniczenie skutków występowania powodzi i suszy

¹² Misja zgodna z dokumentem „*Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego*”

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów***

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- minimalizacja skutków występowania niekorzystnych zjawisk geodynamicznych
- doskonalenie systemu przeciwdziałania zagrożeniom pożarowym i likwidacji pożarów
- ograniczenie ryzyka wystąpienia awarii przemysłowych i minimalizacja ich skutków
- poprawa organizacji transportu substancji niebezpiecznych

⇒ Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej

- poprawa stanu świadomości ekologicznej mieszkańców i administracji
- wzmocnienie struktur zarządzania środowiskiem
- aktywizacja działań na rzecz zrównoważonego wykorzystania zasobów środowiska w różnych sektorach gospodarki
- zwiększanie aktywności podmiotów gospodarczych na rzecz ochrony środowiska.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

1.27 Cele i zadania do realizacji w ramach programu ochrony środowiska dla gminy Celestynów

TABELA NR 5 Przedsięwzięcia inwestycyjne **GMINY CELESTYNÓW** planowane do realizacji w latach 2009 – 2013

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin zakończenia zadania	Jednostki i podmioty realizujące	Koszty realizacji [zł]	Źródła finansowania
1.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Celestynowie: ul Prusa, Radzińska, Wesoła, Zacisze, Sucharskiego, Widok, Szkolna, Otwocka, Osiecka wraz z nadzorem inwestorskim (kontynuacja inwestycji)	2010 r.	Urząd Gminy	1 186 300	Gminy, RPO, PROW, Inne
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Pogorzeli w gminie Celestynów, ul: Główna, Świerkowa, Diamentowa, Otwocka, Brzozowa, Kolejowa, Leśna, Piękna, Ogrodowa wraz z nadzorem inwestorskim (kontynuacja inwestycji)	2009 r.	Urząd Gminy	1 648 500	Gmina, RPO, PROW, Inne
3.	Studium wykonalności- budowa kanalizacji (kontynuacja inwestycji)	2011 r.	Urząd Gminy	180 000	Gmina, RPO, PROW, Inne
4.	Uzupełnienie kanalizacji + kanalizacja i inne wydatki (kontynuacja inwestycji)	2011 r..	Urząd Gminy	100 000	Gmina, RPO, PROW, Inne
5.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Celestynowie ul Leśna, Grabowska, Wiosenna, Podgórna, Laskowska, Regucka wraz z nadzorem inwestorskim (kontynuacja inwestycji)	2011 r.	Urząd Gminy	7 055 000	Gmina, RPO, PROW, Inne
6.	Kanalizacja Celestynów ul Laskowska, Podgórna, Radzińska, Szkolna, Orzeszkowa, Zwycięzców, Krótka, Podleśna wraz z nadzorem inwestorskim	2011 r.	Urząd Gminy	4 105 600	Gmina, RPO, PROW, Inne
7.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Glinie wraz z uzupełnieniem dokumentacji technicznej	2011 r.	Urząd Gminy	920 000	Gmina, RPO, PROW, Inne
8.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Dąbrówce i Starej Wsi wraz z dokumentacją techniczną	2011 r.	Urząd Gminy	700 000	Gmina, RPO, PROW, Inne
9.	Projekty techniczne na budowę kanalizacji	2011 r.	Urząd Gminy	260 000	Gmina
10.	Budowa ul Rękasa i ul Inżynierskiej w Celestynowie (kontynuacja inwestycji)	2011 r.	Urząd Gminy	1 000 000	Gmina, RPO, PROW, inne

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

11.	Budowa drogi Glina-Jatne (kontynuacja inwestycji)	2011 r.	Urząd Gminy	1 090 000	Gmina, RPO, PROW, Inne
12.	Budowa dróg po kanalizacji w gminie Celestynów	2011 r.	Urząd Gminy	1 080 000	Gmina
13.	Wykonanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (kontynuacja inwestycji)	2011 r.	Urząd Gminy	400 000	Gmina
14.	Wykonanie projektu i budowa przedszkola w Celestynowie (kontynuacja inwestycji)	2011 r.	Urząd Gminy	5 600 000	Gmina, RPO, PROW, Inne
15.	Opracowanie projektu i wykonanie termomodernizacji Zespołu Szkół w Celestynowie oraz boisk (kontynuacja inwestycji)	2011 r.	Urząd Gminy	4 200 000	Gmina, RPO, PROW, Inne
16.	Realizacja zagospodarowania Centrum Celestynowa (kontynuacja inwestycji)	2011 r.	Urząd Gminy	2 717 230	Gmina, RPO, PROW, Inne

Źródło: Wydatki na Wieloletnie Programy Inwestycyjne Realizowane w Latach 2009-2011 Przez Gminę Celesty

TABELA NR 6 Przedsięwzięcia nieinwestycyjne **GMINY CELESTYNÓW** planowane do realizacji w latach 2009 – 2013

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
1.	<p>Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT), – opracowanie i wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu, – ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych, – właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych, – intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody 	Do 2010	Gmina podległe mu jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, Fundusz Spójności, fundusze unijne, Program Life, banki kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
2.	Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych	Zadanie ciągle	Gmina i podległe mu jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, Fundusz Spójności, fundusze unijne, Program Life, banki kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
3.	Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, Fundusz Spójności, fundusze unijne, Program Life, banki kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
4.	Zwiększenie retencyjności zlewni oraz poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
5.	Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
6.	Ograniczenie emisji niskiej	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, fundusze unijne, Program Life, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
7.	Wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, fundusze unijne, Program Life, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
8.	Ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian klimatu akustycznego	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, fundusze unijne, Program Life, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
9.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, fundusze unijne, Program Life, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
10.	Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, Park Krajobrazowy	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
11.	Kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych	Do 2010	Gmina i podległe mu jednostki, Park Krajobrazowy	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
12.	Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	Do 2010	Gmina i podległe mu jednostki, Park Krajobrazowy	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
13.	Rozwój rolnictwa zrównoważonego i promocja produktów ekologicznych	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki,	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
14.	Zapobieganie rozpowszechnianiu GMO	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
15.	Zapewnienie ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów w związku z bieżącymi zagrożeniami	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, Park Krajobrazowy	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
16.	Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej	Do 2010	Gmina i podległe mu jednostki	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
	awarii i ograniczanie skutków w przypadku jej wystąpienia		podmioty gospodarcze, WIOŚ	fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
17.	Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	Do 2010	Gmina i podległe mu jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
18.	Edukacja ekologiczna	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz
19.	Realizacja programu, w tym współpraca z instytucjami zagranicznymi i krajowymi, administracją rządową i samorządową	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz
20.	Monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń - powietrze, odpady, ścieki, hałas i in.	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz
21.	Wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania i informacji o środowisku	Zadanie ciągłe	Gmina i podległe mu jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz

ZAMIERZENIA GMINY W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Zamierzenia gminy Celestynów w zakresie ochrony środowiska analizowano na podstawie ankiet i zadań długoterminowych w opracowanym dotychczas programie ochrony środowiska oraz innych dokumentach strategicznych gminy. Analizą objęto następujące rodzaje dokumentów:

- program ochrony środowiska,
- plan gospodarki odpadami,
- plan rozwoju lokalnego,
- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Program ochrony środowiska obejmuje analizę aktualnego stanu poszczególnych komponentów środowiska oraz infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska, a także wynikające z przeprowadzonej analizy priorytety i zadania. W większości program zawiera wykaz przedsięwzięć niezbędnych do realizacji ze wskazaniem źródeł ich finansowania.

Plan gospodarki odpadami w sposób szczegółowy bilansuje ilościowo wytwarzane odpady, opisuje sposób postępowania z odpadami oraz przedstawia propozycje organizacyjne i techniczne selektywnej zbiórki odpadów wraz z metodami ich usuwania i unieszkodliwiania. Celem planu jest wybór i wskazanie optymalnej drogi postępowania w zakresie gospodarki odpadami. Zawiera on szacunkowe koszty i źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć.

Pozostałe rodzaje dokumentów nakreślają przeważnie jedynie cele i kierunki rozwoju gminy z uwzględnieniem potrzeb ochrony środowiska.

Główne zamierzenia gminy z zakresu ochrony środowiska to:

- rozbudowa kanalizacji sanitarnej
- budowa oczyszczalni ścieków,
- modernizacja - zmniejszenie uciążliwości kotłowni, niejednokrotnie przy zastosowaniu energii odnawialnej wraz z termomodernizacją budynków,
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów,
- budowa systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych
- modernizacje dróg,
- budowa ścieżek rowerowych,
- edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży.

Zadania te mają być finansowane ze środków własnych gminy, z gminnego, powiatowego i wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska oraz ze środków finansowych NFOŚiGW oraz Funduszy Strukturalnych. Wartości inwestycji podane w poszczególnych dokumentach są jedynie szacunkowe, a potrzeby finansowe w tym zakresie ogromne. Planowane zamierzenia będą realizowane przez szereg kolejnych lat.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU

Realizacja *Programu* odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez władze samorządowe instrumentów prawnych, ekonomicznych – finansowych i społecznych. Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również przynależność Polski do Wspólnoty Europejskiej. Koordynatorem i głównym wykonawcą *Programu* będzie organ wykonawczy gminy – Wójt.

1.28 Uwarunkowania prawne

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa na poziomie regionalnym Wójt w art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska został obligowany do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 14 ww. ustawy *Program* określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne (w tym: poziomy celów długoterminowych),
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Projekt dokumentu podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy gminy, a następnie uchwaleniu przez Radę Gminy. Z wykonania programu Wójt sporządza co 2 lata raport, który przedstawia Radzie Gminy.

Realizacja *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Celestynów na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016* odbywać się będzie zgodnie z przepisami prawa polskiego i unijnego, w szczególności przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

1.29 Uwarunkowania ekonomiczne

Szczególne znaczenie ma ekonomiczny aspekt realizacji *Programu*. Bez zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych oraz źródeł finansowania nie możliwa jest realizacja *Programu*.... Analizując wydatki z budżetów gminy, zauważyć można, że zadania z zakresu ochrony środowiska są bardzo kosztowne. Gmina musi korzystać ze źródeł zewnętrznego finansowania.

Konieczne jest zabezpieczenie odpowiednich środków finansowych na realizację priorytetów i celów niniejszego dokumentu. Wciąż brakuje źródeł finansowania obszarów chronionych i mechanizmów finansowych w stosunku do Natury 2000. Główne źródła „dochodu” wspomagające realizację dokumentu, na wszystkich szczeblach administracji samorządowej w województwie mazowieckim, to:

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

➤ instytucjonalne:

- budżety własne jednostek samorządu terytorialnego,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- powiatowe i gminne fundusze ochrony środowiska
- Ekofundusz
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej
- budżet Państwa
- banki

➤ przedmiotowe:

- administracyjne kary pieniężne wymierzone za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
- grzywny,
- opłaty koncesyjne, za eksploatację kopalni,
- opłaty za korzystanie ze środowiska, realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
- kary i opłaty za brak pozwoleń w zakresie ochrony środowiska,
- środki mieszkańców i przedsiębiorców
- dotacje, spadki i darowizny.

Środki własne samorządu terytorialnego

Na realizację części zadań jednostki samorządu terytorialnego będą musiały przeznaczyć własne środki. Do uzyskania niektórych dotacji konieczne jest zainwestowanie w przedsięwzięcie własnych środków na wymaganym poziomie. Fundusze te pochodzą z bieżących środków, takich jak np. podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z póź. zm.).

Zasadniczym celem **Narodowego Funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych www.nfosigw.gov.pl. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami, zakłada się dofinansowanie zadań inwestycyjnych zgodnych z niżej wymienionymi programami priorytetowymi.:

- likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów niebezpiecznych,

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- unieszkodliwianie odpadów powstających w związku z transportem samochodowym oraz zbiórka i wykorzystanie olejów pracowniczych,
- przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych,
- realizacja międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych (w tym budowa zakładów przetwórstwa odpadów oraz wspomaganie systemów zagospodarowania osadów ściekowych).

Rolą **wojewódzkiego funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOSiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być finansowane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Fundusze oprócz udzielania pożyczek i przyznawania dotacji, zgodnie z art. 411 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska, mogą także:

- ✓ udzielać dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- ✓ wносить udziały spółek działających w kraju,
- ✓ nabywać obligacje, akcje i udziały spółek działających w kraju.

Ww. ustawa w dziale II rozdział 4 określa przeznaczenie środków finansowych funduszy gminnych, powiatowych i wojewódzkich.

Zgodnie z art. 406 Ustawy środki **gminnych funduszy** przeznaczone są na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- zarządzanie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień i parków,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspieranie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,

- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Programy Operacyjne na lata 2007 – 2013

Programy Operacyjne stanowią podstawowe narzędzia do osiągnięcia założonych w *Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia na lata 2007 – 2013* celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w ochronę środowiska w Polsce, w nowym okresie programowym na lata 2007-2013 będzie *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)*. Głównym celem *Programu* jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Na realizację POIiŚ w latach 2007-2013 zostanie przeznaczonych ponad 36 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 848,3 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 21 511,06 mln euro (77%) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 6 337,2 mln euro (23%). *Program* obejmie wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia.

W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. Wsparcie z *Programu* otrzymają zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również m.in. organizacje pozarządowe, parki narodowe i Lasy Państwowe.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Program ma na celu wspieranie projektów o dużym znaczeniu dla gospodarki, jak również wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Wspierane będą działania z zakresu innowacji: produktowej, procesowej (usługowej) oraz organizacyjnej. Wspierana i promowana będzie innowacyjność na poziomie co najmniej krajowym i/lub międzynarodowym (określana jako innowacyjność średnia i wysoka).

Cele szczegółowe PO IG:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych, produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Celem głównym *Programu* jest: umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. *Program* składa się z 11 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym.

Program Operacyjny Europejskiej Współpracy Terytorialnej

W latach 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym będzie realizowana w ramach odrębnego celu polityki spójności Unii Europejskiej – Europejska Współpraca Terytorialna (EWT).

Przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

- współpraca transgraniczna:
 - trzy dwustronne programy na granicy polsko-niemieckiej (z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii),
 - Polska – Republika Czeska,
 - Polska – Słowacja,
 - Polska – Litwa,
 - Polska – Szwecja – Dania (Południowy Bałtyk).
- współpraca transnarodowa:
 - Obszar Europy Środkowo-Wschodniej,
 - Region Morza Bałtyckiego,
- program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE.

Na granicach zewnętrznych UE współpraca transgraniczna z krajami partnerskimi będzie wspierana ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. W ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów** na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

Siedmioletni *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)* ma przyczynić się do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej, modernizacji gospodarstw i przetwórstwa artykułów rolnych, wspartych przez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ramach *PROW* zagadnienia środowiskowe realizowane będą w ramach następujących działań:

- wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrożeniem Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe),
- zalesienie gruntów rolnych oraz zalesienie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych,
- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej:
 - gospodarka wodno-ściekowa w szczególności zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,
 - tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
 - wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy,
 - poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2013

Priorytet IV : Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka

Celem głównym Priorytetu IV jest poprawa stanu środowiska naturalnego województwa mazowieckiego.

Cele szczegółowe

- Ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, wód i gleb oraz przeciwdziałanie ich negatywnym skutkom.
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej i ciepłowniczej regionu i zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych i kogeneracyjnych o wysokiej sprawności.
- Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców województwa mazowieckiego poprzez tworzenie systemów zapobiegania i zwalczania zagrożeń naturalnych i katastrof ekologicznych oraz usprawnienie zarządzania środowiskiem.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

— Zachowanie bioróżnorodności.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu

W ramach Priorytetu realizowane będą projekty mające pozytywny wpływ na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej oraz zgodne ze standardami w zakresie ochrony środowiska wymaganymi w Dyrektywach, przy wykorzystaniu synergii pomiędzy ochroną zasobów naturalnych i wzrostem gospodarczym zgodnie z zaleceniami Strategii Lizbońskiej. Cel główny Priorytetu zostanie osiągnięty dzięki działaniom inwestycyjnym w infrastrukturę. W zakresie wodociągów i kanalizacji wspierane będą zadania dotyczące sieci wodnokanalizacyjnych, urządzeń i instalacji służących zaopatrzeniu w odpowiedniej jakości wodę oraz gromadzeniu i oczyszczaniu ścieków, jak również prowadzeniu procesów odzysku lub unieszkodliwiania osadów ściekowych oraz mające na celu wprowadzenie racjonalnego wykorzystania wody. Tam, gdzie jest to właściwe, wsparcie dla budowy nowych wodociągów będzie łączone z budową sieci kanalizacyjnych. Realizowane będą inwestycje zmierzające do zmniejszenia ilości składowanych odpadów i ograniczenia ich negatywnego wpływu na środowisko, jak również rekultywacji zdegradowanych terenów, w tym przede wszystkim: likwidacji istniejących składowisk wraz z unieszkodliwianiem ich zawartości; tworzenie i rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów; budowa, rozbudowa, modernizacja instalacji do segregacji odpadów, do termicznego przekształcania odpadów dla wytwarzania energii i ciepła jako jednego z potencjalnych odnawialnych źródeł energii; recykling odpadów; budowa składowisk odpadów niebezpiecznych. Planowane jest również wsparcie działań zmierzających do ochrony powietrza, poprzez modernizację systemów ciepłowniczych, źródeł wytwarzania ciepła i energii oraz termomodernizację budynków. Promowane będą przede wszystkim: inwestycje w technologie wykorzystujące alternatywne źródła energii w szczególności ze źródeł odnawialnych; inwestycje w zakresie kogeneracji o wysokiej sprawności, w szczególności ze źródłami energii z OZE, w tym również gazu; służące ograniczeniu nadmiernego zużycia paliw i poprawie sprawności energetycznej; dotyczące rozbudowy i modernizacji infrastruktury elektroenergetycznej w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu; umożliwiające przyłączanie OZE do sieci elektroenergetycznej; służące rozbudowie sieci gazowych na obszarach wiejskich. W przypadku wsparcia budowy infrastruktury elektrycznej czy gazowej niesprawność rynku będzie musiała być udowodniona na poziomie projektu przy sporządzaniu studium wykonalności w zakresie wsparcia tradycyjnych źródeł energii. Jednocześnie należy także zapewnić, aby te projekty nie zakłócały liberalizacji rynku. Wsparcie będzie skierowane do projektów w zakresie energetyki, w tym również sieci gazowych, realizujących cele *Polityki energetycznej Polski do 2025 roku*. Ponadto wspierane będą działania zmierzające do tworzenia spójnych, kompleksowych, regionalnych systemów monitoringu środowiska oraz prognozowania, ostrzegania, reagowania i likwidacji skutków zagrożeń, zarówno naturalnych, jak i technologicznych oraz inwestycje w tym zakresie. Inwestycje w infrastrukturę zapobiegania powodziom będą uwzględniać ograniczenia środowiskowe (np. obszary Natura 2000) i będą spójne z zasadami Dyrektywy Ramowej Unii Europejskiej w sprawie Polityki Wodnej, nr 2000/60/WE i propozycji Dyrektywy o ocenie i zarządzaniu powodzią. Realizowane będą przedsięwzięcia oparte na interdyscyplinarnym planowaniu w obszarze zlewni rzecznej. Priorytetem będą projekty, które mają na celu zwolnienie szybkości odpływu wód opadowych

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

oraz zwiększenie retencyjności zlewni. Na przykład, odtworzenie zdolności retencyjnych naturalnych terenów zalewowych i podmokłych; ponowne połączenia rzek z ich naturalnymi terenami zalewowymi; zaprzestanie melioracji; przywrócenie naturalnego koryta rzeczno, w tym cofnięcie regulacji koryta rzeczno czy rozbiórka wałów przeciwpowodziowych i innych urządzeń przeciwpowodziowych, które stanowią przeszkodę dla swobodnego przepływu wód powodziowych; rozwój suchych polderów przeciwpowodziowych, itp." Realizowane będą również projekty wsparcia dla instytucji publicznych we wprowadzaniu przyjaznych środowisku technologii oraz usprawnienia zarządzania środowiskiem, a także projekty w zakresie zachowania i ochrony istniejących zasobów dziedzictwa naturalnego na terenach parków narodowych, obszarów Natura 2000 i leśnych kompleksów promocyjnych.

Beneficjentami mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne j.s.t. posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- parki narodowe i krajobrazowe,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- jednostki naukowe,
- instytucje kultury,
- szkoły wyższe,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- spółki wodne,
- przedsiębiorcy albo MSP.

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

To instrumenty finansowe przeznaczone dla nowych państw członkowskich Unii Europejskiej. Są to dodatkowe, obok Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, źródła bezzwrotnej pomocy zagranicznej. Państwami - Darczyńcami są 3 kraje EFTA (Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu) - Norwegia, Islandia i Lichtenstein. Kraje te w zamian za możliwość korzystania ze swobód Jednolitego Rynku, zobowiązały się stworzyć Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy EOG w celu stworzenia warunków do udzielenia pomocy finansowej mniej zamożnym członkom UE posiadającym najniższy poziom PKB. Głównym celem utworzonych mechanizmów finansowych jest wyrównywanie poziomu rozwoju gospodarczego i społecznego w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Rząd polski podpisał w październiku 2004 roku umowy z państwami-darczyńcami, które uregulowały warunki pozyskiwania środków finansowych przez polskich

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

beneficjentów. Łączna kwota przyznana Polsce, w ramach obu mechanizmów, wynosi 533,51 mln euro. Fundusze te zostały wykorzystane w latach 2004 – 2007 oraz zostaną wykorzystane na przedsięwzięcia realizowane w ramach określonych priorytetów w latach 2008-2009.

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy EOG przekazują swoje środki finansowe na realizację projektów związanych z ochroną środowiska w ramach określonych obszarów priorytetowych.

Priorytet 1. Ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego, poprzez między innymi redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii, w tym:

- rozbudowa miejskich systemów ciepłowniczych w celu eliminowania źródeł niskiej emisji,
- zastąpienie przestarzałych źródeł energii cieplnej nowoczesnymi (w tym likwidacja przestarzałych kotłowni węglowych),
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków,
- budowa sieci kanalizacyjnych.

Maksymalna wartość dofinansowania dla tego priorytetu wynosi 2.000.000 Euro

Priorytet 2. Promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami, w tym:

- zmniejszanie energo-, materiału i wodochłonności produkcji i usług poprzez poprawę efektywności wykorzystania zasobów produkujących,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- wspieranie procesu tworzenia „zielonych” miejsc pracy i „zielonych zamówień”
- działania na rzecz poprawy poziomu edukacji ekologicznej,
- działania zachęcające do ochrony, poprawy i przywracania różnorodności biologicznej,
- działania na rzecz wsparcia gospodarki leśnej.

Program Life+

LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego LIFE, utworzonego przez Komisję Europejską w 1992 roku. W trakcie trzech kolejnych edycji dofinansowano realizację łącznie ponad 2500 projektów we wszystkich krajach członkowskich. W latach 2004-2006 z tej formy dofinansowania skorzystała również Polska, na obszarze której realizowano cztery projekty z zakresu ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

LIFE+ powinien bezpośrednio wspierać realizację priorytetów *Programu Działań na Rzecz Środowiska (2002-2012)*, do których należą:

- ochrona przyrody i bioróżnorodności,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami.

W ramach części budżetu LIFE+ będącego w dyspozycji Komisji Europejskiej ekologiczne organizacje pozarządowe, które działają minimum w trzech krajach UE, będą mogły ubiegać się o dotacje w wysokości 70% kosztów kwalifikowanych.

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Rząd Polski w październiku 2004 r. podpisał dwie umowy, które umożliwiają korzystanie z dodatkowych, obok funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej, źródeł bezzwrotnej pomocy zagranicznej. Darczyńcami są 3 kraje EFTA (Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu): Norwegia, Islandia i Lichtenstein.

Pomoc udzielana jest w ramach dwóch instrumentów finansowych: Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). Przyznana Polsce kwota w wysokości 533,51 mln euro jest przeznaczona na lata 2004-2009.

Środki dostępne są m.in. na realizację projektów w ramach następujących obszarów tematycznych:

- ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego, poprzez między innymi redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii,
- promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami,
- ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast,
- ochrona środowiska, z uwzględnieniem
- administracyjnych zdolności wprowadzania w życie odpowiednich przepisów UE istotnych dla realizacji projektów inwestycyjnych,
- polityka regionalna i działania transgraniczne.

Zgodnie z Zasadami i Procedurami wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG oraz Zasadami i Procedurami wdrażania Norweskiego Mechanizmu Finansowego o środki finansowe mogą ubiegać się wszystkie sektorowe instytucje publiczne i prywatne, jak również organizacje pozarządowe stanowiące osoby prawne w Polsce i działające w interesie społecznym – np. władze krajowe, regionalne lub lokalne, instytucje naukowe/badawcze, instytucje środowiskowe, organizacje społeczne i organizacje społecznego partnerstwa publiczno-prywatnego.

.....

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Komercyjne kredyty bankowe

Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie powinny być brane pod uwagę jako podstawowe źródła finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych.

Samorządy są obecnie postrzegane przez banki jako interesujący i wiarygodni klienci, stąd dostęp do kredytów jest coraz łatwiejszy. Niedostępność środków w odpowiedniej ilości zmusi samorządy do wyboru i realizacji zadań najpilniejszych.

Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach

Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, udzielane są przez banki bez możliwości umorzeń. Kredytobiorca musi posiadać przynajmniej 50% własnych środków na sfinansowanie zadania.

1.30 *Planowanie przestrzenne*

Planowanie przestrzenne zapewnia warunki równowagi przyrodniczej w procesie organizacji przestrzeni dla potrzeb społeczności i prognozowania rozwoju gospodarczego. Kierunek ten jest zgodny z zasadniczymi celami polityki Unii Europejskiej zawartymi między innymi w dokumencie Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego. Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w Ustawie z dnia 27.03.2003r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2003 Nr 80, poz. 717 z późn. zm.), a także w ustawach ustanawiających samorządy poszczególnych szczebli i określających ich kompetencje, w tym zakresie gospodarki przestrzennej tj. w ustawie o samorządzie gminnym – Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

1.31 *Uwarunkowania społeczne*

Główne uwarunkowania społeczne *Programu* to dostęp do informacji i sprawiedliwość rozstrzygnięć spraw z zakresu środowiska. Prawo do informacji i udziału obywateli jest zasadą konstytucyjną, zapewnioną w art. 74 Konstytucji RP. Polska podpisała także i jako jeden z pierwszych krajów ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, tzw. Konwencję z Aarhus¹³. Nakazuje ona zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska i określa podstawowe obowiązki organów państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących środowiska. Są to w szczególności:

- ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,

¹³ Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Dz.U. Nr 78, poz. 706)

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześnie w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Jednakże organy państwowe same podejmują decyzję co do szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków oraz terminu i czasu trwania konsultacji społecznych.

Zgodnie z założeniami realizacyjnymi *Programu* gmina została zobligowana do uchwalenia w 2008 roku programu ochrony środowiska. Dokument ten musi być opracowany z udziałem szerokich konsultacji społecznych, przy uwzględnieniu głosów środowiska naukowego, gospodarczego, pracowniczego, kulturalnego i pozarządowego. Założenia do programu i projekt dokumentu powinny być przedstawione w Biuletynie Informacji Publicznej.

1.32 *Uwarunkowania związane z integracją europejską*

Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również akcesja Polski do Wspólnoty Europejskiej. Zgodnie z Układem Europejskim 16 grudnia 1991r. zobowiązała się do stopniowego dostosowania prawa polskiego do dokumentów obowiązujących we Wspólnocie Europejskiej, w tym również, a może nawet w szczególności, do prawa dotyczącego wykorzystania i ochrony środowiska. Stopniowo dostosowywane są regulacje w zakresie:

- ochrony przyrody,
- gospodarki odpadami,
- jakości wód,
- ograniczenia zanieczyszczeń przemysłowych i oceny ryzyka,
- zanieczyszczenia powietrza,
- hałasu z maszyn i urządzeń,
- substancji chemicznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie,
- bezpieczeństwa jądrowego i ochrony przed promieniowaniem.

Negocjacje przedakcesyjne w obszarze środowiska oficjalnie zamknięto 25 listopada 2002r. Komisja Europejska przyjęła wnioski o okresy przejściowe w odniesieniu do 9 aktów prawnych. Ustalenia stały się wiążące w dniu podpisania Traktatu Akcesyjnego 16 kwietnia 2003r. Ze względu na szeroki charakter regulacji prawnych, zgodnych z prawem wspólnotowym, administracja samorządowa musi podjąć różnorodne działania mające na wdrażania nowych przepisów. Na szczególną uwagę zasługują następujące aspekty:

- udział społeczny i udzielanie informacji o stanie środowiska i jego ochronie,
- zmiany dotyczące gospodarki wodno-ściekowej,
- rozwiązywanie problemów ochrony przyrody,
- gospodarka odpadami.

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Aspekty te zostały uwzględnione w *Programie*. Wdrażanie unijnych wymagań w zakresie ochrony środowiska, wiążące się ze znaczącymi kosztami wspomaganie współfinansowany będzie ze środków Polityk Wspólnotowych i Funduszy Strukturalnych. Podstawowe korzyści, jakie odniesie Polska we wdrażaniu unijnych wymagań prawnych to poprawa międzynarodowego wizerunku Polski, ważna zwłaszcza dla samorządów. Przełoży się to na zainteresowanie inwestorów naszymi terenami, poprawę infrastruktury wodno-ściekowej, zapewnienie usług w zakresie gospodarowania odpadami, poprawę jakości powietrza. Wykorzystanie środków unijnych przyniesie poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców, wyrażającą się zmniejszeniem kosztów uzdatniania wody i wymiany infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, zmniejszeniem kosztów produkcji w rolnictwie, uzyskaniem wyższych plonów o lepszej jakości, zwiększeniem atrakcyjności turystycznej terenów, nowymi miejscami pracy.

REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU

1.33 Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W gminie zarządzanie dotyczy działań własnych (podejmowanych przez Gminę) oraz jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto samorząd województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w gminie.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są marszałek, starosta i prezydent/burmistrz/wójt. Obowiązkiem organów wszystkich szczebli jest wzajemne informowanie się i uzgadnianie.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

Województwa, powiaty i gminy sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Samorząd Gminny określa również strategię rozwoju Gminy, na którą składa się m.in. racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Ustawowy jest również obowiązek uchwalenia Gminnego programu ochrony środowiska.

1.34 *Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska*

Wyróżnia się następujące grupy podmiotów uczestniczących w Programie:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu
- Społeczność Gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Wójcie Gminy, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt winien współdziałać z organami administracji rządowej, samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz powiatowego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Marszałek (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Marszałka znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu.

Ponadto Wójt winien współdziałać z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Odbiorcą Programu są mieszkańcy Gminy, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej.

1.35 *Monitoring wdrażania Programu*

Zakres monitoringu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć/działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizy przyczyn tych rozbieżności.

Wójt będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

Pod koniec 2010 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2009 – 2012. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2011 – 2013. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2012 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Zatem głównymi elementami monitoringu wdrażania Programu będą:

- ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- aktualizacja listy przedsięwzięć (co dwa lata),
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

1.35.1 Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w mieście. Oznacza to konieczność monitorowania zmian zachodzących w mieście poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem.

Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności. Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na wskazane działania budżetu. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy przyjąć uporządkowany system mierników jego efektywności. Mierniki te dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- mierniki ekonomiczne,
- ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne. Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie.

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

W grupie mierników ekologicznych znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji.

Miernikami będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na rok,
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Mierniki społeczne to:

- udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),
- ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup/społeczności),
- ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w mieście. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji, a następnie interpretacji.

Dla prawidłowej realizacji monitoringu wykonalności celów, priorytetów i zadań Programu niezbędna jest okresowa weryfikacja stanu komponentów środowiska oraz stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań. Przewiduje się przedstawianie ww. weryfikacji w sposób zorganizowany – w ustalonej formie pisemnej lub elektronicznej (sprawozdawczość okresowa).

W **TABELI NR 7** zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

TABELA NR 7 Wskaźniki monitorowania programu

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1.	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	non
2.	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	Ib
3	Ilość wody zużywanej dla celów socjalnych (m ³ /M/rok)	26,76
4	% wskaźnik zwodociągowania	88,6 %
5	% wskaźnik skanalizowania Gminy	30,4%
6	Ilość mieszkańców korzystających z sieci gazowej (szt.)	2 771
7	Ilość zebranych odpadów komunalnych/1 mieszkańca w roku	96,7 kg/M/rok
8	Udział odpadów komunalnych pozyskiwanych ze zbiórki selektywnej	0%
9	Jakość powietrza atmosferycznego (klasa)	A

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

10	Wskaźnik lesistości (%).	51,70
11	Powierzchnia terenów objętych ochroną prawną (ha)	8 891,7
B. Wskaźniki ekonomiczne		
12	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska (zł)	4 110,0 tys.

stan wyjściowy do wymienionych w tabeli wskaźników przyjęto z danych za 2007 r.,

Źródło: www.stat.gov.pl, Informacja Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie o stanie środowiska na terenie gminy Celestynów – WIOŚ Warszawa 2007r.

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

ZAŁĄCZNIKI:

ZAŁĄCZNIK NR 1 Wykaz Skrótów

ARiMR –	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT –	najlepsze dostępne technologie
DPS	– Dom Pomocy Społecznej
ERDF-	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
GIS -	Główny Inspektorat Sanitarny
GMO -	Organizmy Zmodyfikowane Genetycznie
jst -	jednostki samorządu terytorialnego
KZLP -	kategoria zagrożenia lasów pożarem
NFOŚiGW –	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSP-	Ochotnicza Straż Pożarna
PFOŚiGW –	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PROW -	Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich
RLM –	równoważna liczba mieszkańców
RPO -	Regionalny Program Operacyjny
UE –	Unia Europejska
WFOŚiGW –	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ –	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

ZAŁĄCZNIK NR 2 Wykaz aktów prawnych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Celestynów sporządzono zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi:

Prawo krajowe

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (jednolity tekst z 2008r. Dz. U. Nr 25, poz. 150);
 - Ustawa z dnia 23 stycznia 2008 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw. (tekst jednolity, Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150);
 - Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92 poz. 880);
 - Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44 poz. 287);
 - Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45 poz. 435);
 - Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266);
 - Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 Nr 236 poz. 2008);
 - Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. (Tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20)
 - Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (z 2006 r. Dz. U. Nr 89 poz.625)
 - Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228 poz. 1947)
 - Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251)
 - Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90 poz. 607)
 - Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (Dz. U. z 2007 r. Nr 124 poz. 859)
 - Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123 poz. 858)
 - Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019)
 - Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2005r. Nr 180 poz. 1495) Prawo Unii Europejskiej:
- Dyrektywy horyzontalne
- Ocena skutków niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć dla środowiska, 85/337/EWG, zmieniona przez 97/11/WE
 - W sprawie swobodnego dostępu do informacji o środowisku, 90/313/EWG uchyla 2003/4/WE

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- W sprawie sprawozdawczości, 91/692/EWG
- Dyrektywy dotyczące jakości powietrza:
 - Jakość powietrza, dyrektywa ramowa, 96/62/WE, włączająca 3 starsze dyrektywy, które mają być zastąpione przez nowe wymogi na podstawie dyrektywy ramowej SO₂ i cząstki zawieszane w powietrzu, 80/779/EWG, zmieniona przez 81/85/EWG, 89/427/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
 - Ołów, 82/884/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
 - Tlenek azotu 85/203/EWG zmieniona przez 85/580/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
 - Zanieczyszczenie ozonem troposferycznym, 92/72/EWG
 - Emisje zanieczyszczeń z pojazdów silnikowych 70/220/EWG zmieniona przez 74/270/EWG, 77/102/EWG, 78/665/EWG, 83/351/EWG, 88/76/EWG, 88/436/EWG, 89/458/EWG, 89/491/EWG, 91/441/EWG, 93/59/EWG, 94/12/EWG, 96/44/EWG, 96/69/EWG, 2003/76/WE
 - Emisje zanieczyszczeń z silników Diesla - sadza, 72/306/EWG zmieniona przez 89/491/EWG i 97/20/WE, 2005/21/WE
 - Emisje zanieczyszczeń z silników Diesla 88/77/EWG zmieniona przez 91/542/EWG i 96/1/EWG, 2001/27/WE
 - Emisje zanieczyszczeń z pojazdów silnikowych - testy przydatności pojazdów do warunków drogowych, 92/55/EWG
 - Emisje lotnych związków organicznych z przechowywania i transportu benzyny, 94/63/WE
 - Zawartość ołowiu w benzynie, 85/210/EWG zmieniona przez 85/581/EWG i 87/416/EWG
 - Zawartość siarki w paliwach płynnych, 93/12/EWG zastępująca 75/716/EWG
- Dyrektywy dotyczące gospodarki odpadami:
 - Odpady z przemysłu dwutlenku tytanu, 78/176/EWG zmieniona przez 91/692/EWG i dyrektywy pokrewne: Procedury nadzoru w odniesieniu do odpadów pochodzących z przemysłu dwutlenku tytanu, 82/83/EWG Harmonizacja programów zmniejszenia zanieczyszczeń, 92/12/EWG
 - Zapobieganie zanieczyszczeniu powietrza przez zakłady spalania odpadów komunalnych, 89/429/EWG uchyla 2000/76/WE i przez nowe zakłady spalania odpadów komunalnych, 89/369/EWG uchyla 2000/76/WE
 - Spalanie odpadów niebezpiecznych, 94/67/EWG uchyla 2000/76/WE
 - Usuwanie olejów odpadowych, 75/439/EWG zmieniona przez 87/101/EWG i 91/692/EWG
 - Ramowa dyrektywa w sprawie odpadów 75/442/EWG zmieniona przez 91/156/EWG i 91/692/EWG
 - Usuwanie PCB i PCT, 76/403/EWG zastąpiona przez 96/59/WE
 - Odpady niebezpieczne, 91/689/EWG zastępująca 78/319/EWG zmieniona przez 94/31/WE
 - Osady ściekowe i gleba, 86/278/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
 - Baterie, 91/157/EWG zmieniona przez 93/86/EWG

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- Odpady z opakowań, 94/62/WE zmieniona przez 2005/20/WE
- Dyrektywy dotyczące jakości wody:
 - Ścieki komunalne, 91/271/EWG zmieniona przez 98/15/WE
 - Azotany, 91/676/EWG
 - Niebezpieczne substancje w środowisku wodnym, 76/464/EWG zmieniona przez 2000/60/WE
 - 7 dyrektyw - "córki", wszystkie poprawione przez 90/656/EWG i 91/692/EWG Zrzuty rtęci z przemysłu elektrolizy chlorków metali alkalicznych 82/176/EWG Zrzuty kadmu, 83/513/EWG
 - Zrzuty rtęci z sektorów innych niż przemysł elektrolizy chlorków metali alkalicznych, 84/156/EWG Zrzuty sześciochlorocykloheksanu, 84/491/EWG
 - Dyrektywa 86/280/EWG w sprawie wartości dopuszczalne dla ścieków i wskaźników jakości wód w odniesieniu do zrzutów niektórych niebezpiecznych substancji objętych wykazem I załącznika do dyrektywy 76/464/EWG, zmieniona przez dyrektywy 88/347/EWG i 90/415/EWG
 - Dyrektywa dotycząca jakości wody w kąpieliskach 76/160/EWG zmieniona przez 90/656/EWG
 - Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, 80/778/EWG zmieniona przez 81/858/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
 - Jakość wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wód pitnej, 75/440/EWG zmieniona przez 79/869/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG związana z nią decyzja 77/795/EWG w sprawie wspólnych procedur wymiany informacji
 - Pomiary i pobieranie próbek wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej, 79/869/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
 - Wody podziemne 80/68/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
 - Słodkie wody wymagające ochrony dla zachowania życia ryb, 78/659/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
 - Jakość wody wymaganej dla bytowania skorupiaków i mięczaków, 79/923/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
- Dyrektywy dotyczące ochrony przyrody:
 - Siedliska, 92/43/EWG zmieniona przez 97/62/WE
 - Dzikie ptaki, 79/409/EWG zmieniona przez 81/84/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/24/WE
 - Skóry młodych fok, 83/129/EWG zmieniona przez 85/444/EWG, 89/370/EWG
- Dyrektywy dotyczące ograniczenia zanieczyszczenia przemysłowego i zarządzania ryzykiem:
 - Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza spowodowanych przez zakłady przemysłowe, 84/360/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
 - Ograniczenie emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania paliw, 88/609/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 94/66/WE

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- IPPC (zintegrowane zapobieganie i ograniczenie zanieczyszczeń), 96/61/WE zmieniona przez 2003/87/WE
- Seveso - kontrola zagrożenia poważnymi awariami, 96/82/WE zastępująca 82/501/EWG, zmieniona przez 2003/105/WE

– Dyrektywy dotyczące chemikali i organizmów zmodyfikowanych genetycznie:

- Eksperymenty na zwierzętach, 86/609/EWG zmieniona przez 2003/65/WE
- Dobra praktyka laboratoryjna, 87/18/EWG, związana z nią dyrektywa 88/320/EWG w sprawie kontroli, zmieniona przez 99/12/WE
- Kontrolowane wykorzystanie genetycznie zmodyfikowanych organizmów, 90/219/EWG zmieniona przez 94/51/WE, 98/81/WE
- Azbest, 87/217/EWG zmieniona przez 91/692/WE
- Klasyfikacja, pakowanie i etykietowanie substancji niebezpiecznych, 67/548/EWG zmieniona przez 69/81/EWG, 70/189/EWG/ 71/144/EWG, 73/146/EWG, 75/409/EWG, 76/907/EWG, 79/370/EWG, 79/831/EWG, 80/1189/EWG, 81/957/EWG, 82/232/EWG, 83/467/EWG, 84/449/EWG, 86/431/EWG, 87/432/EWG, 88/302/EWG, 88/490/EWG, 90/517/EWG, 91/325/EWG, 91/26/EWG/ 91/410/EWG, 91/632/EWG, 92/32/EWG 92/37/EWG, 92/69/EWG, 93/21/EWG, 93/67/EWG, 93/72/EWG, 93/90/EWG, 93/101/EWG, 93/105/EWG, 94/69/WE, 96/54/WE, 96/56/WE
- Klasyfikacja, oznakowanie i pakowanie niebezpiecznych preparatów 88/379/EWG zmieniona przez 89/178/EWG, 90/492/EWG, 91/155/EWG, 93/18/EWG, 93/112/EWG, 91/442/EWG, 95/65/EWG, 2001/58/WE
- Ograniczenie sprzedaży i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji i preparatów, 76/69/EWG zmieniona przez 79/663/EWG, 82/806/EWG, 82/828/EWG, 83/478/EWG, 85/46/EWG, 85/610/EWG, 89/677/EWG, 89/678/EWG, 91/173/EWG, 91/338/EWG, 91/339/EWG, 91/659/EWG, 94/27/WE, 94/48/WE, 94/60/WE, 96/55/WE, 97/10/WE, 97/16/WE
- Zamierzone uwalnianie do środowiska genetycznie zmodyfikowanych organizmów 90/219/WE zmieniona przez 94/15/WE, 97/35/WE
- Detergenty, 73/404/EWG zmieniona przez 82/242/EWG i 86/94/EWG i związana z nią dyrektywa w sprawie testowania biodegradacji, 73/405/EWG zmieniona przez 82/243/EWG
- Transport drogowy niebezpiecznych towarów 94/55/WE zmieniona przez 2006/89/WE

– Dyrektywy dotyczące hałasu:

- Pojazdy silnikowe 70/157/EWG zmieniona przez 73/350/EWG, 77/212/EWG, 81/334/EWG, 84/372/EWG, 84/424/EWG, 87/354/EWG, 89/491/EWG, 92/97/EWG i 96/20/WE
- Motocykle 78/1015/EWG zmieniona przez 87/56/EWG i 89/235/EWG
- Sprzęt budowlany (ramowa) 79/113/EWG zmieniona przez 81/1051/EWG i 85/405/EWG
- Samoloty poddźwiękowe, 80/51/EWG zmieniona przez 83/206/EWG
- Poddźwiękowe samoloty odrzutowe, 89/629/EWG
- Ograniczenie eksploatacji samolotów, 92/14/EWG zmieniona przez 99/28/WE

Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- W sprawie zbliżenia przepisów prawa państw członkowskich dotyczących dopuszczanie do eksploatacji sprzętu i maszyn budowlanych, 84/532/EWG
 - Sprężarki, 84/533/EWG zmieniona przez 85/406/EWG
 - Żurawie wieżowe, 84/534/EWG zmieniona przez 85/405/EWG
 - Agregaty spawalnicze, 84/535/EWG zmieniona przez 85/407/EWG
 - Agregaty prądowórcze 84/536/EWG zmieniona przez 85/408/EWG
 - Kruszkarki betonu, 84/537/EWG zmieniona przez 85/409/EWG
 - Kosiarki do trawy, 84/538/EWG zmieniona przez 87/252/EWG, 88/180/EWG i 88/181/EWG
 - Koparki hydrauliczne, 86/662/EWG zmieniona przez 89/514/EWG i 95/2/WE
 - Sprzęt gospodarstwa domowego, 86/594/EWG
- Dyrektywy dotyczące bezpieczeństwa nuklearnego i ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym:
- Ochrona społeczeństwa i pracowników przed promieniowaniem, 80/836/EURATOM zmieniona przez 84/467/EURATOM
 - Ochrona przed promieniowaniem związanym z naświetleniami medycznymi, 97/43/EURATOM
 - Wczesna wymiana informacji w przypadku zagrożenia radiologicznego, 87/600/EURATOM
 - Informowanie społeczeństwa, 89/618/EURATOM
 - Ochrona pracowników z zewnątrz przed promieniowaniem, 90/641/EURATOM
 - Przesyłanie odpadów radioaktywnych, 92/3/EURATOM uzupełniona przez 93/552/EURATOM
 - Podstawowe normy bezpieczeństwa, 96/29/EURATOM
 - Przesyłanie substancji radioaktywnych, 93/1493/EURATOM

Dokumenty programowe:

- Polityka ekologiczna państwa (1991 r.) i II Polityka ekologiczna państwa (2001 r.),
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 (2002 r.),
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 (projekt),
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Agenda 21 – Ramowy Program Działań,
- Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001 r.)
- Długotrwała strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – „Polska 2025”,
- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej,
- Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 r.,
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej,

Program ochrony środowiska dla *gminy Celestynów*
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- Krajowy Plan Rozdziału Uprawnień Do Emisji CO₂ - pierwszy okres rozliczeniowy 2005 - 2007,
- Krajowy program zwiększania lesistości,
- Polityka leśna państwa,
- Strategia gospodarki wodnej wraz z harmonogramem zadań Gospodarki Wodnej do roku 2020,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, przyjętym przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. - Strategią Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 r.,
- Program Operacyjny "Infrastruktura i Środowisko" (projekt),
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego,
- założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007- 2013,
- Projekt Uszczegółowienia Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa na lata 2007 – 2013,
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego,
- Program ochrony środowiska dla gminy Celestynów na lata 2004 – 2015,
- Plan gospodarki odpadami dla gminy Celestynów na lata 2004 - 2015,
- Strategia rozwoju gminy Celestynów,
- Plan rozwoju lokalnego na lata 2004 – 2013 gminy Celestynów.

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

ZAŁĄCZNIK NR 3 Bibliografia

- Bernaciak A., Gaczek W., Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2002,
- Błaszyk T., Górski J., Odpady a problemy zagrożenia i ochrony wód podziemnych, Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa 1996,
- Geografia Polski : środowisko przyrodnicze, red. nauk. L. Starkel, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004,
- Kistowski M., Staszek W., Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, Gdańsk, Wydaw. DJ, 1999,
- Kondracki J., Geografia regionalna Polski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003,
- Bednarek R., Prusunkiewicz Z. Geografia gleb, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1997,
- Narodowy Program Przygotowania do członkostwa w UE, Rozdział 23 – Ochrona Środowiska; MOŚZNiL, 1999,
- Ochrona Środowiska 2005, GUS, Warszawa 2005,
- Piontek F., tom I, rozdział I Środowisko przyrodnicze w strategii wzrostu gospodarczego i w rozwoju zrównoważonym. Planowanie i wdrażanie polityka ochrony środowiska, poradnik, Warszawa, 2001.
- Poskrobko B., Zarządzanie środowiskiem, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, 2006,
- Poskrobko B: Sterowanie ekorozwojem tom I i III Regionalne i gospodarcze aspekty ekorozwoju, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 1998,
- Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010, Warszawa, listopad 2002,
- Śleszyński J., Ekonomiczne problemy ochrony środowiska, ARIES, Warszawa 2000,
- Woś A., Klimat Polski, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1999,
- Raport o stanie środowiska województwa mazowieckiego w roku 2006 – WIOŚ Warszawa 2007r.
- Wyniki badań wód podziemnych na terenie woj. mazowieckiego w 2006 roku – WIOŚ Warszawa 2007r.
- Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie,
- Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego,
- Strona internetowa Państwowej Straży Pożarnej,
- Strona internetowa Ministerstwa Środowiska,
- Strona internetowa Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego.

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

ZAŁĄCZNIK NR 4 *Proponowane kryteria pilności*

Proponowane kryteria pilności realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska:

- Kryteria ogólne:
 - Gotowość zadania do realizacji (pozwolenie na budowę, decyzja środowiskowa itp.)
 - Pozytywne oddziaływanie na środowisko, ROŚ
 - Wkład własny realizującego projekt
 - Poparcie społeczne dla inwestycji

- Inwestycje drogowe:
 - Położenie na ważnym, z punktu widzenia społecznego, odcinku komunikacyjnym
 - Położenie w pobliżu istotnych obiektów publicznych
 - Nadmierne natężenie ruchu
 - Ochrona przed hałasem komunikacyjnym

- Inwestycje z zakresu gospodarki wodno – ściekowej:
 - Usytuowanie w pobliżu zbiorników zasobu wody pitnej
 - Usytuowanie na obszarach chronionych
 - Usytuowanie w pobliżu wód powierzchniowych

- Inwestycje z zakresu gospodarki odpadami:
 - Zgodność z Plan Gospodarki Odpadami Województwa Mazowieckiego,

- Inwestycje z zakresu gospodarki energetycznej:
 - Inwestycje przy wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej
 - Inwestycje mające na celu oszczędzanie energii i obniżające emisję zanieczyszczeń do powietrza

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

ZAŁĄCZNIK NR 5 *Kompetencje starosty*

Na podstawie Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. Ochrona przyrody

(Dz. U. z 2004r. Nr 92, poz 880 z póź. zmianami), kompetencje starosty to:

- wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości będących własnością gminy,
- w odniesieniu do nieruchomości będących własnością gminy starosta wymierza administracyjną karę pieniężną za:
 - ✓ zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów spowodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności;
 - ✓ usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia;
 - ✓ zniszczenie drzew, krzewów lub terenów zieleni spowodowane niewłaściwym wykonaniem zabiegów pielęgnacyjnych.

Na podstawie Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska

(Tekst jednolity: Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z póź. zmianami), kompetencje starosty to:

- wydanie opinii w sprawie projektu uchwały programu ochrony powietrza;
- prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi;
- prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach;
- wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu w przypadku stwierdzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu;
- sporządzanie co 5 lat map akustycznych, które niezwłocznie przekazuje zarządowi województwa, wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska i państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu;
- przekazywanie wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska programu ochrony środowiska przed hałasem niezwłocznie po uchwaleniu programu przez radę powiatu;

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów***

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kontroli wielkości emisji lub innych warunków korzystania ze środowiska, sprawdzanie wyników pomiarów wielkości emisji i pomiarów ilości pobieranej wody;
- przyjmowanie zgłoszenia instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, a może negatywnie oddziaływać na środowisko;
- ustalanie w drodze decyzji wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczącego eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, o ile jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska;
- w drodze decyzji nakładanie na zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem obowiązek prowadzenia w określonym czasie pomiarów poziomów substancji lub energii w środowisku wprowadzonych w związku z eksploatacją tych obiektów, jeżeli poziom substancji lub energii w środowisku;
- wydawanie, ograniczanie bądź też cofnięcie pozwolenia na:
 - ✓ wprowadzanie gazów lub płynów do powietrza,
 - ✓ wodno prawnego na wprowadzanie ścieków do wód i ziemi,
 - ✓ na wytwarzanie odpadów;
- w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko, nałożenie zobowiązania, w drodze decyzji, prowadzącemu instalację podmiotu korzystającego ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego;
- nałożenie obowiązku w drodze decyzji:
 - ✓ ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia,
 - ✓ przywrócenia środowiska do stanu właściwego,jeżeli podmiot korzystający ze środowiska negatywnie oddziałuje na środowisko;
- sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością oraz wydaje upoważnienia pracownikom sobie podległym;
- nakładanie obowiązków dotyczących gospodarowania odpadami powstającymi w drodze wypadków przez wytwórcę, w tym obowiązek przekazania ich wskazanemu posiadaczowi odpadów, z tym że za wytwórcę odpadów z wypadków uważa się sprawcę wypadku;

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów***

na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016

- gospodarowanie odpadami z wypadków, jeżeli:
 - nie można wszcząć postępowania egzekucyjnego dotyczącego obowiązku zagospodarowania odpadów z wypadków albo egzekucja okazała się bezskuteczna lub
 - jest konieczne natychmiastowe zagospodarowanie tych odpadów ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub możliwość zaistnienia nieodwracalnych szkód w środowisku;
- przekazanie kopii wydanego pozwolenia na wytwarzanie odpadów właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania odpadów marszałkowi województwa, wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska oraz wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta;
- zatwierdzanie w drodze decyzji programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi po zasięgnięciu opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwych ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych dla przedsięwzięć lub instalacji innych niż tych, o których mowa w art. 378 ust.2a ustawy- Prawo ochrony środowiska;
- przekazywanie kopii właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych marszałkowi województwa, wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska oraz wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta;
- przedkładanie informacji o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami dla przedsięwzięć lub instalacji innych niż tych, o których mowa w art. 378 ust.2a ustawy- Prawo ochrony środowiska, właściwemu organowi w terminie 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów lub zmianą tej działalności wpływającą na ilość lub rodzaj wytwarzanych odpadów lub sposób gospodarowania nimi;
- zezwalanie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów dla przedsięwzięć lub instalacji innych niż tych, o których mowa w art. 378 ust.2a ustawy- Prawo ochrony środowiska, nie dłuższy niż 10 lat;
- wydawanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, po zasięgnięciu opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwych ze względu na miejsce prowadzenia działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów;
- przekazanie kopii wydanej decyzji właściwemu ze względu na miejsce odzysku i unieszkodliwiania odpadów marszałkowi województwa, wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska oraz wójtowi, burmistrzowi

*Program ochrony środowiska dla **gminy Celestynów**
na lata 2009 – 2012, z perspektywą na lata 2013 – 2016*

lub prezydentowi miasta;

- wydawanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie lub transporcie odpadów;
- przekazywanie marszałkowi województwa łącznego zestawienia rejestrów, w terminie do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy;
- skreślenie z rejestru posiadacza odpadów lub prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów;
- zatwierdzenie instrukcji eksploatacji składowiska odpadów dla przedsięwzięć lub instalacji innych niż tych, o których mowa w art. 378 ust.2a ustawy – Prawo ochrony środowiska;
- udzielenie zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części na wniosek zarządzającego składowiskiem dla przedsięwzięć lub instalacji innych niż w art. 378 ust.2a ustawy- Prawo ochrony środowiska po przeprowadzenie kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.